

Mastergradsoppgave

Lise Katrine
Jepsen Trangsrud

Friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn

Symbolisk makt og norskhetskapi

Høgskolen i Telemark

Avdeling for allmennvitenskapelige fag

Mastergradsavhandling i idretts- og friluftslivsfag 2012

Lise Katrine Jepsen Trangsrud

Friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn

Symbolisk makt og norskhetenskapital

Høgskolen i Telemark
Fakultet for allmennvitenskapelige fag

Høgskolen i Telemark
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for idretts- og friluftslivsfag

Hallvard Eikas Plass
3800 Bø i Telemark

<http://www.hit.no>

© 2012 Trangsrud

© Foto: Lise Trangsrud (Ingen av informantene er avbildet i oppgaven).

Layout bilder: Therese H. Heramb

Trykket ved Høgskolens kopisenter i Bø.

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

I denne oppgaven undersøker jeg friluftslivets betydning for ungdom med minoritetsbakgrunn. Med utgangspunkt i kvalitative intervju med minoritetsungdom som er, eller har vært, tilknyttet enten Wild X eller Friluftssenteret i Gamle Oslo (Frigo), undersøkes hvordan deltagelse i friluftsliv kan være et uttrykk for symbolsk makt, og på hvilken måte ungdom med minoritetsbakgrunn bruker friluftsliv for å konstruere sin identitet og tilhørighet i det norske samfunnet.

I oppgaven tar jeg for meg friluftslivets selvsagte posisjon i det norske samfunnet som et overordnet kulturelt trekk, og som et nasjonalt nøkkelsymbol. Friluftsliv fremstår som et norskheitsideal som både majoritetsbefolkningen og minoritetsungdom anerkjenner. Når friluftsliv brukes i integreringssammenheng, handler det ikke kun om de konkrete og praktiske ferdighetene ved å være ute i naturen. Jeg argumenterer i denne oppgaven for at friluftsliv også rommer en videreføring av norsk kulturarv, norske tradisjoner og norske verdier, og således kan forstås som et uttrykk for symbolsk makt.

Gjennom en sammenligning av friluftsliv som ideal og ungdom med minoritetsbakgrunns forståelse og opplevelse av norsk friluftsliv, viser jeg i oppgaven hvordan friluftsliv kan bidra til en opprettholdelse av et dominansforhold mellom majoritetsbefolkningen og etniske minoriteter. Den symbolske makten kommer til uttrykk gjennom minoritetsungdommenes anerkjennelse av majoritetsbefolkningens definisjoner for hva som er riktige og viktige verdier for å være integrert i det norske samfunnet. Men nettopp fordi friluftsliv er så tett forbundet med norsk kultur kan ungdommene også bruke sin friluftslivsdeltagelse for å legitimere sin tilhørighet til et meningsfelleskap med majoritetsbefolkningen. Jeg argumenterer derfor for at minoritetsungdom opparbeider seg en form for norskheitskapital gjennom sin deltagelse i friluftsliv. Samtidig forfekter informantene at friluftsliv ikke bare er et norsk fenomen. Informantene skaper en sammenheng i deres livshistorie ved å la friluftsliv bli en del av deres identitet som også rommer deler av kulturen fra opphavslandet.

I oppgaven konkluderer jeg med at det i like stor grad er majoritetsbefolkningen som er ”fanget” i en forestilling om friluftslivets betydning for hva det vil si å være norsk. Det er nødvendig med en bevisstgjøring om at friluftsliv kan romme et mangfold av praksiser og meninger, også fra andre kulturer og land, dersom vi vil unngå at friluftsliv blir en form for fornorsking fremfor integrering.

Abstract

This thesis explores the meaning of outdoor recreation (friluftsliv) for young immigrants in Norway. The research is based on qualitative interview with youth immigrants who are, or have been, a part of two outdoor recreation projects in Oslo, Wild X and Friluftssenteret i Gamle Oslo (Frigo). In this thesis I investigate how participation in outdoor recreation can be seen as an expression of symbolic power, and how young immigrants use their outdoor recreation activities to construct their identity and their sense of belonging to the Norwegian society.

The thesis is based on the somehow natural assumption that outdoor recreation is a dominant part of the Norwegian culture, and a national key symbol. Both the majority of the Norwegian population and the minorities recognize outdoor recreation as an ideal for what it means to be “Norwegian”. However, outdoor recreation not only contains the practical skills and knowledge you need according to the different activities in the nature. In this thesis I argue that outdoor recreation also includes a passing of the Norwegian cultural heritage, Norwegian traditions and values, and in this respect can be seen as an expression of symbolic power.

Based on a comparison of outdoor recreation as an ideal and the young immigrants experiences and understandings of outdoor recreation, I argue that a relationship of dominance between the majority and the minorities in the Norwegian population is sustained through outdoor recreation. The symbolic power comes to expression with the young immigrants recognition of the values necessary to be integrated in the Norwegian society, values that are mainly defined by the ethnic majority. On the other hand, my informants show how outdoor recreation can be used to legitimate their affiliation with a fellowship of meaning precisely because outdoor recreation is so closely attached to the Norwegian culture. When they partake in outdoor recreation the informants accumulate a sort of “Norwegian capital”. At the same time, my informants argue that outdoor recreation is not only a Norwegian phenomenon. In their view it is also a part of the culture in their country of origin. By letting outdoor recreation be part of their identity, they create continuity in their life stories.

This thesis concludes that, as much as for the minorities, it is the majority of the Norwegian population who are caught in the understanding that outdoor recreation is of utmost importance for what it takes to be “Norwegian”. If we want a society based on integration, rather than a “norwegianization” of young immigrants, it is necessary to allow different meanings, and different cultures and traditions to be a part of our outdoor recreation.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Innholdsfortegnelse	5
Forord.....	8
1 Friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn	10
1.1 Bakgrunn for prosjektet og problemstillinger	10
1.2 Hvorfor er mitt studie samfunnsrelevant?	12
1.3 Sosiologisk posisjonering av oppgaven	13
1.4 Friluftslivsfeltet	15
1.5 Integrering, inkludering eller fornorsking?	18
1.6 Disposisjon for oppgaven.....	19
2 Fortell meg din friluftslivshistorie.....	22
2.1 Kvalitativ forskning og det kvalitative intervju	22
2.2 Utvelging og rekruttering av informanter	23
2.3 Utforming av intervjuguide.....	26
2.4 Intervjusituasjonen	27
2.5 Forholdet mellom forsker og informant i intervjusituasjonen	29
2.6 Egen posisjon og forforståelse.....	31
2.7 Noen etiske vurderinger	33
2.8 Oppsummering og avgrensning	35
3 Inn i ”det norske av det norske”	38
3.1 Veien til det norske	38
3.2 Friluftsliv i integreringsprosjekter	39
3.3 Friluftsliv – et nasjonalt nøkkelsymbol.....	41
3.4 Myten om den norske turkulturen	42
3.5 Norsk friluftsliv sett utenfra.....	43
3.6 Myten om den norske skikulturen.....	44
3.7 Ski som ”målestokk” på integrering	45
3.8 Innvandrere og friluftslivsdeltagelse.....	46
3.9 Ungdom med minoritetsbakgrunn om friluftsliv og norsk kultur	47
3.10 ”Friluftsliv - ein veg til integrering?”	48

3.11	Friluftsliv som norskhetsideal?	50
3.12	Mot en analyse av friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn	52
4	Symbolsk makt i norsk friluftsliv	54
4.1	Sosialisering til friluftsliv.....	54
4.2	Symbolsk makt i sosialisering til norsk friluftsliv.....	55
4.2.1	Konkret praksis som utgangspunkt for kulturell læring.....	55
4.2.2	Kulturell læring som en videreføring av den dominerende kulturen.....	57
4.3	Symbolsk makt i et nasjonalt nøkkelsymbol	60
4.3.1	Vinterfriluftsliv og ski – inkludering eller barriere?	60
4.4	Friluftsliv som evangelisering	63
4.5	Friluftsliv lar deg leve som en ”riktig nordmann”	65
4.6	Oppsummering.....	67
5	Friluftsliv som norskhetskapital	69
5.1	Tilpasningsdyktig habitus?	69
5.1.1	Friluftsliv som mellomstopp eller en varig del av identiteten?	70
5.2	Friluftsliv som identitetsprosjekt.....	72
5.2.1	Hvordan gjøre friluftsliv til noe eget?	73
5.2.2	De driver også med friluftsliv der jeg kommer fra	74
5.2.3	Mellom to kulturer	77
5.2.4	Å motbevisse fordommer.....	79
5.3	Friluftsliv som legitimering	81
5.3.1	”Fred og ro” som eksempel	81
5.3.2	Legitimering gjennom å tilhøre et meningsfellesskap.....	84
5.4	Friluftsliv som norskhetskapital	86
5.4.1	Betydningen av sosial kapital for tilhørighet	86
5.4.2	Sosial kapital gjennom å være forbilder	89
5.4.3	Hytteturer som akkumulering av norskhetskapitel	90
5.5	Oppsummering.....	92
6	I kulturens favntak?	94
6.1	Friluftsliv som dobbel tilpasning	94
6.2	Et felles friluftslivsideal?	96
6.3	En teoretisk perspektivering	98
6.4	Veien videre	99
6.5	Avslutning.....	100
	Litteraturliste.....	102

Vedlegg 1: Sentrale begreper	109
Vedlegg 2: Intervjuguide	112

Forord

Da jeg flyttet til Bø for å studere friluftsliv hadde jeg allerede en bachelorgrad i utviklingsstudier. Jeg skulle bare være i Bø ett år før jeg skulle videre på et masterstudie innenfor utvikling og miljø, muligens med fokus på friluftsliv. Etter to år med friluftsliv, kultur- og naturveiledning var jeg fortsatt ikke helt ferdig med Bø. Jeg ble et lett bytte for mine veiledere ved Høgskolen, som fikk meg overtalt til å starte på en mastergrad i friluftsliv i stedet.

Jeg føler likevel at min friluftslivshistorie strekker seg vesentlig lenger bakover enn det tiden i Bø omfatter. Kanskje går det helt tilbake til jeg som baby var med mamma og pappa på kanotur, bundet fast i baggen og med tomflasker som flytevest. At jeg senere har lært å gå på ski av min dansk-norske mor har bidratt til refleksjon rundt mytene om at nordmenn er født med ski på beina og at friluftsliv er noe typisk norsk. Min mastergradsavhandling bygger på en sammensmelting både av min friluftslivshistorie, min sosialisering og bakgrunn, min utdanning, mitt samfunnsengasjement og mine refleksjoner. Like fullt er det ikke jeg som står i fokus, men mine informanter som velvillig har fortalt meg deres friluftslivshistorier. Jeg vil rette en stor takk til både ansatte, ledere og ikke minst ungdommene ved FRIGO og Wild X for imøtekommenhet, hjelpsomhet og informasjon underveis i oppgaven.

Jeg vil i tillegg få lov til å takke Hans Hognestad for gode faglige diskusjoner og innspill. Like fullt mine medsamsvorne friluftslivsstudenter for veiledning, oppmuntring og humørspredning. Aller viktigst er det for meg å rette en stor takk til Martin for uendelig med kjærlighet og tålmodighet de dager det har virket uoverskuelig å få hytte/båt prosjektet til å henge sammen med masteroppgaven. Jeg har alltid tenkt at en lengre reise vil være den ultimate styrkeprøven for et parforhold. Etter et år med masteroppgaven føler jeg meg trygg på at turen over Atlanterhavet vil gå helt fint!

Bø i Telemark, 20. mai 2012.

Lise Katrine Jepsen Trangsrud.

Innledning

1 Friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn

I: Men tenker du at friluftsliv, er det noe norsk?

R: Ja, jeg tror det er mer, bedre utført av nordmenn, altså vi har det i [opphavslandet] og, at du drar på fjellet i helgene, det er veldig, veldig vanlig, men ikke på den samme, jeg vet ikke, det er på en måte, alle land har jo sikkert sitt, men Norge har sin egen med den type hytteturer og sånne ting da.

I: Ja, for hvordan er det i [opphavslandet] da?

R: Det er mer sånn, ut på landet, du leier en buss, tar med hele slekta, og så reiser du ut på landet på en bondegård, og det er jo veldig koselig det og, men det er litt annerledes, og så er det ikke så mye snø og ski og sånn som det er i Norge, det er mer kanskje den vinterdelen... jeg tror det er veldig viktig, også fordi det er veldig mange innvandrere som har problemer med vinteren fordi den er kald og lang og mørk, og at de, hvis de klarer å finne noe som gjør at de kan nyte den litt mer på en måte, for det er jo sikkert veldig tøft, jeg vet det er tøft for meg, med mørketid og sånne ting, det er jo noe du ikke er vant til i det hele tatt, så...snowboard er i hvert fall litt sånn, det er nesten litt bra terapi på en måte da, i den vinterperioden ("Azi").¹

1.1 Bakgrunn for prosjektet og problemstillinger

Da jeg begynte på studiet i friluftsliv, kultur- og naturveiledning her i Bø ble jeg bedt om å forklare min motivasjon for å studere friluftsliv. Det var ikke så vanskelig. Friluftsliv hadde vært en naturlig del av oppveksten min, og jeg kunne referere til en rekke familieturer, venneturer, skoleturer og egne turer. Nå hadde jeg lyst til å studere noe av det jeg trivdes aller best med. Et halvt år senere arrangerte jeg en vinteraktivitetsdag for tidligere flyktninger i Bø. I etterkant spurte en av studieveilederne meg hvilke pedagogiske overveielser jeg hadde gjort

---

¹ I: Intervjuer, R: Respondent.

i forkant med tanke på disse innvandrerne? Jeg hadde jo tenkt igjennom rammene for dagen og hvordan jeg ønsket å organisere opplegget, men hva mente hun? Vi skulle jo bare leke!

Senere har jeg tenkt tilbake på denne vinterdagen flere ganger. Kanskje handlet ikke ski og vinteraktiviteter bare om å leke? For hvorfor ble jeg spurt om jeg kunne lære bort ferdigheter som å gå på ski og bygge hopp, fyre bål og grille pølser til en flokk voksne innvandrere? De koste seg helt oppriktig på full fart ned akebakken eller på ski for første gang over et lite hopp. Og jeg tenkte stolt inni meg selv at det var godt å se at lek er noe universelt, selv for voksne mennesker. Men kanskje handlet ikke dette bare om de praktiske ferdighetene og gleden ved å være ute og leke i snøen? Ingen av innvandrerne hadde klær eller utstyr til å være ute, få hadde prøvd ski eller akebrett før, og de ville mest sannsynlig heller ikke funnet på det om ikke noen hadde invitert de med. Men vi inviterte dem til skolens lavo, for om vinteren i Norge, da går vi jo på ski og aker!

I løpet av de siste årene har jeg gjentatte ganger fundert over friluftslivets betydning og dets nærmest selvfølgelige rolle i den norske kulturen. Hva er det som er så spesielt med friluftsliv at det fremheves i integreringssammenheng? Hvordan påvirker det vår samhandling? Hva erfarer vi gjennom friluftsliv som er overførbart til livet ellers? Friluftsliv er i de fleste tilfeller opplest og vedtatt som noe udelt positivt (Tordsson, 2005, s. 163), men hvem sitt friluftsliv er det vi snakker om? Hvem er det som legger premissene, og hva innebærer det?

Da jeg besluttet meg for å fortsette med en master ved Høgskolen i Telemark hadde jeg et ønske om at mitt prosjekt skulle være et bidrag innenfor samfunnsforskningen. Jeg valgte derfor å vinkle det inn mot integreringsdebatten i vårt eget samfunn. Samtidig var jeg tydelig på at det i hovedsak skulle være en oppgave om friluftsliv. Jeg mener likevel at friluftsliv i denne oppgaven kan stå som et eksempel på et viktig, kulturelt samfunnsområde. Dermed kan studiet også peke ut mot, og ha relevans for, andre forskningsområder. I mitt studie har jeg valgt å ta utgangspunkt i friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn for å forsøke å finne svar på noen av spørsmålene over.

”Friluftsliv for ungdom med minoritetsungdom” har to betydninger som begge er relevante for denne oppgaven. På den ene siden tenker jeg på prosjekter som driver med friluftsliv for minoritetsungdom der dette er en uttalt målgruppe. På den andre siden handler det om hvilken betydning friluftsliv har for ungdom med minoritetsbakgrunn. I min oppgave ønsket jeg hovedsakelig å fokusere på forholdet mellom friluftsliv som ideal, og hvilken betydning friluftsliv har hatt reelt sett for minoritetsungdom. Dette henger likevel sammen med den

første forståelsen fordi friluftslivsprosjekter med integrering som formål kan ses på som en del av friluftslivsidealet.

Etter hvert kom jeg frem til følgende problemstillinger:

På hvilken måte er deltagelse i friluftsliv et uttrykk for symbolsk makt?

På hvilken måte bruker ungdom med minoritetsbakgrunn friluftsliv til å konstruere sin identitet og tilhørighet i det norske samfunnet?

Jeg vil begynne med å begrunne mitt valg av problemstillinger sett i lys av deres samfunnsmessige relevans. Jeg vil deretter posisjonere mitt studie sosiologisk, og i forhold til hvordan vi skal forstå henholdsvis friluftsliv og integrering i denne oppgaven. Innbakt i dette ligger også en avklaring av hvordan jeg forstår sentrale begreper i problemstillingene².

1.2 Hvorfor er mitt studie samfunnsrelevant?

”Integrering er vårt tids mantra: Et mål for politikere, en sak for journalister og et tema for samfunnsvitere og debattanter” (Døving, 2009, s.7). Hvordan sørger vi for at innvandrere og deres etterkommere finner seg til rette i det norske samfunnet? Meningene er mange, diskusjonene utfordrende og over halvparten av den norske befolkningen mener at myndighetens innsats for å integrere innvandrere er utilstrekkelig (IMDI, 2011). Samtidig øker andelen innvandrere i den norske befolkningen. I januar 2012 var det 655 000 personer bosatt i Norge som enten har innvandret selv (547 000), eller som er født i Norge av foreldre som har innvandret (108 000). Til sammen utgjør disse gruppene 13,1 prosent av befolkningen i Norge (SSB, 2012).

For å fremme integrering er det nødvendig å skape naturlige møteplasser for mennesker med ulik kulturell bakgrunn. Ane Kjørholt, Redd Barnas koordinator for frivillig arbeid med asyl- og flyktningbarn, hevder at friluftsliv kan være en slik møteplass (Simonsen, 2008). Det er stor interesse for hvordan innvandrere forholder seg til friluftsliv (Krange og Strandbu, 2004, s. 94), og det finnes i dag en rekke prosjekter og organisasjoner som benytter seg av friluftsliv

---

² Se i tillegg Vedlegg 1 for en avklaring av hvordan jeg forstår ”ungdom med minoritetsbakgrunn” i denne oppgaven.

for å fremme integrering³. Det finnes derimot lite forskning på området som kan belyse effekter eller konsekvenser av tiltakene (Krange og Strandbu, 2004, s. 94).

Sosialantropolog Marianne Gullestad (2002, s. 286) hevder den norske debatten om innvandring og integrering har vært preget av en tro på Norge som et uskyldig land, i motsetning til andre vestlige kolonimakter. I Norge har det vært en tendens til å se på vår nasjonalisme som god og frigjørende, eller som uskyldig patriotisme. Når innvandrere kommer for å bosette seg i vårt land langt mot nord, byr vi på det fineste vi har, nemlig naturen. Til tross for at jeg selv har blitt indoktrinert med friluftslivets verdier og goder, klarer jeg likevel ikke helt å fri meg fra tanken på at friluftsliv ikke bare er friluftsliv i form av opplevelser og erfaringer i naturen. I den norske friluftslivstradisjonen ligger det nedfelt mønstre for å fortolke, forstå og handle som former måten å være menneske på (Tordsson, 2010, s. 14), og dermed måten å være innvandrer i Norge på. Friluftsliv er således ikke et nøytralt felt.

Det er ikke nødvendigvis noe negativt at friluftsliv er tett forbundet med norsk kultur, tradisjoner og verdier. Mitt hovedfokus i forbindelse med analysen av datamaterialet (kapittel 4 og 5) omfatter ikke en diskusjon om hvorvidt ungdom med minoritetsbakgrunn blir bedre integrert av å drive med friluftsliv. I stedet ønsker jeg å se nærmere på hvordan friluftsliv for det første legitimerer en videreføring av majoritetsbefolkningens⁴ verdier og normer, og hvordan dette kommer til uttrykk i minoritetsungdoms friluftsliv. For det andre ønsker jeg fokusere på hvordan ungdom med minoritetsbakgrunn bruker friluftsliv i deres identitetsarbeid. Jeg håper at min tolkning og teoretiske forankring av informantenes friluftslivshistorier vil kunne bidra til å nyansere perspektivet på friluftslivets rolle i integreringssammenheng.

1.3 Sosiologisk posisjonering av oppgaven

Nyere forsøk på å avgrense det typiske norske eller nordiske friluftslivet fra blant annet det britiske eller det nordamerikanske, hevder at friluftsliv handler om identitet og ideologi

---

³ Jeg kommer nærmere inn på ulike tiltak og prosjekter i kapittel 3.

⁴ En tydeligere avklaring og avgrensning av hvordan jeg forstår ”majoritetsbefolkningen” i denne oppgaven vil bli gitt under punkt 2.8. Se i tillegg vedlegg 1.

(Strandbu, 2000, s. 19). Hvordan vi velger å se på dette henger for så vidt sammen, og teorier om identitet er alltid en del av en mer generell tolkning av virkeligheten (Berger og Luckmann, 1966, s. 174). Hvordan vi velger å se på identitet henger med andre ord sammen med hvilket teoretisk utgangspunkt vi legger til grunn, og her er det flere å velge i mellom.

Identitet er et begrep med mange ulike definisjoner, og jeg akter ikke å komme med en entydig definisjon i denne oppgaven. Identitetsbegrepet har blitt dekonstruert og analysert fra en rekke perspektiver, og Stuart Hall (1996, s. 2) stiller i denne sammenhengen spørsmål ved om vi i det hele tatt trenger en videre debatt om identitetsbegrepet? Som Eriksen og Sørheim (2006, s. 97) påpeker er en av de største utfordringene for ungdom med minoritetsbakgrunn som lever med et bein i hver kultur at samfunnet i dag krever at de *skal ha* en form for kulturell identitet og tilhørighet.

Innenfor forskning på friluftsliv og sosialisering har to ulike forståelser av identitet og identitetsutvikling blitt stilt opp mot hverandre. Med henvisning til både psykologi og sosiologi har det tidligere vært vanlig å se på identitet som nøye forbundet med de sosiale og kulturelle rammene som omgir individet (Odden, 2008, s. 237). Dette har blitt satt opp i mot teorier om ny modernitet⁵ der individet er mer frigjort og fristilt fra bakgrunn og sosiale strukturer, noe som har medført at det nærmest er en kulturell norm at du kan bli hvem du vil og hva du vil (Odden, 2008, s. 241).

Samtidig viser empiriske undersøkelser at friheten er mer tilsynelatende enn reell, og fortsatt betyr sosial bakgrunn mye for valg av livsvei (Odden, 2008, s. 239). Jeg har valgt å tolke mitt datamateriale i lys av Pierre Bourdieus kultursosiologi. Bourdieu hentet i hovedsak sin empiri fra det franske samfunnet. Jeg bruker derfor ikke begrepene innenfor sin opprinnelige kontekst. Samtidig ønsket Bourdieu å bidra med generelle teoretiske, metodologiske og filosofiske poeng som kunne ha relevans og gyldighet også for andre samfunn enn det franske (Danielsen og Hansen, 1999, s. 44). Med visse tilpasninger kan Bourdieus begreper brukes til å studere norske forhold. De rommer en anerkjent tilnærming til fleksible begreper som gjør det mulig å studere en mengde ulike fenomener, blant annet friluftsliv (Odden, 2008, s. 226). Min tilnærming til identitet og tilhørighet i denne oppgaven bygger i stor grad på Bourdieus

---

⁵ Odden (2008, s. 236) støtter seg i sin doktoravhandling på begreper og forståelser fra blant annet Beck (1992), Giddens (1990, 1991) og Baumann (2000).

begreper. I tillegg til Bourdieu supplerer jeg med andre samfunnsvitere der jeg finner det formålstjenlig.

En stor del av Bourdieus arbeid omhandler hvordan sosial ulikhet produseres og reproduseres, og hvordan den generelle aksepten for denne sosiale ulikheten vedlikeholdes uten at det forekommer bruk av åpenlys tvang eller tilsynelatende ytes motstand (Wilken, 2008, s. 67). Symbolsk makt defineres som en form for maktutøvelse som krever legitimitet både i form av underliggende strukturer som regulerer det sosiale rommet, og gjennom en anerkjennelse fra aktører innenfor et felt. Dette medfører at den sosiale orden fremstår som objektiv og naturlig, uten at det er klart at alternative virkelighetsforståelser utelukkes (Bourdieu, 1996a, s. 38-45; Bourdieu og Waquant, 1993, s. 153). Jeg vil videre i oppgaven problematisere de underliggende og legitimerede oppfatningene om friluftslivets betydning i den norske kulturen. I kapittel 4, 5 og 6 vil begrepene habitus, kapital, doxa og i sær symbolsk makt være sentrale for å belyse datamaterialet fra et teoretisk ståsted. Som en ramme rundt analysen ligger en argumentasjon for at vi kan undersøke friluftslivets posisjon med utgangspunkt i Bourdieus feltbegrep.

1.4 Friluftslivsfeltet

Hva mener vi med friluftsliv? Hvordan skal vi forstå det og hva legger vi i det? I den nordiske friluftslivstradisjonen er det gjerne er det enkle friluftslivet som fremheves som ideal, og med bred folkelig appell (Strandbu, 2000, s. 19). Friluftsliv fremstår som et verdiladet ord som rommer mer enn for eksempel ”utendørsaktiviteter” eller det engelske ”outdoor recreation” (Strandbu, 2000, ss. 19-20). Friluftsliv innebærer å forholde seg til en sosiokulturell formet forestilling, et begrep, et sett tankemønstre, følelseskategorier og handlingsmåter som vi i stor grad deler med andre (Tordsson, 2003a, s. 53).

Når jeg i denne oppgaven omtaler friluftsliv som et eget felt, atskilt fra for eksempel idrettsfeltet, er det fordi jeg ønsker å fokusere på hvordan friluftslivet, i kraft av sin egenart, er situert i forhold til resten av samfunnet (Tordsson, 2003a, s. 50). I sin doktoravhandling fremhever Bjørn Tordsson (2003a, ss. 62-64) at friluftsliv skiller seg fra idrett ved at friluftsliv vektlegger en samhandling med naturen som gir rom for indre opplevelser og en søken etter det personlige meningsfulle. Idrettens rasjonalitet bygger derimot på ytre prestasjoner, målbarhet, sammenligning og optimalisering. Naturen blir i denne sammenheng en ytre faktor som det er nødvendig å kontrollere. Å skille mellom idrett og friluftsliv på

denne måten innebærer en forholdsvis snever forståelse av begrepene, noe Tordsson (2003a, s. 64) også understreker. I dagligtale brukes både idrett og friluftsliv om et langt bredere og overlappende mangfold av aktiviteter. Lek, sosialt samvær og naturkontakt kan være sentrale elementer i idrett, i likhet med at prestasjonstrang og aktivitetsfokusering også kan være innslag i friluftsliv⁶ (Tordsson, 2003a, ss. 63-64).

I min oppgave ønsker jeg å belyse friluftsliv som en form for et kulturelt ideal i det norske samfunnet. Bourdieus feltbegrep kan være et nyttig redskap for å avgrense friluftsliv som samfunnsområde. Feltbegrepet er et analytisk begrep for å systematisere studier av sosial praksis. Felt refererer således ikke til en faktisk oppdeling av samfunnet, men til en måte å tenke sosialt liv på (Wilken, 2008, s. 40). Et felt kan dermed forstås som et spesifikt sosialt område strukturert ut i fra motsetninger mellom individer og grupper med ulik kapital. Hovedpoenget er at feltets eksistens hviler på at aktørene i feltet tar for gitt feltets iboende verdier (Bourdieu, 1993, s. 73). Med dette ønsker jeg å se på hvordan friluftsliv som samfunnsområde struktureres ut i fra hvordan personene som inngår i feltet forstår, tolker og således bidrar til å forme feltet. Et felt kan dermed ses på som et sett av meningssammenhenger og en struktur som gir retning til deltagerens forståelse av den sosiale verden (Bourdieu, 1993, s. 73).

I St. meld nr. 39 *Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet* (2000-2001, s. 13) er friluftsliv definert på denne måten: ”Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelse”. Definisjonen av friluftsliv er forholdsvis vid, og den rommer ingen avklaringer i forhold til kulturelle distinksjoner i friluftslivsfeltet (Strandbu, 2000, s. 19). I denne oppgaven er det likevel vanskelig å skulle avgrense friluftsliv ytterligere, da litt av poenget omhandler informantenes egen forståelse og bruk av friluftsliv. I stedet vil jeg derfor i kapittel 3 vise til hvordan friluftsliv har blitt fremstilt og forstått innenfor både forskning, litteratur og ulike integreringsprosjekter. For å gi en tydeligere avklaring av hvordan mitt studie posisjonerer seg i forhold til et mangfold av friluftslivsaktiviteter, og til andre utendørsaktiviteter, vil jeg begynne med å vise til noen sitater fra informantene.

---

⁶ Tordsson (2003a, ss. 61-64) refererer i sin sammenligning av idrett og friluftsliv til Jan Ove Tangens (1997, ss. 49-50) forståelse av idrettens grunnleggende kode som vinne/tape. Når idrett brukes i bredere sammenheng hevder Tordsson det bygger på andre rasjonaliteter og ”koder” enn det vinne/tape omfatter.

I: Hva tenker du på når jeg sier friluftsliv?

R: Jeg tenker skogen, jeg tenker klatring, jeg tenker lange turer, båttur, fisketur ("Ahmed").

I: Hvordan tror du at nordmenn driver med friluftsliv ellers, det er jo ikke alle som går på jakt?

R: Her har du folk som tar på ryggsekken, tar med en termos og går ut i skogen. De tar frem en stol og sitter der og ser på et tre eller en fugl og drikker kaffen sin, og synes det er spennende. Så har du noen som går på ski, så har du de som tar med familien sin på tur på søndager i skogen. Noen går på fjellet og noen drar ut på sjøen ("Oliver").

For det første viser sitatene fra "Ahmed" og "Oliver" til et mangfold av måter å drive med friluftsliv på. Friluftsliv rommer mange ulike forståelser og praksiser, som skapes og omdannes i takt med samfunnsforholdene (Pedersen, 1995, ss. 47-48). Ofte fremheves det at norsk friluftsliv bygger på en sammensmelting av to tradisjoner. Bygdas friluftsliv bar preg av høstingsaktiviteter og sjølbergning. Grensene mellom fritid og arbeid var flytende, og turlivet hadde ofte et nytteperspektiv (Pedersen, 1995, s. 33). Byens friluftsliv bygger derimot på et overskuddsliv med tur for fornøyselsens skyld. Sistnevnte oppstod på 1800-tallet med et utenlandsk aristokrati som tok i bruk naturen for rekreasjon og fornøyelse (Breivik, 1979). Etter hvert har friluftslivet blitt organisert, og tilrettelegging har gjort naturen tilgjengelig for flere (Breivik, 1979). I tillegg har flere nye former for friluftslivsaktiviteter kommet til, og vi befinner oss i dag i et skjæringspunkt mellom lokale høstingstradisjoner, "nasjonalt" overskuddsliv og globale trender (Pedersen, 1995, ss. 47-48). Friluftsliv er med andre ord ikke et homogent felt. I denne oppgaven kommer jeg likevel ikke til å gå inn på forskjeller mellom de ulike friluftslivsaktivitetene eller deres varierende meningsinnhold, da det er friluftsliv forstått som ideal som står i fokus.

For det andre refererer både "Ahmed" og "Oliver" til friluftsliv som noe som foregår utenfor bynære områder. I sitt studie av innvandrerkvinnens bruk av utendørsområder i Groruddalen, hevder Figari, Haaland og Krange (2009a, s. 9) at: "det finnes en dominerende kulturell forestilling om hva 'norsk friluftsliv' er, og denne er knyttet til bestemte tolkninger av omgivelsene". Det fremgår av rapporten at det er et behov for å rette søkelyset mot hvilke aktiviteter innvandrerbefolkningen i Norge bedriver, og tilrettelegge deretter. Brandal (2010,

s. 87) hevder i denne sammenheng at etniske minoriteter har en preferanse for tilrettelagte uteområder. Dette er ikke representativt for mine informanter. I denne oppgaven handler derfor friluftsliv om noe som foregår utenfor bynære områder. I likhet med Åse Strandbu (2000, s. 20) vil jeg holde fast ved at det er åpenbare forskjeller mellom friluftsliv som foregår i skogen, marka og på fjellet, og de aktivitetene som foregår i byens uteområder. I tillegg vil jeg gjennom å skille mellom aktiviteter i byens uteområder og aktiviteter i naturen, få frem særtrekk ved friluftslivet (Strandbu, 2000, s. 20). Det er de verdier vi tillegger friluftslivet, og betydningen av dette for ungdom med minoritetsbakgrunn, denne oppgaven handler om.

1.5 Integrering, inkludering eller fornorsking?

Det blir ofte uttrykt bekymring for at individer, grupper eller miljøer ikke er ”godt nok integrert”. Ofte bunner det i en oppfattelse av hvordan noe *burde* være, og problemet skyldes delvis at vi ikke har noen enhetlig forståelse av hva integrering innebærer. Integrering kan være både et mål i seg selv, eller det kan være en prosess. Dersom integrering regnes som et mål blir integreringsgraden gjerne målt i deltagelse på ulike områder. Utfordringen ligger i at en person kan være fullt ut deltagende på noen områder og mindre på andre, og dermed vil også graden av integrering variere. Forstår vi integreringen som en prosess, innebærer dette at integreringen skal være toveis og gjensidig. Den omfatter både den enkelte innvandrer og den øvrige befolkningen (St. meld nr. 49, 2003-2004, ss. 28-29). I denne sammenheng blir integrering ”betegnelsen på en sosial prosess som, på et eller annet nivå, føyer sammen ulike minoriteter og majoriteten til ’det norske samfunnet’” (Døving, 2009, s. 9).

I følge den norske integreringspolitikken skal alle som har bosettingstillatelse i landet likebehandles med norske borgere. De skal ha samme rettigheter og plikter, men de skal ikke behøve å bli norske i kulturell forstand (Brochmann, Rogstad og Borchgrevink, 2002, s. 19). Dette innebærer at minoriteter har rett til å bevare trekk fra sin opprinnelige kultur, og gi avkall på eller ta opp trekk fra den nye kulturen (Haugen og Qureshi, 1996, s. 16). Men som Haugen og Qureshi (1996, s. 16) påpeker forveksles ofte integrering i praksis med assimilering i det norske samfunnet. Vanligvis oppfattes innvandreres språklige og kulturelle ferdigheter i norsk som integrering. Og jo mer ”norsk” en innvandrer er, jo bedre integrert er vedkommende (Haugen og Qureshi, 1996, s. 16). Denne forvekslingen i forhold til integrering og assimilering går rett til kjernen av min oppgave, og informantene likestiller i mange tilfeller det å skulle bli ”integrert” med det å skulle bli ”litt mer norsk”. I tillegg forveksles integrering som prosess med integrering som et endelig sluttprodukt eller et mål i seg selv.

Når friluftsliv får betydning for hva det vil si å være norsk, påvirker også friluftsliv tilpasningen mellom de ulike gruppene i samfunnet. I denne tilpasningen mellom minoriteter og majoriteten aktualiseres makt som et verktøy (Brochmann et al. 2002, s. 19).

Regjeringens mål er et inkluderende samfunn der alle skal gis mulighet til å oppleve sosial tilhørighet og deltagelse i arbeids- og samfunnsliv. For å oppnå dette hevder regjeringen at vi må skille mellom en integreringspolitikk for de nyankomne, og en politikk for mangfold gjennom inkludering og deltagelse, rettet mot alle borgere i samfunnet (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 28). I denne oppgaven skiller jeg ikke mellom integrering og inkludering. Til tross for at vi i stor grad kan forfekte relevansen av en inkluderingspolitikk overfor mine informanter, opplever jeg for det første ikke at informantene skiller mellom integrering og inkludering. Snarere forstår jeg det slik at det ligger en inkluderingsstanke implisitt i integreringsbegrepet. For det andre er det stort sett integreringsbegrepet informantene refererer til, og jeg mener at dette er et mer innarbeidet begrep i innvandringsammenheng. For det tredje er det ikke integrering i seg selv som er tema for denne oppgaven, men i større grad hvilken rolle friluftsliv spiller i integreringsammenheng, i kraft av å være en vesentlig del av den norske kulturen.

1.6 Disposisjon for oppgaven

Jeg har til nå redegjort for mine valgte problemstillinger og kommet med noen avklaringer i forbindelse med disse.

I kapittel 2 vil jeg ta for meg metoden jeg har brukt i denne oppgaven. Kapittelet omfatter en utdyping av valg i forbindelse med utvelgning og innsamling av empiri, og etiske vurderinger både i forbindelse med innsamling og videre bearbeiding av datamaterialet. Metodekapittelet danner utgangspunktet for en forståelse for hvordan dette studiet har tatt den retningen det har. Jeg har derfor valgt å presentere dette tidlig i oppgaven.

Kapittel 3 omhandler tidligere forskning og litteratur i forhold til mitt valgte tema.

Gjennomgående er et fokus på friluftslivets betydning i forhold til den norske nasjonalidentiteten, og friluftsliv i forhold til integrering av innvandrere i det norske samfunnet. Kapittelet er ment som en oversikt og bakgrunn for oppgaven, samtidig som det danner utgangspunkt for en videre sammenligning av friluftsliv som ideal og informantenes opplevelse av friluftsliv i analysekapitlene.

I kapittel 4 og kapittel 5 integrerer jeg den tidligere forskningen i en analyse av friluftsliv sett som symbolsk makt og friluftsliv som norskhetskapital. Jeg har tatt utgangspunkt i datamaterialet og tolker dette ved hjelp av teoretiske perspektiver. Underveis illustrerer jeg poeng med sitater fra informantene. Jeg har valgt å dele analysen opp i to kapitler delvis fordi materialet er omfattende og delvis fordi de to kapitlene i hovedsak relaterer seg til hver sin problemstilling. Dette innebærer likevel ikke at kapitlene ikke må ses i sammenheng og at det er den totale analysen som utgjør et felles resultat.

I kapittel 6 oppsummerer jeg de sentrale hovedlinjene i oppgaven og forsøker å sette datamaterialet i perspektiv ut i fra mine egne tolkninger, metodiske og teoretiske anvendelser.

Metode

2 Fortell meg din friluftslivshistorie...

2.1 Kvalitativ forskning og det kvalitative intervju

Kvalitativ metode settes ofte som en motsetning til et kvantitativt forskningsopplegg, til tross for at dette skillet kanskje ikke er så klart som det gjerne fremstilles. Kvalitativ forskning kan benyttes ut i fra en rekke forskjellige vitenskapsteoretiske perspektiver og rommer derfor mange ulike tilnærminger og få standardiserte oppsett. Hvilken fremgangsmåte en velger avhenger av problemstilling, undersøkelsesopplegg og kontekst for studiet (Grønmo, 2004, s. 245). Ofte er det heller ikke hensiktsmessig å rendyrke én fremgangsmåte, men jeg vil begynne med å vise til noen generelle kjennetegn ved et kvalitativt forskningsopplegg og begrunne hvorfor dette har vært en relevant fremgangsmåte for mitt studie (Ryen, 2002, ss. 18-19).

Kvalitative undersøkelser kjennetegnes ved at det metodiske opplegget er fleksibelt og at forholdet til kildene er preget av nærhet og sensitivitet (Grønmo, 2004, s. 129). Forskere som arbeider kvalitativt forsøker å forstå og tolke fenomener ut i fra den mening aktørene gir dem (Ryen, 2002, s. 20). Dette passet godt sammen med mitt ønske om å ta utgangspunkt i hva friluftsliv betyr for ungdom med minoritetsbakgrunn. For å få tak i meningsdimensjonen så jeg det som nødvendig å skape en åpen dialog med ungdommene, hvor forholdsvis uformelle intervju viste seg å være det som fungerte best. Intervjusamtalene ga et godt utgangspunkt for at jeg kunne tilegne meg kunnskap om hvordan informantene opplever og reflekterer rundt deres livssituasjon. Jeg fikk innblikk i deres følelser, tanker og erfaringer, noe som dannet grunnlag for en forståelse for hvordan de opplever seg selv (Thagaard, 1998, s. 13, s. 87).

Jeg ønsket å bygge opp mitt materiale med utgangspunkt i empirien. Begrunnelsen for dette var for det første at det fantes lite forskning som dekket mitt område (Krange og Strandbu, 2004, s. 94). For det andre var jeg klar over faren for at mine forutforståelser og antagelser ville påvirke prosessen i og med at jeg forsket på friluftsliv, et felt jeg selv er en del av (se avsnitt 2.6). Jeg ønsket derfor å ta utgangspunkt i informantene og deres forståelse av virkeligheten, for deretter å sette dette i sammenheng med teoretiske perspektiver. De dataene jeg samlet inn i de første intervjuene var med på å påvirke den videre utviklingen av spørsmål og temaer for senere intervju. Denne måten å arbeide på har likhetstrekk med et induktivt opplegg, hvor den empirien vi har kommet frem til blir oppsummert, drøftet og tolket ved hjelp av teoretiske perspektiver (Grønmo, 2004, s. 38).

Faren ved et fleksibelt forskningsopplegg er at dersom vi endrer opplegget mye underveis kan vi risikere å miste perspektivet på det som var utgangspunktet for undersøkelsen (Grønmo, 2004, s. 131). ”This inductive process involves researchers working back and forth between the themes and the database until they establish a comprehensive set of themes” (Creswell, 2007, ss. 38-39). Jeg har beveget meg frem og tilbake mellom empiri, teori, bearbeiding av forskningsspørsmål, metodiske grep og utvikling av analysekategorier. Men hovedtanken bak prosjektet har endret seg lite, og til tross for enkelte justeringer underveis mener jeg likevel jeg har klart å beholde fokus på oppgavens opprinnelige utgangspunkt. At jeg til tider har blitt overrasket, at jeg har fått en rekke aha-opplevelser og har måttet revurdere mitt syn på friluftslivets stilling opptil flere ganger, ser jeg som et tegn på at jeg har lyktes med å se på informantenes friluftslivshistorier fra flere forskjellige perspektiver.

2.2 Utvelging og rekruttering av informanter

For at informantene skulle kunne si noe om hvordan friluftsliv har hatt betydning for dem i deres identitetsarbeid, var det nødvendig at de hadde drevet med friluftslivet over en lengre periode. I tillegg ønsket jeg å intervju ungdom i alderen fra 15 år og oppover. I følge Erikson (1968, s. 206) foregår det en konsolidering av identitet i overgangen fra barn til voksen. For at ungdommene skulle være i stand til å reflektere rundt hvem de er og plassere seg selv i en sosial kontekst, mente jeg det var nødvendig at de var over en viss alder. Mitt studie av ungdom med minoritetsbakgrunn baserer seg således på et delvis strategisk utvalg av informanter med bestemte kvalifikasjoner som var relevante for mine problemstillinger (Thagaard, 1998, s. 55).

Da intervjuene fant sted hadde informantene drevet med friluftsliv i en periode fra 3 til 22 år, og de var i alderen 15 til 30 år. Ut av totalt seks informanter var halvparten født i Norge av to utenlandske foreldre. Resten kom til Norge i relativt ung alder. Jeg ønsket å belyse friluftslivets stilling som noe typisk norsk, og sette det i sammenheng med integrering i det norske samfunnet. Med dette som utgangspunkt søkte jeg derfor i hovedsak kontakt med ungdom med bakgrunn fra land hvor norske friluftslivstradisjoner var forholdsvis ukjente. Informantene hadde bakgrunn fra fire forskjellige land utenfor Vest-Europa.

Studiet baserer seg på intervju med minoritetsungdom tilknyttet to ulike friluftslivsprosjekter i Oslo. Friluftssenteret i Gamle Oslo (Frigo) arbeider for å fremme friluftaktiviteter for barn og unge i en bydel med arbeiderklassetradisjoner og en stor andel innvandrere (Strandbu,

2000, s. 44). De fleste deltagere hos Frigo går i dag på barneskolen, og ut i fra kriteriet til alder er mine informanter derfor tidligere Frigo-deltagere som har fortsatt med friluftsliv i ettertid. Wild X er en organisasjon som jobber for å fremme naturopplevelse og mestring, i hovedsak for minoritetsungdom i Oslo (Bach, 2010). Tor Bach, som er leder for Wild X, understreker at Wild X er et rent friluftslivstiltak som verken skal forebygge mot kriminalitet eller drive med integreringsarbeid. En av målsetningene til Wild X er likevel å sosialisere ungdom med bakgrunn fra hele verden inn i en norsk friluftslivstradisjon (Bach, 2010).

Jeg vurderte en stund å foreta et casestudie av enten Frigo eller Wild X, og jeg vurderte også et komparativt casestudie av disse to prosjektene. Jeg valgte dette bort fordi mitt hovedfokus i oppgaven ikke er Frigo som friluftssenter eller Wild X som organisasjon. Jeg ønsket ikke å foreta et strategisk utvalg av informanter for å kunne foreta en generalisering omkring Frigo eller Wild X som analyseenhet (Grønmo, 2004, s. 91). I stedet ønsket jeg å fokusere på individene innenfor organisasjonene, og Frigo og Wild X var i denne sammenheng en måte å rekruttere informanter på. For å avgrense oppgaven valgte jeg å holde meg innfor ett geografisk område. Valget falt på Oslo fordi jeg flyttet tilbake til byen for å skrive masteroppgaven, og dette medførte at jeg hadde informantene i nærheten.

At jeg valgte å forholde meg kun til Frigo og Wild X hang for det første sammen med at jeg allerede hadde kjennskap til Frigo. I følge Lofland, Snow, Anderson og Lofland (2006, s. 10) vil kvalitativt orientert forskning oppfordre deg til å ta utgangspunkt i din egen nåværende situasjon eller tidligere relasjoner når du skal utforme et forskningsprosjekt. I forbindelse med praksis gjennom tidligere studier hadde jeg vært på tur med Frigo, og kjente til både de ansatte og programmet. For det andre ga Frigo og Wild X tilgang til informanter som sammenfalt med mitt kriterie om å ha drevet med friluftsliv gjennom en periode. Til tross for at det finnes ulike prosjekter rettet mot friluftsliv og innvandrere, er det ikke et ubegrenset antall som jobber direkte mot ungdom, og som har en kontinuitet i arbeidet med de samme ungdommene over lenger tid. I tillegg var det nødvendig at de seleksjonskriteriene jeg valgte ga tilgang til et utvalg som var villige til å snakke med meg (Thagaard, 1998, s. 56). Hos Frigo og Wild X ble jeg møtt med åpenhet og interesse, både fra ledere og deltagere.

De ansatte på Frigo var behjelpelige med å lete frem tidligere medlemslister, og sette meg i kontakt med ungdommer som de mente falt innenfor mine kriterier. Av erfaring mente de jeg ville ha vanskelig for å gjøre en avtale med ungdommene dersom jeg ringte som en helt fremmed person. En av de ansatte tilbød seg derfor å ringe til de ungdommene de hadde

funnet frem til, presenterte meg og spurte om jeg kunne kontakte ungdommene for en intervjuavtale. På den ene siden kan det diskuteres om ungdommene følte seg forpliktet til å stille til intervju i større grad når det var en ansatt fra Frigo som kontaktet dem i første omgang. På den andre siden vurderte jeg det som viktigere at ungdommene hadde muligheten til å si nei til å bli intervjuet, uten at de følte at de hadde blitt utlevert til en fremmed. En kan også vurdere om det er en svakhet i oppgaven at jeg ikke stod for utvelgingen av informanter fra Frigo selv. Samtidig ville det vært langt vanskeligere og mer tidkrevende om jeg skulle funnet frem til informantene på egen hånd.

Gjennom forberedelsene til masteroppgaven leste jeg rapporten om Wild X fra 2010. Jeg kontaktet Tor Bach, og fikk lov til å være med ungdommene en helg de skulle på jakt. Dette ga meg en god anledning til å bli kjent med ungdommene, og introdusere meg selv og oppgaven min. Mot slutten av helgen gjorde jeg avtaler for intervju med noen av de ungdommene som hadde drevet med friluftsliv en stund.

Alle informantene fra Frigo var jenter. I følge de ansatte ved Frigo er kjønnsfordelingen blant deltagerne noe som varierer fra år til år. At de fant frem til akkurat disse jentene beror på hvem de hadde kontaktinformasjon til, samt et hensyn til mine kriterier i forhold til alder og bakgrunn. Wild X er derimot en organisasjon med få jenter, og alle mine informanter derfra var gutter. På grunn av oppgavens begrensede omfang og da mitt fokus i oppgaven ikke har vært kjønnsavhengig, har jeg heller ikke differensiert mellom jentenes og guttenes erfaringer.

Noe av det vanskeligste med oppgaven var å vite når jeg hadde tilstrekkelig med data til å gjøre en god analyse. Det nødvendige antall analyseenheter avhenger av oppgavens problemstilling (Silverman, 2010, s. 193). I tillegg må utvalgets størrelse vurderes underveis ut i fra om studier av flere enheter vil gi ytterligere informasjon som bidrar en til bedre forståelse av feltet (Thagaard, 1998, s. 59). I mitt tilfelle foregikk utvelgingen av analyseenheter parallelt med innsamlingen og analysen av datamaterialet (Grønmo, 2004, s. 111). Det var ikke mulig for meg å anslå i forkant det antall informanter som ville være nødvendig, og dette var derfor noe jeg vurderte fortløpende i prosessen ut i fra den informasjonen jeg fikk. I tillegg var jeg nødt til å forholde meg til en omtrentlig tidsramme. Jeg ønsket ikke at informantutvalget skulle være større enn at jeg kunne gjennomføre grundige analyser av materialet (Thagaard, 2010, s. 60). Jeg var dessuten klar over at mine valgte problemstillinger var omfattende og at det å sette empirien i sammenheng med et

teoretisk perspektiv ville være tidkrevende. Jeg har derfor vektlagt få analyseenheter som jeg mener dekker oppgavens behov og heller gått detaljert til verks i forhold til disse.

Måten jeg har valgt ut og rekruttert informanter på kan ha fått konsekvenser for datamaterialet. Muligens kunne jeg ha senket alderen eller i tillegg latt studiet omfatte ulike friluftslivsarrangementer som kun går over én dag. Fordi jeg ønsket å fokusere på friluftsliv i forhold til identitet og tilhørighet, mener jeg likevel det var riktig å avgrense oppgaven i forhold til nevnte kriterier.

2.3 Utforming av intervjuguide

I forbindelse med kvalitativ forskning kan det være nyttig å utarbeide to intervjuguides. Én med prosjektets tematiske forskningsspørsmål, og én som inneholder spørsmål som skal stilles under intervju (Kvale, 1997, s. 78). For min egen oversikts skyld valgte jeg likevel å sammenfatte alt i én intervjuguide, men hvor forskningsspørsmålene kun var forbeholdt meg selv (se vedlegg 2). Jeg unngikk å stille forskningsspørsmålene direkte til informantene da dette var spørsmål som forutsatte en videre tolkning fra meg som forsker (Silverman, 2010, s. 197).

Jeg begynte arbeidet med intervjuguiden med å utarbeide noen hovedspørsmål til intervjuene. Tanken var at hovedspørsmålene skulle fungere som en inngang til et bestemt tema, og forhåpentligvis sette i gang samtalen. Under hvert hovedspørsmål hadde jeg en rekke oppfølgingsspørsmål jeg kunne bruke dersom samtalen stoppet opp, men jeg låste ikke intervjuet fast til oppfølgingsspørsmålene. Det var heller ingenting i veien for å bytte om på rekkefølgen på temaene eller spørsmålene. Det fleksible opplegget i en delvis strukturert intervjuguide (Thagaard, 1998, s. 89) fungerte godt i mine intervjusituasjoner fordi det la opp til at informantene kunne være med på å styre samtalen, slik at det i større grad ble en fortelling på deres premisser.

Forskningsspørsmålene ble til underveis i empiriinnsamlingen da jeg oppdaget et større behov for å klargjøre overfor meg selv hvorfor jeg stilte de spørsmålene jeg gjorde. Jeg har fra begynnelsen av datainnsamlingen jobbet med analysekategorier og notert potensiell relevant teori. Dette har jeg bearbeidet fortløpende gjennom hele prosessen ut i fra informasjonen jeg fikk gjennom intervjuene. Forskningsspørsmål og analysekategorier var til å begynne med tett forbundet, men etter hvert har analysen tatt en litt annen vei enn opprinnelig tiltenkt. Innenfor kvalitativ forskning kan ikke tolkning og analyse skilles ut som et eget stadiet i

forskningsprosessen. Beslutningen om hvilke temaer som skal utdypes under intervjuet baseres på forskerens tolkning av situasjonen, med bakgrunn i tidligere intervju (Thagaard, 1998, s. 110). Min intervjuguide var forholdsvis vid til å begynne med, da jeg ikke var helt sikker på hva som skulle være min vinkling for å kunne svare på problemstillingene⁷. Det er likevel ikke slik at jeg har samtalt om forskjellige temaer med de ulike informantene, men spørsmålsformuleringene har variert noe ut i fra samtalens utvikling. Denne uformelle formen for intervjuing medførte at ingen av mine intervju ble helt like (Grønmo, 2004, s. 159). Hvert intervju var en dialog mellom potensiell relevant teori, tidligere intervju og det pågående intervjuet (Ryen, 2002, s. 146).

2.4 Intervjusituasjonen

Ett av grunnkriteriene i forskning er kravet til informert samtykke (Ryen, 2002, s. 208). Jeg la vekt på å informere mine informanter om oppgavens formål, hva jeg skulle bruke dataene til, og at deres deltagelse i studiet var frivillig og fullstendig anonymt. Der mine informanter var under 18 år innhentet jeg tillatelse fra foreldrene. Informantene kunne når som helst trekke seg fra intervjuet eller unnlate å svare på spørsmål. Jeg ba de også ta kontakt i ettertid dersom det skulle dukke opp spørsmål knyttet til intervjuet.

Jeg ønsket at mine informanter skulle være godt informert om prosjektet før intervjuet startet. I utgangspunktet bør en være så åpen som mulig om formålet med intervjuet (Grønmo, 2004, s. 162), men det er samtidig en avveining *hvor* åpen en skal være. Det letteste var å forklare at jeg ønsket å snakke om hva friluftsliv betyr for ungdom med minoritetsbakgrunn og hva det har å si for hvem de er og hvordan de forholder seg til det norske samfunnet. Noe vanskeligere var det å forklare at jeg ønsket å se på hvordan friluftslivsdeltagelse kunne være et uttrykk for symbolsk makt eller romme kulturelle føringer. Som regel forklarte jeg ikke denne problemstillingen inngående ved starten av intervjuet. Dette skyldtes for det første at jeg mente det var lettere for informantene når det ble konkretisert i forhold til om de hadde lært noe om norsk samfunn og norske tradisjoner gjennom friluftsliv, noe vi likevel kom inn på i løpet av intervjuet. For det andre var det flere av ungdommene som hadde et noe

---

⁷ Da jeg ikke visste hva mitt endelige fokusområde skulle være, valgte jeg å innlemme noen spørsmål om kjønn i intervjuguiden. På bakgrunn av den informasjonen jeg fikk i forbindelse med datainnsamlingen, og av hensyn til oppgavens omfang, valgte jeg likevel å ikke fokusere særskilt på dette.

anstrengt forhold til ordene integrering og kultur, og det fungerte bedre om dette ble tatt opp underveis.

I intervjusituasjonen forsøkte jeg å stille så åpne spørsmål som mulig og la informantene snakke mest. ”Qualitative interview studies tend to be conducted with quite small numbers and with rather informal patterns of questioning where the aim is to allow the interviewee to set the pace” (Silverman, 2010, s. 194). Jeg forsøkte å være litt ”naiv” og tilpasse spørsmål etter de tema som informantene fremla, men samtidig var det min jobb å styre intervjuet slik at samtalen hele tiden handlet om relevante emner. Enkelte ganger, hvis vi nærmet oss friluftslivets betydning i forhold til integrering og jeg ba dem utdype hva de mente, turte ikke informantene gå nærmere inn på dette eller de visste ikke hva de skulle si. Jeg presset de aldri til å utdype noe de ikke hadde lyst til å gå nærmere inn på. Der informantene var usikre eller unnvikende forsøkte jeg heller å se på hva dette hadde av betydning i forhold til analysen av datamaterialet.

Jeg oppdaget tidlig at dersom jeg kunne få ungdommene til å fortelle så detaljert som mulig om en tur de hadde vært på, kom vi naturlig inn på mange av temaene i intervjuguiden via dette. I de fleste av intervjusituasjonene kom vi også naturlig innom oppfølgingsspørsmålene. I forhold til ungdommene fra Wild X tok jeg utgangspunkt i den helgen vi hadde vært på jakt sammen. Dette fungerte som en fin igangsetter for samtalen. I intervjuene med ungdommene fra Frigo kunne jeg referere til båtene eller hytta deres som jeg kjente fra tidligere. Å starte intervjuene med å samtale rundt et felles referansepunkt mener jeg løste opp stemningen og tok vekk noe av det skillet som kan være mellom forsker og informant. Etter hvert kjente jeg intervjuguiden så godt at jeg kunne styre intervjuet ut fra de temaene informanten fremla, og jeg trengte bare se over spørsmålene mine til slutt for å forsikre meg om at vi hadde dekket det viktigste. Dette ga meg mer overskudd til å fokusere på informantene og innholdet i deres fortellinger, fremfor å planlegge hvordan jeg skulle holde samtalen i gang.

I etterpåklokskapens lys skulle jeg ønske at jeg hadde foretatt et par prøveintervju før jeg begynte selve datainnsamlingen. Jeg forsøkte å la intervjuene ta mest mulig form som en samtale, men jeg ser i ettertid at de første intervjuene bar mye mer preg av at jeg stilte spørsmål og informantene svarte. Dette skyldes nok delvis at de to første informantene var noe mer reserverte og sjenerte enn de andre, men like mye at jeg selv ikke var kommet helt inn i intervjuguiden og situasjonen enda.

Hvert intervju hadde varighet på omkring en time. Jeg ønsket å gjennomføre intervjuene på et nøytralt sted som verken tilhørte informantene eller meg. Valget falt som regel på en café i Oslo sentrum som informantene også kjente til. En av informantene påpekte på et tidspunkt at jeg burde jo ha gjennomført mine intervju ute i naturen. Og kanskje ville dette i enda større grad ha bidratt til at vi møttes på like vilkår? Informantenes allerede stressede hverdag og mitt tidsperspektiv bidro likevel til at jeg holdt på mine caféintervjuer. Det at informantene tilhørte ulike miljøer, stort sett var på tur hver for seg og heller ikke visste når de skulle på tur neste gang, gjorde at det ble for vanskelig for meg å følge de hver for seg.

2.5 Forholdet mellom forsker og informant i intervjusituasjonen

I en intervjusituasjon er det i stor grad forskeren som sitter med regien. Det er forskeren som forsøker å utforme en kontakt med informanten slik at han eller hun har lyst til å dele sine erfaringer og opplevelser, som regel innenfor forhåndsdefinerte tema (Thagaard, 1998, s. 99). Dette gjør at det forholdet forskeren etablerer til informanten til en viss grad påvirker dataene fra et intervju. Jeg kan ikke vite helt sikkert på hvilken måte jeg har preget intervjuene, men det jeg *kan* gjøre er å komme med noen refleksjoner rundt forhold som muligens har påvirket min relasjon til informantene (Thagaard, 1998, 103).

De fleste informanter forsøker å plassere forskeren innenfor en kategori de kjenner til. Da jeg ble med Wild X på tur hadde jeg fått beskjed på at jeg skulle bo sammen med deltagerne. Jeg så for meg at jeg ville innta en rolle som en mellomting mellom turkamerat og friluftslivsveileder. Men da vi kom opp på fjellet ble jeg plassert i en hytte sammen med to journalister og instruktørene fra fjellstyret som var med på turen. Dette gjorde at for de fleste av guttene ble jeg sett på som en slags journalist som skrev en noe mer omfattende reportasje enn de to andre. Det var imidlertid lettere for meg å innta den rollen jeg ble tildelt av informantene enn å forsøke å fremstå som noe annet. Og selv om jeg ble kategorisert som noe helt annet enn det jeg hadde forventet, så bidro det at jeg hadde vært sammen med informantene en helg til at det var lettere for meg å etablere en tillitsvekkende situasjon i forbindelse med intervjuene.

For å motvirke det asymmetriske maktforholdet i en intervjusituasjon var det nødvendig for meg å redusere den sosiale avstanden mellom meg og informantene (Kvale, 1997, s. 74). En måte å gjøre dette på er ved å møte informantene med et åpent sinn og forsøke å unngå at

egne verdier preger intervjusituasjonen (Thagaard, 1998, s. 105). Samtidig opplevde jeg at jeg måtte by litt på meg selv og mine erfaringer for at informantene skulle føle seg trygge på hvem jeg var, og hva jeg skulle bruke intervjuet til. Jeg forsøkte å finne en balanse mellom å være åpen og skape tillitt, samtidig som jeg ikke ønsket å påvirke situasjonen i en slik grad at informantene fortalte meg det de trodde jeg ville høre. Et vanlig problem under datainnsamlingen er at informantene forsøker å fremstille seg selv i et gunstig lys overfor forskeren (Grønmo, 2004, s. 165). Dette er det en utfordring å oppdage underveis, og på mange måter handler også min oppgave nettopp om hvordan informantene forstår seg selv, og hvordan de presenterer seg selv.

Wild X har som sagt en uttalt visjon om at de ikke driver med friluftsliv som integreringsarbeid, og de fremhever at friluftsliv ikke bare er noe typisk norsk (Bach, 2010). I løpet av intervjuene hørte jeg flere ganger respondentene komme med meningsytringer tilsvarende det ledere i Wild X har kommet med. Jeg kan derfor ikke være sikker på at det er helt og holdent deres egne meninger de kommer med og må ta dette med i min vurdering av informasjonen. Men om det er slik at informantene har blitt sosialisert til bestemte forståelser av friluftslivet gjennom Wild X og Frigo, så er det i seg selv et interessant poeng sett i lys av problemstillingene.

Problemet med å basere datainnsamlingen på et tilgjengelighetsutvalg er at en risikerer å få et skjevt bilde av feltet fordi de som stiller seg tilgjengelige gjerne er de som kan å snakke for seg, og som føler at de mestrer sin livssituasjon (Thagaard, 1998, s. 57). Informantene fra Wild X var til en viss grad vant til å forholde seg til journalister og media, og de virket ivrige etter å få lov til å fortelle sin versjon av hvordan de opplever friluftslivsfeltet i Norge. Som forsker ble jeg et slags middel til å få frem deres tanker rundt friluftsliv og integrering, og de beskrivelsene de ga av seg selv var nok noe påvirket av hvordan de ønsket å fremstå (Thagaard, 1998, s. 105). Det var likevel ikke slik at informantene kun fremhevet hvordan de mestrer sin livssituasjon. I intervjuene kom det også frem utfordringer knyttet til det å være friluftslivsungdom med minoritetsbakgrunn. Underveis i intervjuene forsøkte jeg å få frem ulike nyanser ved informantenes opplevelser og erfaringer gjennom å be de utdype og konkretisere sine svar, ved å stille oppfølgingsspørsmål og ved å sammenholde informasjon fra personer som hadde vært på samme tur. Dette søker jeg å gjenspeile i analysen av datamaterialet.

Til syvende og sist er det likevel jeg som forsker som sitter med makten til å definere hva som blir inkludert, hva som blir utelatt og i hvilken sammenheng materialet brukes. Jeg må derfor ta min egen posisjon og forforståelse med i vurderingen av hvordan datamaterialet har blitt bearbeidet (Thagaard, 1998, s. 21).

2.6 Egen posisjon og forforståelse

Mitt forskningsprosjekt startet med en antagelse om at friluftsliv ikke bare handler om ”miljøforandring og naturopplevelse” (St. meld nr. 39, 2000-2001, s. 13) men også inneholder oppfatninger om hva som har verdi i det norske samfunnet. ”Qualitative research begins with assumptions, a worldview, the possible use of a theoretical lens, and the study of research problems inquiring into the meaning individuals or groups ascribe to a social or human problem” (Creswell, 2007, s. 37). Jeg ønsket i mitt forskningsprosjekt å undersøke hvordan prosjekter og organisasjoner som driver med friluftsliv for minoritetsungdom ikke bare driver med friluftsliv, men like mye med en kulturell læring (om enn noe ubevisst). Implisitt i dette ligger min antagelse om at det faktisk finnes noen underliggende strukturer i friluftsliv som ikke kommer tydelig frem. For å minimere at min forforståelse påvirket intervjuene og analysen var jeg nødt til å reflektere over min egen posisjon innenfor friluftslivsfeltet.

Jeg er oppvokst med søndagsturer, påske til fjells, padleturer og høsthelger i fjellet. Jeg har studert friluftsliv i fire år, og jobbet med friluftslivsaktiviteter og –turer de siste seks årene. Jeg har tro på at friluftsliv gjør noe med hvordan mennesker møter hverandre. Da jeg arrangerte aktiviteter for barn på asylmottak så jeg tydelig hvordan deres samhandling forandret seg ute i naturen. Med andre ord er jeg farget av min erfaring med friluftsliv, både personlig og i pedagogisk sammenheng. Da jeg valgte å skrive en masteroppgave i friluftsliv var jeg i stor grad forsker på mitt eget felt. Og jeg var klar over at dette kunne være både en fordel og en ulempe. På den ene siden ga min forståelse for feltet meg et godt grunnlag for å forstå de fenomenene som var gjenstand for forskningen. Samtidig medførte det en viss fare for at jeg ville ta enkelte forhold for gitt, og overse noen nyanser i de situasjonene jeg studerte (Thagaard, 1998, s. 203). Som Creswell (2007, s. 39) påpeker: ”The researchers’ interpretations cannot be separated from their own background, history, context and prior understandings”. Min bakgrunn tillot meg ikke å være fullstendig nøytral i forskningen (Kvarv, 2010, s. 40), og utfordringen var på å bruke min kunnskap og erfaring til å se og forstå informantenes opplevelser, uten at jeg endte opp med å se det jeg ville se.

Det som var spesielt i denne sammenhengen var at jeg forsket på mitt felt og i min egen kultur, men til tider likevel ikke. Informantene både er, og ikke er, en del av norsk kultur i følge dem selv. Og for min egen del hadde jeg jo allerede definert de som ”ungdom med minoritetsbakgrunn”, altså som noe annet enn meg selv. Det ble dermed et studie av mitt eget felt, friluftsliv, og i tillegg et studie som både handlet om min egen kultur og ikke. Kanskje har dette vært en styrke i mitt prosjekt? Jeg ønsket jo å se på friluftslivets stilling med et kritisk blikk, og fordi informantene ser på den norske kulturen og friluftsliv noe annerledes enn etniske nordmenn, hjalp de meg å opprettholde en fruktbar analytisk distanse til friluftsliv slik jeg kjenner det. Informantene hadde sin egen tilnærming til friluftsliv, og plasserte dette i forhold til deres egen forståelse av seg selv og sin(e) kultur(er). Dette gjorde at jeg i større grad var i stand til å ta et steg tilbake og stille de spørsmål jeg gjerne ville rundt friluftslivets selvfølgeligelige posisjon i den norske kulturen.

I tillegg til å være forsker og friluftslivsentusiast, var jeg for informantene også en representant for majoritetsbefolkningen. Dette ble spesielt tydelig for meg under mitt første møte med guttene i Wild X. Da jeg i forbindelse med jaktturen med Wild X skulle presentere mitt forskningsprosjekt opplevde jeg det som litt ubehagelig å skulle forklare at oppgavens fokus var ungdom med minoritetsbakgrunn. Jeg følte at jeg satte ungdommene i bås, innenfor en forhåndsbestemt gruppe i samfunnet, og at dette skapte et skille mellom meg og dem, hvor ”de” utgjorde noe så eksotisk at jeg ville forske på dem. Jeg tror ubehaget oppstod fordi ungdom med minoritetsbakgrunn ofte selv føler at de befinner seg midt i mellom to ulike kulturer, og det følte på mange måter feil å kategorisere dem når de ikke engang selv vet hvor de hører til eller hvordan de definerer seg selv.

Heldigvis for min del spøkte ungdommene ofte med sitt eget og hverandres opphav. Jeg ble etter hvert tryggere på å forklare bakgrunnen for min interesse for området, og ungdommene hjalp meg med å ufarliggjøre det hele. Samtidig kunne jeg benytte meg av min ”uvitenhet” om deres opphavskultur for å få et mer utfyllende materiale i forbindelse med intervjuene. Det at jeg selv hadde jegerprøven, jeg hadde vært med dem på jakt, jeg delte deres interesser og befant meg innenfor samme aldersgruppe, mener jeg bidro til å redusere avstanden mellom informantene og meg selv. I noen tilfeller stilte ungdommene også spørsmål tilbake til meg for å høre hva ”en nordmann” (kvinne) mente om deres engasjement i friluftsliv. Flere av informantene korrigerer meg også dersom de mente jeg misforstod hva de sa. Dette tar jeg som et tegn på at de ikke oppfattet seg selv som underordnet i situasjonen (Thagaard, 1998, s. 106).

2.7 Noen etiske vurderinger

I likhet med at det ikke finnes ett sett med standardiserte analyseteknikker til bruk i kvalitativ forskning (Grønmo, 2004, s. 245), finnes det heller ikke entydige svar på hvordan en skal håndtere forholdet mellom etikk og metode, med de dilemma som oppstår underveis (Ryen, 2002, s. 207). En av utfordringene i forbindelse med mitt forskningsprosjekt har vært hvordan jeg skal fremstille informantene på en måte de vil oppleve som representativ, samtidig som jeg ivaretar deres anonymitet.

Mitt forskningsprosjekt omfatter relativt få analyseenheter. På det tidspunktet intervjuene fant sted var fortsatt halvparten av informantene med i Wild X, og resten hadde tidligere vært medlemmer hos Frigo. Spesielt i tilknytning til Wild X har det vært noe vanskelig å anonymisere informantene fullstendig fordi ungdommene i stor grad kjenner hverandres historier og kan gjengi hverandres opplevelser. I tillegg har jeg både hos Frigo og hos Wild X innhentet tillatelse til å kontakte deres deltagere. Begge steder vet lederne hvem de har gitt meg kontaktinformasjon til selv om de ikke vet hvem av ungdommene jeg endte opp med å bruke i oppgaven.

I tråd med kriteriet om konfidensialitet skal ikke leseren kjenne igjen informantenes identitet og lokalisering (Ryen, 2002, s. 209). I forbindelse med samtaleintervjuer der en gjør bruk av sitater kan det være en utfordring å etterleve dette (Ringdal, 2001, s. 87). Jeg har forsøkt å beskytte informantenes privatliv og identitet ved å gi de fiktive navn i oppgaven. I tillegg har jeg valgt å anonymisere informantenes opphavsland eller deres foreldres opphavsland. Alle referanser til hvor ungdommene eller deres foreldre kommer fra vil bli betegnet som ”opphavsland”, uavhengig av om informantene er født i Norge eller kom til Norge da de var små. Noen av informantene fremhever at de føler seg norske, og vil kanskje oppleve denne kategoriseringen noe urettferdig. Jeg understreker derfor at dette kun er et metodisk grep for å beskytte deres identitet.

Jeg kan likevel ikke utelukke at noen ledere innad ved Frigo og Wild X vil kunne kjenne igjen enkelte av forskningssubjektene. Jeg vurderte derfor en stund om jeg skulle la være å bruke fiktive navn. Dersom jeg skulle ha benyttet meg av en anonymisering som innebar flere ulike ”navn” for samme person eller utelatt ”navn” mener jeg dette ville ha ført til en fragmentering av analysen, og en uriktig fremstilling av informantene og datamaterialet. For å skape et riktigere bilde av informantene har jeg derfor valgt å holde fast på de fiktive navnene. Dette har ført til at jeg opplever fremstillingen av informantene som mer helhetlig, og det

rettferdiggjør i større grad deres fortellinger at vi kan følge dem gjennom hele oppgaven. I noen deler av oppgaven vil enkelte informanter være mer fremtredende enn andre. Til sammen gjenspeiler deres erfaringer likevel en helhet og et mangfold innenfor friluftslivsfeltet.

I følge Geertz (1973, s. 26) skal kvalitative tekster inneholde "thick descriptions". Teksten skal ikke bare beskrive, men også tolke de fenomenene som presenteres. Dette innebærer at jeg setter informantens selvforståelse inn i en teoretisk sammenheng. Utgangspunktet for tolkningen av empirien er den forståelsen jeg har utviklet av hvordan informantene forstår seg selv og sin livssituasjon. Men fordi jeg ser det utenfra og fra et faglig perspektiv, mens informantene ser det fra sitt eget ståsted, vil det ikke nødvendigvis være slik at våre oppfattelser er sammenfallende (Thagaard, 1998, ss. 190-191). Bourdieu (1996b, ss. 18-19) hevder at forskerens fortolkning kan være grunnlag for symbolsk vold overfor informantene. Når jeg plasserer informantens selvforståelse innenfor et teoretisk rammeverk kan dette bidra til at informantene opplever egne opplevde erfaringer som fremmede (Thagaard, 1998, s. 212). "An interview is a researcher-provoked way of gathering data. As such, interviewers must be aware of the extent to which they are imposing their own categories on respondents" (Silverman, 2010, s. 245). En kritisk tilnærming til oppgaven vil være å hevde at de kulturelle kategoriene jeg fremhever at informantene konstruerer sitt friluftsliv innenfor, like mye er mine egne kategorier.

I forbindelse med bearbeidingen av datamaterialet har jeg tatt utgangspunkt i de transkriberte intervjuene. Med problemstillingene og forskningsspørsmålene som rettesnor noterte jeg stikkord i marginen, som senere hjalp meg å plassere sitater med samme stikkord innenfor samme kategori eller tema. Denne åpne formen for koding (Grønmo, 2004, s. 247) medførte at det dukket opp nye stikkord eller vinklinger som jeg ikke hadde forutsett i arbeidet innledningsvis. Selv om temaene i denne oppgaven er løsrevet fra den opprinnelige samtalekonteksten, så har de likevel utgangspunkt i en løs form for koding av informantens friluftslivshistorier.

For å bevare informantens integritet i fremstillingen har jeg forsøkt å nyansere datamaterialet, peke på ulike forståelser og integrere både min egen tolkning og informantens selvforståelse i analysen (Thagaard, 1998, s. 229). Jeg bruker direkte sitater fra informantene for å illustrere eller understreke poeng, og for å fremheve sammenhengen mellom deres forståelse og min tolkning. I analysekapitlene veksler jeg således mellom en

emisk fremstilling, hvor jeg gjengir informantenes forståelse, og en etisk synsvinkel hvor jeg forsøker å belyse datamaterialet utenfra ved hjelp av teoretiske begreper (Eriksen 2010, s. 44) Jeg har forsøkt å tydeliggjøre når det er ungdommenes egen forståelse som kommer til uttrykk og når det er mine vurderinger og tolkninger.

I forhold til lokalisering var det vanskelig å forkle Oslo til et u-gjenkjennbart sted. Fra min side var dette dessuten en geografisk avgrensning som hadde betydning for datainnsamlingen. Wild X og Frigo holder til i Oslo, og jeg måtte derfor også ha anonymisert disse navnene skulle jeg ha forkledd det til å være et annet sted. Jeg har vurdert mine data slik at de ikke inneholder personlige eller sensitive opplysninger. Jeg mener derfor at dette ikke vil føre til ubehag eller problemer for informantene.

2.8 Oppsummering og avgrensning

Da jeg startet arbeidet med tema- og prosjektskissen for oppgaven tenkte jeg at jeg ville foreta en diskursanalyse av den forskningen og litteraturen som omhandler integrering, innvandrere, friluftsliv, norske turtradisjoner og nasjonale symboler. Dette ville jeg sette opp mot den virkeligheten ungdom med minoritetsbakgrunn som driver med friluftsliv skildrer. Etter hvert innså jeg at det ville medføre et *for* omfattende arbeid å foreta både en diskursanalyse og intervjuer. Jeg bestemte meg for å holde fast i realitetene, og la intervjuene med ungdommene være utgangspunkt for oppgaven. I stedet for en diskursanalyse lot jeg tidligere friluftslivsforskning og –litteratur som omhandlet mitt tema, danne bakgrunn som en oversikt over feltet (se kapittel 3).

Jeg har vektlagt analyse og tolkning av datamaterialet, og jeg har derfor valgt å ha verken et rent teori- eller empirikapittel. For det første ønsket jeg å skape en nærhet mellom min forståelse av de teoretiske begrepene og den aktuelle sammenhengen de blir brukt i. For det andre mener jeg det vil gi en mer helhetlig forståelse av studiet dersom empirien kobles direkte til min tolkning, sett i lys av et teoretisk perspektiv. Jeg har derfor valgt å redegjøre for hvordan Bourdieus begreper kan benyttes til å forankre perspektivene informantene fremlegger i den aktuelle sammenhengen begrepene benyttes.

I mitt studie er det ungdom med minoritetsbakgrunn og deres opplevelse av friluftslivets betydning som står i fokus. Men fordi jeg forsøker å se på hvordan informantene trekker på kulturelt tilgjengelige ressurser når de forteller sin friluftslivshistorie (Miller og Glassner, 2004, ss. 134-135) kommer jeg ikke utenom deres forhold til majoritetsbefolkningens

friluftsliv. Som påpekt i innledningen er jeg klar over at verken ”majoritetsbefolkningen” eller majoritetsbefolkningens utøvelse av friluftsliv er én homogen størrelse. I denne oppgaven søker jeg ikke å presentere det store bildet av den norske befolkningens friluftslivsutøvelse med alle de nyanseringer som det krever. At jeg velger å benevne ”majoritetsbefolkningen” som et hele uten å spesifisere hvilken del av majoritetsbefolkningen det er snakk om, er et metodisk grep for å eksemplifisere den posisjon friluftsliv har i den norske kulturen. Likheten i den norske majoritetsbefolkningens oppfatninger om og deltagelse i norsk friluftsliv, kan ses på som et ideal i større grad enn noe reelt (Pedersen, 1995, ss. 47-50). Men nettopp fordi dette friluftslivsidealet står så sterkt ideologisk sett, får det betydning for mine informanter.

Gullestad (1989b, s. 17) påpeker noe av det samme i forhold til nordmenns behov for å skape mening i hjemmet. ”This does not mean that this solution is the most central for each person, but that it is central in the culture”. Det er *idealet* om det norske friluftslivet og på hvilken måte dette får betydning for hvordan informantene konstruerer mening inn i sin friluftslivsdeltagelse, som står i fokus.

Kvalitativ metode omfatter som oftest færre analyseenheter enn et kvantitativt utvalg, og ulike analyseenheter kan brukes til å innhente forskjellige typer informasjon. Det er derfor en viss fare for at innsamlede data blir lite enhetlige og dermed har begrenset gyldighet (Grønmo, 2004, s. 131). Ut i fra mitt valgte forskningsopplegg og datamaterialet kan jeg ikke generalisere oppgaven til å omfatte all ungdom med minoritetsbakgrunn som driver med friluftsliv. Jeg presenterer derfor heller ikke et alternativ, men et supplement, til tidligere forskning.

Bakgrunn for studiet og tidligere forskning

3 Inn i ”det norske av det norske”

3.1 Veien til det norske

”Jeg bor jo i Norge og vil bli norsk. Da må jeg gå på ski,” smiler han, og lugger avgårde (Nordby, 2010). Utsagnet kommer fra en 10. klasseelev med minoritetsbakgrunn i forbindelse med en skidag på skolen. Men hvor kommer denne holdningen fra? Er det elevens egen oppfattelse av hva det vil si å være norsk? Eller er det en tillært oppfattelse av hva en må beherske for å bli sett på som ”norsk” i samfunnet?

Prosjektet ”Til topps” skal markere integreringsarbeidet i Norge. Samarbeidet mellom Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI), Norges Røde Kors, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) og Den Norske Turistforening (DNT) skal blant annet bidra til å skape varige, lokale nettverk gjennom natur-, kultur- og relasjonsopplevelser (Til Topp, 2011). At nettopp enn tur opp på Norges høyeste fjell skal gi positiv oppmerksomhet rundt integreringsarbeidet sier noe om hvor viktig naturen er i den norske bevisstheten. Den norske turistforening og deres arbeid for å fremme utviklingen av fjellturismen er knyttet til sterke symboler på norskhet (Pedersen, 1995, s. 29). Veien inn i ”det norske av alt” hevdes i denne sammenheng å være en vei inn i det norske samfunnet (Horne og Blåsmo, 2009).

Men er det da slik at innvandrere som kommer til Norge må bevise sin norskhet gjennom fjellvandring? I St. meld nr. 49 *Mangfold gjennom inkludering og deltagelse* (2003-2004, s. 63) stilles det spørsmål ved om reportasjer som omhandler innvandrere på Galdhøpiggen medfører et press om å leve på bestemte måter for å være ”integret”. I følge regjeringen har alle ungdommer i Norge i dag rett til å gjøre selvstendige valg, uavhengig av hudfarge, religion, kulturell bakgrunn eller foreldre. Dette innebærer også retten til å velge bort noe som andre (nordmenn) vektlegger som verdifullt (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 63). Er vi i stand til å skille mellom å se på ungdom med minoritetsbakgrunn som ”norske” eller som ”godt integrerte”? Og har friluftsliv noe for seg i denne sammenhengen, eller er det så mange kulturelle føringer innbakt i norsk friluftsliv, at det kun har en hensikt om vi ønsker å fornorske dagens minoritetsungdom?

Friluftsliv er tungt normativt forankret i det norske samfunnet som et sosiokulturelt felt hvor ulike verdier og holdninger kommer til syne (Strandbu, 2000, s. 19; Tordsson, 2003, s. 68). Av den grunn handler forståelsen av friluftsliv ikke bare om hva friluftsliv *er*, men også om

hva det *bør* være. Å avgrense friluftsliv mot for eksempel idrett, slik jeg refererte til i innledningen, rommer således også en fremheving av friluftslivets egenart slik vi ønsker å fremstille det. Og ideologiene om friluftslivets verdier og kvaliteter lever i beste velgående (Tordsson, 2005, s. 163). Hvordan vi forstår de ideologiske sidene ved friluftslivet i dagens samfunn, bygger på tolkninger av fortiden og samtiden (Øia, 1998, s. 32). Hvilke verdier og normer som fremheves som viktige i det norske samfunnet, bygger med andre ord på tolkninger av hva som har ført oss dit vi er i dag. Hvordan skal vi så forstå den posisjonen friluftslivet har innenfor den norske kulturen? På hvilken måte får friluftslivets stilling betydning for ungdom med minoritetsbakgrunn og deres selvforståelse? Før jeg i de neste kapitlene går inn og drøfter det siste spørsmålet nærmere vil jeg begynne med å danne et overblikk over hva som er gjort, sagt og skrevet så langt. Både i forhold til friluftsliv og integrering av innvandrere og i forhold til friluftslivets posisjon som et nasjonalt nøkkelsymbol.

3.2 Friluftsliv i integreringsprosjekter

I forbindelse med Friluftslivets år i 2005 ble det gitt tilskudd til gjennomføring av 25 ulike arrangementer der personer med minoritetsbakgrunn var hovedmålgruppe. Totalt 85 arrangører som mottok støtte fra Friluftslivets år rapporterte om til sammen 8613 deltagere med annen etnisk bakgrunn (Direktoratet for Naturforvaltning, 2008). At inkludering i norsk friluftsliv representerer en god måte å integrere innvandrere på, fremheves både fra politisk hold, frivillige organisasjoner og gjennom media (Figari, Krangle og Haaland, 2009b). Det er med andre ord stor interesse for å innvie innvandrere og ungdom med innvandrerbakgrunn i friluftslivsaktiviteter. Delvis er formålet å gi ungdom med innvandrerbakgrunn økt fortrolighet med naturen, og delvis brukes friluftsliv som en arena for integrering (Strandbu, 2000, s. 95). Flere av friluftsrådene rundt om i Norge arrangerer friluftslivsaktiviteter rettet spesielt mot innvandrere, og i tillegg finnes det en rekke ulike organisasjoner, prosjekter og tiltak for å fremme integrering gjennom friluftsliv (Direktoratet for Naturforvaltning, 2008). Den norske turistforeningen og Oslo sportsklubb er to eksempler på dette.

Den norske turistforeningen ønsker å inspirere innvandrere til å drive med friluftsliv. Med prosjektet "Norsk turtradisjon for alle" vil DNT gi innvandrere i Norge en mulighet til å bli kjent med marka, friluftslivet og nordmenns væremåte (Horne og Blåsmo, 2009). I en artikkel i medlemsbladet "Fjell og Vidde" (Vike, 2011) eksemplifiserer DNT hvordan friluftsliv og natur har hatt betydning for en asylsøker i Bergen. Ali forteller at han vil heller dra til fjells og

få rensset tankene enn å sitte inne på asylmottaket og vente. Han fremhever at han har lært mye om norsk kultur gjennom å være med i Bergen turlag. Han har til og med lært å stå på ski. Ali forteller at han har en fetter og kusine i Bergen som har blitt ”veldig norske”. På spørsmål om hva som er ”veldig norsk”, svarer han at det er å gå på ski og grille pølser (Vike, 2011). Og hvis det å være i aktivitet i naturen blir stående som synonymt med hva det vil si å være norsk, så er det kanskje ikke så rart at turene til Helge Winswold og naturgruppa i Oslo Sportsklubb er populære? Winswold har i flere år arrangert turer for innvandrere, herunder fjellturer rettet spesielt mot innvandrerkvinner. Også her vekker tanken om friluftsliv for å fremme integrering gjenklang hos deltagerne. Mohammad Ashraf, på tur med Oslo Sportsklubb, mener at marka kan være et bra sted for utlendinger å vise seg og bli integrert i det norske samfunnet (Tálos, 2004).

At friluftsliv fremheves i integreringssammenheng er ikke unikt for Norge. Direktoratet for Naturforvaltning (2008) har utarbeidet rapporten ”Friluftsliv for etniske minoriteter” der de forsøker å oppsummere de friluftslivstiltak som er iverksatt i Norge og Norden med sikte på å stimulere personer med minoritetsbakgrunn til å delta i friluftsliv. Både i Danmark og Sverige har friluftsrådene og ulike organisasjoner gjennomført aktivitetstiltak for å inkludere innvandrere. Yusra Moshtat (2008, s. 17) fremhever i sin rapport ”Med andra ögon – naturmöten med invandrare” at de fleste svensker ser sitt forhold til naturen som noe selvsagt og at denne relasjonen til den svenske naturen er ukjent for mange innvandrere. Også i Sverige fremheves naturen som en arena som kan bidra til integrering. Moshtat (2008, s. 17) understreker at svenskene er et friluftsfolk, og det er derfor viktig at innvandrere tar del i denne delen av den svenske kulturen for å integreres i det svenske samfunnet.

Som Strandbu (2000, s. 155) påpeker skal vi være forsiktige med å fremheve at naturkjærlighet er noe typisk norsk. Den svenske etnologen Orvar Löfgren (1992, s. 10) understreker at i alle kulturer til alle tider har mennesker brukt naturen som et spill på kulturen. Löfgren (1992, 11) hevder at selv om en kan se samme utvikling i andre europeiske nasjoner, er det et faktum at naturen har fått en sterkere plass i den svenske nasjonale retorikken enn noe annet sted, og han fremhever naturen og folkesjelen som viktige i oppbyggingen av kjærligheten til fedrelandet på begynnelsen av 1900-tallet. Det er med andre ord ikke bare i Norge vi forfekter naturens betydning for den nasjonale identiteten. Sannsynligvis kan vi snakke om en felles nordisk friluftslivstradisjon. Jeg vil likevel videre vise til hvordan friluftsliv fremheves som et særskilt norsk fenomen og som viktig for den norske nasjonale identiteten.

3.3 Friluftsliv – et nasjonalt nøkkelsymbol

Friluftsliv er ladet med nasjonal kultur, og det er å regne for noe av det norske en kan drive med (Strandbu, 2000, s. 82; Horne og Blåsmo, 2009). I en dokumentar om Wild X, *Jakten på det nye Norge* (Blåst film, 2011) uttalte daværende miljø- og utviklingsminister Erik Solheim at: ”friluftsliv og uberørt natur er noe av det som definerer Norge som nasjon”. Han understreker at friluftsliv er et spesielt norsk fenomen, og selv om en i andre kulturer også ferdes i naturen, så praktiseres det annerledes enn i Norge.

En hovedtrend innen norsk friluftslivsforskning går ut på å vise at friluftsliv er et særegent norsk fenomen som fremdeles har en grunnleggende betydning for norsk identitet (Pedersen, 1995, s. 31). Det norske forholdet til naturen blir som regel ført tilbake til oppbyggingen av den norske nasjonalstaten i forbindelse med løsrivelsen fra dansk og svensk herredømme. Norske fjell og norske bønder ble, sammen med polarheltenes ensomme kamp for overlevelse i samspill med barsk natur, nasjonalsymboler i forbindelse med en selvstendigjøring av Norge (Pedersen 1995, s. 30).

I følge Nina Witozek (1998a, s. 44) ble norsk natur så emosjonelt og ideologisk ladet på 1800-tallet at nordmenn siden den gang har koblet natur til spørsmål om identitet og nasjon. Hun understreker at den kulturelle eliten som skapte et bilde av Norge som nasjon utnyttet de felles symbolske ressursene som lå i kulturen som helhet (Witozek, 1998a, s. 170). Frem til romantikken ble Norge sett på som et ”vilt og udyrkbart klippeland på grensen av det ubeboelige, med skremmende værforhold og en kulturelt tilbakestående befolkning” (Christensen, 1993, s. 143). Behovet for å fremheve de fortreffelige sidene ved det ugjestmilde nord lå der allerede, og da ”tilbake til naturen” ble lansert i Europa med en idealisering av naturen og det naturlige liv, benyttet nordmenn sjansen til å skape en norsk nasjonalidentitet tuftet på verdier som ga gjenklang blant de europeiske intellektuelle (Christensen, 1993, ss. 143-145).

Idrett og friluftsliv var det som hadde gjort de ”gamle” nordmenn veltilpasset til de norske forholdene (Christensen, 1993, ss. 147). Denne sammenhengen mellom nordmenn og et liv i naturen har holdt seg frem til i dag. Nordmenns forhold til naturen står som en overordnet kategori som det i liten grad stilles spørsmål ved (Gullestad, 1989b, s. 177), og flere forfattere trekker frem naturens betydning for den norske nasjonale identiteten. Niels Faarlund (1994, s. 164) hevder at friluftsliv har så stor oppslutning i det norske samfunnet fordi: ”[...] it evokes a *national* identity, a sense of really 'belonging' to the land [...]”. Og Tove Nedrelid (1993, s.

59) fremhever at det norske turlivet er et av de mest karakteristiske trekk i vår kultur. Dypest sett, hevder hun, handler friluftsliv kanskje om det å skulle bli ”riktige” nordmenn.

Også fra myndighetenes side knyttes det omfattende politiske og forvaltningsmessige målsettinger opp i mot friluftsliv, blant annet i forhold til friluftslivets potensial for å støtte opp om vår nasjonale identitet (St. meld nr. 39, 2000-2001, s.11). Thomas Hylland Eriksen (1993, ss. 12-13) påpeker at friluftsliv får betydning i oppbyggingen av en samlende nasjonal identitet i dagens samfunn hvor det ikke lenger er like tydelig hva det vil si å være norsk. Friluftsliv blir i denne sammenheng omtalt som et samlende nasjonalt nøkkelsymbol som forener ulike synspunkter og praksiser innenfor den norske turkulturen (Nedrelid 1992, s. 58). I følge den amerikanske antropologen Sherry Ortner (1973) har samlende nøkkelsymboler evne til å forene motstridende synspunkter og flertydige oppfatninger. Dette innebærer at mange mennesker kan legge deres tolkninger i det samme symbolet. Slike symboler rommer grunnleggende og livsviktige verdier, noe som medfører at friluftsliv kan uttrykke både samfunnets enhet og dets mangfold på en og samme tid. Til tross for at norsk friluftsliv er mangfoldig med ulike aktiviteter og dertil ulikt meningsinnhold, lever fortsatt myten om en egalitær norsk turkultur (Gullestad, 1989b, s. 174)

3.4 Myten om den norske turkulturen

Det er en kjennsgjerning at vi må forholde oss til den virkeligheten vi lever i. Men som Gaunt og Löfgren (1984, s. 8) påpeker sier myter noe om hvordan vi forholder oss til denne virkeligheten. Innenfor kulturforskning er myter forestillinger om andre tider og andre mennesker som i dag utgjør en viktig del av ens identitet (Gaunt og Löfgren, 1984, s. 8). Mytene er således spunnet omkring en opphøyet og til dels ukrenkelig fortid. De er ikke nødvendigvis historisk sanne, men de oppfattes som riktige fordi de er generelt aksepterte (Klepp, 1993, s. 159). Nasjonalfølelsen er ofte innhyllet i slike mytiske forestillinger hvor det som oppfattes som sant eller riktig danner grunnlag for handling og identitetsdannelse (Øia, 1998, s. 16). Som vi har sett er den norske nasjonalfølelsen nært forbundet med natur og friluftsliv.

Fortsatt fremheves søndagsturen, hytta og påskeferien til fjells som viktige innslag i den norske turkulturen (Tordsson, 1995). Og fortsatt hersker det en oppfattelse om at i fritiden går det norske folk helst på tur i skog og mark (Pedersen, 1995, s. 30). Den norske søndagsturen fremstilles som et ritual mange utfører (Pedersen, 1995, s. 31). Og om det norske folk kanskje

ikke er like aktive i forhold til søndagsturen lenger, så mener 90 prosent av befolkningen at de *burde* gå på tur om søndagen (Hompland, 1992, s. 6). At det er en etablert oppfatning i samfunnet om at friluftsliv er noe positivt som det norske folk *bør* bruke sin fritid til (Tordsson, 2005, s. 163), og som appellerer til nordmenns samvittighet, sier noe om hvor rotfestet friluftsliv er i den norske kulturen. Satt litt på spissen så holder det ikke for ungdom med minoritetsbakgrunn som vil tilegne seg en bit av den norske kulturen å lære seg de praktiske og konkrete ferdighetene i naturen. Vil du integreres i det norske samfunnet må du også internalisere meningen med friluftslivet. Lyktes har du først når du oppdager at du har dårlig samvittighet en søndag du ikke kommer deg på tur.

Norsk friluftsliv omfatter således en oppfatning om hva som har verdi i det norske samfunnet. Kirsti Pedersen (2001, s. 201) hevder sosialantropologer lenge har kritisert norske forskere, og spesielt etnologer, for å søke etter forenende nasjonale trekk, fremfor å se kulturforskjeller i det norske samfunnet. I følge Pedersen (1995, s. 32) kan fortolkningene som fremhever friluftslivets betydning for dannelsen og vedlikeholdet av en egalitær nasjonal identitet kritiseres for å være både myteunderbyggende, og for å skjule underliggende sosiale forskjeller. Pedersen (1995, s. 32) hevder myten om ett egalitært norsk friluftsliv har et budskap som tilsier at det finnes: ”én måte å ferdes i skog og mark på og én måte å oppleve naturen på”, og at dette er overordnet forskjeller i livserfaring uten å ta hensyn til alder, kjønn, etnisk tilhørighet, utdanning eller bosted. En slik tilnærming får implikasjoner for minoriteter i Norge fordi det kan gjøre det vanskelig å se mangfoldet i friluftslivet. I stedet bidrar det til en oppfattelse av at det eksisterer én legitim måte å oppleve naturen på.

3.5 Norsk friluftsliv sett utenfra

Både nordmenn selv og utlendinger fremhever nordmenns forhold til naturen og vårt særegne friluftsliv, som typiske kjennetegn ved nordmenn (Nedrelid, 1992, s. 54). Men norsk friluftsliv sett ”utenfra” og med ”utenlandske” øyne ser sannsynligvis mer ensartet ut og kan bidra til å skjule ulike oppfatninger og opplevelser av hva det ”gode turliv” innebærer (Pedersen, 1995, s. 33). Det bildet som dannes av nordmenn blir til i kontrastene mellom oss og de andre (Nedrelid, 1993, s. 116). I følge Odd Gåsdal (1999, s. 50) hersker det en oppfattelse om at nordmenn vokser seg sterke gjennom kyndig ferdsel i naturen, noe utlendinger ikke nødvendigvis behersker, og som de bare kan få den samme gleden av dersom de blir som ”oss”.

Den malaysiske sosialantropologen Long Litt Woon (1993, ss. 187-197) understreker i sin artikkel "Hvordan jeg lærte å gå på tur" at det krever en mengde kulturkunnskaper for å ta del i friluftsliv. Hun påpeker at nordmenn har blitt sosialisert inn i en norsk friluftslivskultur og at naturopplevelsen i stor grad er et kulturfenomen. I likhet med Woon fremhever den argentinske sosialantropologen Eduardo Archetti (1984, s. 46), vanskelighetene med å mestre de norske friluftslivsaktivitetene. Han understreker videre at gleden ved å drive med det enkle, "tradisjonelle" friluftslivet i Norge er nødvendig dersom en skal bli godt integrert i det norske samfunnet. Både Woon og Archetti fremhever friluftslivets betydning for å forstå og integreres i det norske samfunnet. Friluftsliv handler om kulturell læring. Witozek (1991, s. 13) påpeker i denne sammenheng at natur og kultur ikke er motsetninger i Norge, men at all beskjeftigelse med natur er kultur. I følge Witozek kommer vi ikke utenom de kulturelle føringene når vi driver med friluftsliv. Archetti (1984, s. 46) påpeker i denne sammenheng at hans integrasjon i det norske samfunnet på langt nær er fullstendig: "Jeg føler nå til syvende og sist at 'å gå på tur' og å 'gå på ski' aldri vil bli en uhemmet glede for meg". Men hvorfor er det så viktig å finne glede i å gå på ski?

3.6 Myten om den norske skikulturen

Ski og vinterfriluftsliv har en sentral plass i den norske kulturen. Idrettshistorikeren Matti Goksøyr (1994, ss. 188-189) fremhever hvordan skiløping ble sett som et viktig symbol på norskhet. Skiløpingen fremhevet dyder og kvalifikasjoner som var viktige i dannelsen av en norsk identitet. Det eksisterer med andre ord en sterk forbindelse mellom nasjonal identitetsdannelse og vinterfriluftsliv, hvor vinteren står som en utpreget nasjonal årstid (Christensen, 1993, s. 141, ss. 152-153). Christensen (1993, ss. 151-152) viser til en rekke sanger og dikt fra slutten av 1700-tallet som fremhever vinteren som spesielt velegnet til å utfolde norsk særpreg. Diktningen gjengir en idealisering av vinterfriluftslivets positive muligheter, spesielt i forbindelse med karakterdannelse. Dette har senere fått betydning for utvelgelsen av de kvaliteter som har blitt forbundet med norskhet, og hva det vil si å være en riktig nordmann. Skiløping stod i en særstilling i konstruksjonen av det norske nasjonale selvbildet, ikke minst fordi denne aktiviteten kunne føres tilbake til sagaene og således legitimeres historisk (Christensen, 1993, s. 147). Fra 1800-tallet hadde vinterfriluftslivets idealisering også medført en ny praksis i befolkningen, og norske kulturpersonligheter fremhevet de nasjonale verdiene knyttet til vinterfriluftslivet (Christensen, 1993, ss. 155-156). Som Tordsson (2005, s. 180) påpeker skulle skiene gjøre nordmannen norsk.

Asbjørn Klepp (1993, s. 159) forsøker i sin artikkel ”Myter i norsk skikultur” å avlive myten om at alle nordmenn er født med ski på beina. Omtrent halvparten av Norges befolkning finner frem skiene i løpet av vinteren (Odden, 2008, s. 63), noe som innebærer en synkende deltagelse i skiturer de siste 40 årene (Odden, 2008, s. 79). Alf Odden (2008, s. 126) påpeker i sin doktoravhandling at det er et økende gap mellom myten om den norske nasjonalaktiviteten og den reelle oppslutningen, og han stiller spørsmål ved om den nasjonale myten om at nordmenn er født med ski på beina noen gang har gjenspeilet virkeligheten? Mye av vår skihistorie er skrevet og tolket i lyset av den moderne skisporten (Klepp, 1993, s. 159). Fremveksten av den nasjonaliserte skiløpingen hevder Christensen (1993, s. 156) vi kan betegne som en selvoppfyllende profeti, idet det ble utformet som kulturelt mønster før det i realiteten ble innført i praksis. Den kulturelle vinteren var forut for det faktiske vinterfriluftslivet, som en motiverende og meningsskapende modell.

3.7 Ski som ”målestokk” på integrering

Norsk vinterfriluftsliv er fortsatt et meningsskapende ideal i den norske kulturen. Tordsson (2010, 101) påpeker at da en gruppe flyktninger kom til en liten bygd i Telemark, var det tydelig hvor innsatsen ble prioritert for å integrere de nyankomne i det norske samholdet og den norske kulturen. Innvanderne ble busset til fjells og fikk innføring i norske grunnferdigheter, hvilket innebar skiteknikk. Komiker og samfunnsdebattant Shabana Rehman (i Brottveit, Hompland og Agedal, 2012, s. 211) tar opp dette temaet i sitt show ”På ski over Grønland”. Hun ironiserer over at ingenting skaper mer lojalitet til kongeriket Norge enn et møte med ski og snø. Derfor bør alle nye landsmenn tvinges ut på ski, og obligatorisk norskkurs bør kombineres med skiseminar.

For ski er i dag forbundet med norskhet og hvithet, og det er et markant skille i forhold til nasjonal identitet blant de som ferdes på ski i Nordmarka. (Anderson, 2008, s. 63). Anderson (2008, s. 63) påpeker at toppidrettsutøvere med minoritetsbakgrunn fremhever skiidrett som en nasjonalsport i Norge. Hvor sterkt befestet ski er i den norske kulturen kommer til uttrykk når utøverne videre hevder at en svart utøver innen skiidrett vil ha størst effekt når det gjelder å endre det offentlige bildet av etniske minoriteter i Norge. I det vi får et større fargespekter av mennesker som går på ski i Nordmarka, har integreringen kommet veldig mye lenger (Anderson, 2008, s. 63). Å ferdes på ski i marka refereres til som den siste skansen eller barrieren. Overkommer de etniske minoritetene den, kan vi si at integreringen langt på vei er fullbyrdet. Ski blir med andre ord en målestokk på integrering. Men interessen for ski er også

noe som kan komme i forlengelsen av faktisk integrering (Anderson, 2008, s. 63). Så når er en person faktisk integrert? Kanskje må vi her gå inn og se på integreringen som prosess heller enn som et mål? Kanskje er det heller ikke hensiktsmessig å se på om en person finner glede ved å gå på tur eller på ski som et kriterium for en fullbyrdelse av integreringen, som i tilfellet med Archetti. For dersom friluftslivsinteresse er ett av målene på integrering, så gjenstår det fortsatt en del.

3.8 Innvandrere og friluftslivsdeltagelse

Det er foreløpig gjort lite forskning i Norge om innvandreres forhold til naturen og norsk friluftsliv (Strandbu, 2000, s. 83). Vi har likevel noen undersøkelser å forholde oss til, og som kan gi oss en pekepinn på erfaringsnivået innen friluftsliv. I følge Statistisk Sentralbyrås levekårsundersøkelser hadde litt over halvparten av innvandrerbefolkningen (54 prosent) gått fotturer eller skiturer i skog og mark eller på fjellet i løpet av det siste året (Vassenden i Krange og Strandbu, 2004, s. 94). I en undersøkelse om hva innvandrere mener om det norske idealet av "det gode liv" viser Witozek (1998b, s. 281) til at 19 av 20 nordmenn fremhevet naturen som vesentlig for deres oppfattelse av "det gode liv" og personlig identitet. Blant innvandrere var det bare 2 av 20 som fremhevet naturen som viktig.

Konsentrerer vi oss om ungdom viste en undersøkelse fra Oslo at litt over 40 prosent av majoritetsbefolkningen hadde vært på tur i skog og mark den siste måneden, mot i overkant 20 prosent av de unge fra ikke-vestlige land (Krange og Strandbu, 2004, s.94). Ungdom med bakgrunn fra Norge eller annet vestlig land var altså oftere på tur enn andre. Tallene var likevel ikke entydige da nesten hver tiende ungdom med foreldre fra Asia eller Afrika hadde vært tre eller flere turer i skog og mark den siste måneden (Strandbu, 2000, ss. 85-86). Her ble det riktignok ikke differensiert mellom ulike typer friluftsliv, og Strandbu (2000, s. 94) stiller spørsmål ved om undersøkelsen ville vist større forskjeller mellom norsk ungdom og ungdom med minoritetsbakgrunn dersom den hadde vært gjennomført om vinteren? Ungdom med minoritetsbakgrunn var lavt representert i friluftslivsorganisasjoner som speideren og jeger- og fiskerforeninger (Strandbu 2000, s. 85). Men dette behøver ikke skyldes friluftslivets egenart, og Tormod Øia (1998, s. 126) påpeker at generelt har ungdom med minoritetsbakgrunn deltatt mindre i organiserte fritidsaktiviteter.

Minoritetsbefolkningens lavere deltagelse i friluftslivsaktiviteter er heller ikke kun et norsk fenomen. Amerikansk forskning har forklart den lavere deltagelsen blant etniske minoriteter

ut i fra henholdsvis marginalitetshypotesen og etnisitetshypotesen (Washburne, 1978, s. 175). Marginalitetshypotesen forklarer minoriteters lavere deltagelse ut i fra begrensede sosioøkonomiske ressurser. Etnisitetshypotesen legger derimot vekt på kulturelle forhold som ulik verdsetting av friluftsliv og ulike sosialiseringmønstre (Washburne, 1978, ss. 176-177). I sitt studie av afroamerikaneres deltagelse i friluftsliv viste Washburne (1978, s. 176) til at selv når sosioøkonomiske faktorer ble utjevnet og tilgang til friluftsområder forbedret, var det fortsatt et gap mellom majoritetsbefolkningen og minoritetene i forhold til friluftslivsdeltagelse. Han hevder derfor at vi i tillegg må se på de alternative forklaringene som etnisitetshypotesen representerer. Og dersom vi holder oss til etnisitetshypotesen kunne vi forvente at ulike former for integrering, spesielt i form av kulturell assimilering, ville ha betydning for deltagelse i friluftsliv (Strandbu, 2000, s. 84). Floyd og Gramann (1993, s. 19) viste i sitt studie hvordan rekreasjonsmønsteret og friluftslivsdeltagelsen til amerikanere med mexicansk opprinnelse som var sterkt assimilert, i større grad sammenfalt med mønsteret til angloamerikanere, enn blant amerikanere med mexicansk opprinnelse som var lite assimilert. Floyd og Gramann (1993, s. 6) avviser likevel ikke marginalitetshypotesen helt og hevder at sannsynligvis har både sosioøkonomiske faktorer, etnisitet og subkultur hatt betydning for rekreasjonsmønstrene.

Strandbu (2000, s. 86) påpeker at deltagelse i friluftsliv som mål på integrering bygger på et svært forenklet syn på integrasjon. Ungdom med minoritetsbakgrunn kan for eksempel være godt integrert i deler av det norske samfunnet hvor friluftslivsinteressen er liten. I det tidligere omtalte studiet til Washburne (1978, ss. 183-186) hevdet informantene med minoritetsbakgrunn at selv om de hadde hatt mer fritid ville de fortsatt prioritert andre aktiviteter enn friluftsliv. En mulig vinkling av situasjonen er at den etniske kulturen bidro til at minoritetene var tilbøyelige til visse preferanser, valg og interesser. Men det var den sosiale organiseringen som var ansvarlig for å opprettholde de ulike fritidsmønstrene (Washburne, 1978, s. 178).

3.9 Ungdom med minoritetsbakgrunn om friluftsliv og norsk kultur

I den amerikanske forskningen ble det vist til at integrering og spesielt kulturell assimilering, hadde betydning for minoritetsbefolkningens deltagelse i friluftsliv. Hvordan forholder dette seg blant ungdom med minoritetsbakgrunn i Oslo? Hvor sterkt befestet er forestillingen om at friluftsliv er noe særegent norsk?

I rapporten *Storbyungdom og natur* fremhever Strandbu (2000, ss. 154-155) tre ulike synspunkter blant Osloungdom. Middelklasse-ungdom fra Oslo vest delte forestillingen om den nasjonale identiteten som presentert tidligere. Norsk ungdom med arbeiderklassebakgrunn fra Oslo øst hadde derimot ingen oppfattelse om at friluftsliv var tilknyttet den nasjonale identiteten. Disse ungdommene hadde foreldre som var lite interessert i friluftsliv og manglet stort sett den primære sosialiseringen til friluftsliv. Det tredje synspunktet kom fra unge gutter med minoritetsbakgrunn. Disse guttene var mer opptatt av friluftslivets norskhet enn arbeiderklasseguttene fra samme område. Strandbu (2000, ss. 154-155) stiller i denne sammenheng spørsmål ved om innvandrer guttenes svar var et resultat av at de hadde blitt presentert for friluftsliv som en del av den norske kulturarven? Eller om dette var et utslag av tilpasningsdyktighet, og de presenterte seg selv i et bilde de trodde ble forventet?

I forbindelse med ungdomsundersøkelsen i Oslo ble det blant annet stilt spørsmål om minoritetsungdoms opplevde identitet og om de opplevde seg selv som norske eller som innvandrere (Strandbu, 2000, s. 87). Strandbu (2000, s. 87) hevder at ut fra en forestilling om friluftslivets norskhet burde oppfattelsen av nasjonal identitet ha betydning for interessen for friluftsliv. Hun konkluderer likevel med at det ikke ser ut til å være noen sterk kobling mellom friluftslivsaktiviteter og opplevd norskhet. Jørgen Eriksen (1997, s. 66) påpeker i sin hovedfagsoppgave *Friluftsliv som arena for integrering av ungdom med innvandrerbakgrunn* at det var få av hans informanter med minoritetsbakgrunn som forbandt friluftsliv med norsk kultur. Generelt hadde minoritetsungdommene liten forståelse for hva begrepet norsk kultur innebar, og det var ingen stor enighet om at friluftsliv var noe særskilt norsk blant hans informanter. Som vi har sett er det likevel stor interesse for å benytte seg av friluftslivsaktiviteter i forbindelse med integreringsprosjekter. Men er friluftsliv en god arena for integrering? Eller blir friluftsliv for "eksotisk" og bare enda en barriere innvandrere må overkomme for å føle seg veltilpasset i det norske samfunnet?

3.10 "Friluftsliv - ein veg til integrering?"

Eriksen (1997) hentet sin empiri fra ungdomsskolen og hevder at friluftsliv i denne sammenheng skiller seg ut fra andre arenaer fordi ungdom har gode muligheter for å utvikle sosiale ferdigheter gjennom samhandling i naturen. Han fremhever videre at friluftsliv legger forholdene til rette for ulike sosiale prosesser som bidrar til å øke forståelsen for hverandres handlemåter og fører til bedre inkludering i det sosiale fellesskapet (Eriksen, 1997, s. 97).

Spørsmålet er likevel om de ferdighetene ungdommene tilegner seg på tur er noe de kan bruke i dagliglivet ellers? Eriksen (1997, 98) henviser til at hans informanter i liten grad mente det var overførbart og at vi derfor kan stille spørsmålsteget ved den effekten friluftsliv har i forhold til integrering. Enten evnet ikke respondentene å sette de sosiale prosessene i en større sammenheng eller så var de kun gjeldene når ungdommene drev med friluftsliv. Hvis sistnevnte var riktig hevder Eriksen (1997, 90) at friluftsliv mister sin kraft som arena for integrering, siden hans informanter ikke var vesentlig på tur utover i skolesammenheng. Eriksen (1997, s. 100) konkluderer med at friluftsliv må ses på som del av en helhetlig integrering eller som et hjelpemiddel i denne prosessen. For noen vil friluftsliv være en aktivitet som tiltaler dem og som de derigjennom kan tilegne seg ferdigheter som fremmer integrering. Men friluftsliv er langt fra noen universalmedisin for integrering av ungdom med innvandrerbakgrunn (Eriksen, 1997, s. 100).

Hvis vi holder fast på at friluftsliv er noe særegent norsk, er det som Strandbu (2000, s. 95) påpeker en rekke andre arenaer og aktiviteter som er mer kulturelt nøytrale og muligens bedre egnet i integreringssammenheng? Kanskje tydeliggjør heller nordmenns forhold til naturen forskjeller mellom nordmenn og innvandrere, forskjeller som virker for store til at integrering ses som en mulig realitet?⁸ Strandbu (2000, s. 95) refererer til innvandrerungdom som påpeker at tradisjonelle friluftslivsaktiviteter ikke nødvendigvis er den beste måten å vinne aksept i et multikulturelt storbymiljø på. Andreas Hompland (1992, s. 8) spør om ikke innvandrere som kommer til Norge har nok å sette seg inn i om de ikke også skal drive med friluftsliv? Enkelte hevder sågar at naturen, som symbol for den norske nasjonale identiteten, kan fungere som en kommunikasjonshindring for innvandrere som kommer til Norge (Witozek, 1998b, s. 284). Dersom innvandrere mangler friluftslivstradisjoner som sammenfaller med de norske, kan dette fremstå som en kulturell hindring i tillegg til øvrige utfordringene ved å komme til et nytt land (St. meld nr. 40, 1986-1987, s. 10).

St. meld nr. 39 (2000-2001, ss. 23-24) understreker at med den økende andelen av ikke-vestlige innvandrere, spesielt i de store byene, vil det oppstå et behov for å nyansere synet på friluftslivets stilling i det norske samfunnet. Det vil være nødvendig å ta utgangspunkt i det forholdet innvandrerne har til natur og friluftsliv, og forsøke å tilrettelegge og skape tilbud

---

⁸ Det er ikke dermed sagt at innvandrere ikke har et forhold til natur, men at deres forhold kan være vesentlig forskjellig fra nordmenns (i det minste ideologiske) forhold til natur.

som harmonerer med deres ønsker og behov. I denne sammenheng hevder Figari (i Grønli, 2009) at innvandrerkvinnens turgåing i bynære områder med IKEA som mål, er mer representativt for den norske befolkningens friluftsliv enn de dominerende oppfatningene om at friluftsliv er noe som foregår i uberørt natur. En kan stille spørsmål ved om det å gå på tur til IKEA faktisk er friluftsliv, eller om det heller faller inn under betegnelser som ”utendørsaktiviteter” eller rett og slett ”fysisk aktivitet”? Ikke desto mindre viktig, men like fullt noe annet enn det å ferdes i naturen. Slik jeg forstår Figari (i Grønli, 2009) er hovedpoenget at myten om det typisk norske friluftslivet gjør noe med måten vi forholder oss til innvandrere på. Fra Norsk Institutt for naturforskning (NINA, 2011) hevdes det i denne sammenheng:

”[...] Det knytter seg med andre ord symbolsk makt til den norske majoritetsbefolkningens kollektive fortolkninger av og forestillinger om hva friluftsliv er og skal være. Innvandreres natursyn og faktiske bruk av naturomgivelser må derfor plasseres og studeres innenfor et rammeverk av maktforhold og meningsdimensjoner.”

Figari (i Grønli, 2009) stiller seg kritisk til noen av tiltakene hvor ”tradisjonelt” norsk friluftsliv brukes for å fremme integrering og refererer blant annet til ”Til topps” prosjektet. Hun mener det er uklart om det er de helsemessige motivene som ligger bak, eller om det er slik at vi ønsker å fornorske innvandrere ved å introdusere dem til friluftsliv og på den måten fremme integrering og inkludering. Dersom sistnevnte er riktig, så dreier det seg om et friluftslivsideal innvandrerne fornorskes inn i og ikke alminnelig praksis hos den vanlige nordmann (Figari i Grønli, 2009). Figari et al. (2009b) hevder vi må skille mellom friluftsliv som idé og praksis, og de tviler derfor på om innvandreres deltagelse i norsk friluftsliv kan brukes som et mål på integrering.

3.11 Friluftsliv som norskhetsideal?

Friluftsliv regnes som et viktig område i det norske samfunnet, og i perioden etter andre verdenskrig har friluftsliv vært en av de viktigste fritidsaktivitetene for nordmenn (Odden, 2008, s. 3). Flere undersøkelser⁹ har vist til at 9 av 10 nordmenn har vært involvert i én eller flere friluftslivsaktiviteter i løpet av ett år, de siste 30 årene (Odden, 2008, s. 3). Ut i fra

---

⁹ Odden viser her til Faye og Herrigstad (1984), Dølvik, Danielsen og Hernes (1987) og Teigland (2000).

kriteriet om at du må ha deltatt i minst én aktivitet minst én gang i løpet av det siste året utøvet 95 % av den norske befolkningen friluftsliv i 2004 (Odden, 2008, s.60). Andre undersøkelser viser derimot at oppslutningen om friluftslivet og den tradisjonelle søndagsturen synker. I følge en undersøkelse fra Statsskog sier 37 % av den norske befolkningen at de sjelden eller aldri er på tur i skog og mark i helgene. Og i Oslo oppgir 47 % av befolkningen at de sjelden eller aldri er på tur i helgene (Kaasa, 2011).

Uten at jeg vil gå i dybden på de ulike undersøkelsene eller sammenligne metodene og definisjonene av friluftsliv som gir grunnlaget for de forskjellige resultatene, vil jeg påpeke at det kan diskuteres hvor vidt friluftsliv, målt i deltagelse, faktisk har så stor oppslutning i den norske befolkningen. Likevel så fremhever undersøkelsene friluftslivets betydningsfulle stilling i det norske samfunnet gjennom det at det norske folk ønsker å fremstille seg som mer aktive friluftslivsdyrkere enn de kanskje egentlig er (Tordsson, 2005, s. 163).

Og *idéen* om det særegne norske ved friluftslivet står fortsatt sterkt (Strandbu, 2000, s. 155). Men de forestillingene vi har om vår egen kultur er ikke nødvendigvis sammenfallende med den faktiske egne kulturen (Eriksen, 1993, s. 27). For det første er det ikke sikkert at alle i den norske majoritetsbefolkningen identifiserer seg med friluftsliv i nevneverdig grad (Strandbu, 2000, s. 87). For det andre har det blitt rettet kritikk mot den nasjonalorienterte forskningen for å underkommunisere motsetninger innad i friluftslivet (Pedersen, 1995, s. 32). Det er heller ikke enighet om at det faktisk finnes felles særtrekk ved den norske væremåten, og at friluftsliv er et slikt særtrekk som gjør nordmenn norske (Øia, 1998, s. 30). Forestillingen om friluftslivet som viktig for den norske nasjonale identiteten, blir da noe annet enn den faktiske og praktiske oppslutningen om friluftslivet. Muligens kan vi snakke om et friluftsliv som står sterkt symbolsk sett, som et samlende nasjonalt nøkkelsymbol, men som ikke har fullt så bred og mangfoldig oppslutning i praksis?

Dersom vi ser det slik at oppfatningene om kulturen også er en del av kulturen, så vil det innenfor dette ligge sterke ideologiske føringer som insisterer på at visse kulturelle uttrykk, verdier og livsformer er de riktige (Eriksen og Sørheim, 2006, s. 107). Spesielt i møtet med andre kulturer blir det tydelig hvordan mennesker oppfatter sin egen (Tordsson, 2010, s. 101). Hvis kun et mindretall av den norske befolkningen driver med friluftsliv, slik Figari (i Grønli 2009) påpeker, så handler det kanskje mer om idealer enn praksis når majoritetsbefolkningen forsøker å innlemme minoritetsungdom i det norske friluftslivet?

3.12 Mot en analyse av friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn

Skal vi oppnå god integrering er vi avhengige av at representanter fra minoritetene og majoritetsbefolkningen møtes for at de skal få en forståelse for hverandres kultur. Eriksen (1997, s. 6) hevder at friluftsliv kan være en slik arena for å lære om hverandres virkelighetsforståelse og væremåte. Samtidig har jeg gjennom dette kapittelet tegnet et bilde av hvor sterkt befestet friluftsliv er i nordmenns kulturelle identitet. Er det ikke da slik at friluftsliv først og fremst har gode forutsetninger for å skape en forståelse for nordmenns verdier og normer? (Eriksen, 1997, s. 6). Det er ikke gitt at friluftsliv som møteplass fungerer like godt begge veier.

I følge Regjeringen hviler ansvaret for å åpne opp, invitere og inkludere på majoritetsbefolkningen (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 30). Men dermed har også majoritetsbefolkningen mulighet for å legge premissene for hva minoritetene skal inkluderes i, hva som har verdi og hva som er ønskelig at de deltar i. Hvis målsettingen med en mangfoldspolitikk for alle borgere i Norge er å oppnå respekt for at det finnes mange måter å være norsk på, i hvor stor grad skal en da stille krav om at etniske minoriteter og innvandrere må tilpasse seg rådene normer, skikker og regler? (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 18). Når friluftsliv brukes til integrering av ungdom med minoritetsbakgrunn, er det betimelig å spørre hvordan dette påvirker ungdommene og å sette fokus på hva vi egentlig overfører av kulturelle normer og verdier gjennom aktivitetene.

Jeg har til nå reist en rekke spørsmål rundt friluftslivets ideologiske sider og dets posisjon i den norske kulturen. I de neste kapitlene skal jeg forsøke å utdype dette videre.

Utgangspunktet for den videre analysen er informantenes opplevelse av det norske friluftslivet. Den oversikten over forskning og litteratur som jeg til nå har presentert, danner bakgrunn både for å sammenligne og for å kontrastere det norske friluftslivsidealet og informantenes forståelse og utøvelse av friluftsliv. Med Bourdieus begreper som redskap vil jeg argumentere for at friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn kan forstås som et uttrykk for symbolsk makt. Samtidig vil jeg vise til hvordan informantene evner å gjøre friluftsliv til deres eget prosjekt slik at det passer sammen med deres selvforståelse og opplevde tilhørighet.

Analyse

[Illustrasjonen er kun tilgjengelig i den trykte utgaven]

4 Symbolsk makt i norsk friluftsliv

4.1 Sosialisering til friluftsliv

Friluftsliv er en praktisk og erfaringsbasert ferdighet som må læres gjennom praktisk utøvelse. Tradisjonelt har dette foregått innenfor familien hvor barna har tilegnet seg ferdigheter og kunnskap ved å etterligne foreldre, søsken og besteforeldre i konkrete situasjoner (Odden, 2008, s. 233). Vi kan med andre ord si at den grunnleggende opplæring til friluftsliv har foregått gjennom primærsosialiseringen, her forstått som den første sosialiseringen et individ gjennomgår. Vi skiller vanligvis mellom primær- og sekundærsosialisering. Primærsosialiseringen innebærer en form for internalisering av ytre forhold, noe som forutsetter en følelsesmessig identifisering med de primære sosialiseringens agentene. Sekundærsosialisering er en felles betegnelse på sosialiseringens prosesser som foregår utenfor familien og som bygger videre på den primære sosialiseringen. (Bø, 2000, s. 251; Berger og Luckmann, 1966, ss. 136-137).

I dagens samfunn kan det tyde på at den primære sosialiseringen i familien og de nærmeste omgivelsene svekkes. Barn tilbringer mindre tid i familien og mer tid i pedagogiske institusjoner. I tillegg kan sekundærsosialiseringen ha blitt forsterket gjennom at jevnaldrende får økt betydning, og media større innflytelse (Odden, 2008, s. 232; Bø 2000, s. 251). I forhold til friluftsliv fremhever likevel Odden (2008, s. 233) at dersom en ikke har innarbeidet en fortrolighet med friluftsliv i oppveksten, vil det kreve stor innsats å opparbeide denne fortroligheten senere. Han påpeker videre at blant de som driver med friluftsliv som voksne har langt de fleste blitt sosialisert til dette i løpet av barndommen (Odden, 2008, s. 233).

I mitt studie har det først og fremst vært friluftslivets plass i minoritetsungdoms identitetsarbeid jeg har fokusert på. Arbeidet med datamaterialet og sitatene fra informantene gjorde meg oppmerksom på at det ville være vanskelig å si noe om identitet uten å koble inn sosialisering. Sosialisering kan ses på som en utviklingsprosess der enkeltindividet skal bli et samfunnsmenneske, og det må derfor tilegne seg gruppens og kulturens språk, koder, kunnskaper, forståelsesrammer, stereotypier og verdi- og livsmønstre (Bø, 2000, s. 25). Men sosialisering er ikke en enveisprosess. Det omfatter også enkeltindividets søking etter en identitet. Gjennom sosiale relasjoner i form av samhandling, imitasjon, tilbakemeldinger og opplevelse av å være godtatt, utvikles og bekreftes individets selvbylde (Bø, 2000, s. 25).

Denne vekselvirkningen mellom samfunn og individ danner utgangspunkt både for å se på hvordan friluftslivets posisjon i det norske samfunnet har påvirket minoritetsungdom, og hvordan de bruker friluftsliv i en konstruksjon av sin selvforståelse. I dette kapittelet vil jeg hovedsakelig ta for meg det første og fokusere på hvordan ungdom med minoritetsbakgrunns sosialisering til, og deltagelse i, friluftslivet kan ses på som et uttrykk for symbolsk makt.

4.2 Symbolsk makt i sosialisering til norsk friluftsliv

Det kan være problematisk å hevde at Norge har utviklet seg til et flerkulturelt samfunn hvor ulike kulturer får utfolde seg likeverdig side om side. Fortsatt er den norske kulturen den dominerende målestokken som minoritetsgrupper i samfunnet må forholde seg til. Relasjonen mellom minoriteter og majoritetsbefolkningen bærer preg av et kulturelt hegemoni hvor norske verdier, normer og kunnskap, og dermed også norske fortolkningsrammer og forståelser, er de dominerende (Øia, 1998, s. 22).

Som kulturbundet praksis og opplevelse er friluftsliv både situert, relatert og dynamisk. Dette innebærer at det alltid er et uttrykk for noens interesse (Pedersen, 1995, s. 33). Innenfor friluftslivsfeltet pågår det en kontinuerlig maktkamp mellom aktører og grupper som forsøker å definere og redefinere feltets struktur. Makten til å definere og makten til å konstruere virkeligheten kaller Bourdieu (1996a, s. 40) symbolsk makt. Den symbolske makten medfører at gjennom en sosialisering til friluftsliv overtar minoriteter skjemaer og prinsipper for klassifikasjon og oppfattelse som stemmer overens med rådende tradisjoner, institusjonelle ordninger og dominansforhold i samfunnet.

4.2.1 Konkret praksis som utgangspunkt for kulturell læring

Når vi tar med ungdom med minoritetsbakgrunn på friluftslivsaktiviteter, handler det ikke kun om en overføring av de kunnskapene og ferdighetene som kreves for å ferdes ute i naturen. Friluftslivsaktivitetene er også kulturelle fenomener som gjennom at de gjøres allmenngyldige, danner utgangspunkt for livsorientering, virkelighetsforståelse og verdivalg (Tordsson 2003b, ss. 8-10). Som "Ahmed" og "Azi" påpeker lærer ungdom med minoritetsbakgrunn en hel del om den norske kulturen gjennom å være på tur med Wild X og Frigo.

I: Men tror du ungdommene (i Wild X) lærer noe om norske tradisjoner da?

R: Ja ja, de lærer det med utedo og sånn som de liksom ikke er vant til, og det der med kulda og tenne bål, og hvordan norsk kultur er, de lærer det.

I: Men som de ikke kan lære andre steder tenker du?

R: Jeg tror de lærer mye. De lærer om dyr, de lærer om våpen, sikkerhet og lover ("Ahmed").

I: Men, når dere er på tur med Frigo, lærer ungdommene noe om norske tradisjoner og norsk kultur, gjennom å drive med friluftsliv?

R: Ja, jeg tror det. Sånn, jeg lærte meg å snakke ordentlig norsk, ved å henge med litt nordmenn. Og maten man spiser på de turene er jævlig viktig, fordi kanskje jeg ikke hadde, det var ting jeg plukka med meg hjem, og skal vi lage taco i dag? Selv om det ikke er direkte norsk så er det ganske norsk allikevel...fårikål, fenalår for eksempel, det tok jeg med meg hjem, og spekesinke, sånne ting som er litt norsk, så jo, du lærer jo alt mulig... ("Azi").

Sitatene fra "Ahmed" og "Azi" viser hvordan de har tatt til seg en oppfattelse om hva den norske kulturen og tradisjonene rommer. Mennesker lærer mye implisitt via sosiale forhold, og kultur overføres via skjulte meningsinnhold som følger med alt vi gjør (Frønes, 1994, s. 37). Informantene viser til hvordan både språk, matvaner og oppfatninger om hvordan samfunnet er innrettet overføres gjennom friluftslivsaktivitetene. I følge Bourdieu har pedagogiske handlinger, her forstått som alle former for undervisning eller informasjon om hvordan verden er innrettet, som mål å overlevere den dominerende kulturen. Dette innebærer også en videreføring av kunnskap om samfunnet og dets verdier og idealer. Sosialisering av ungdom med minoritetsbakgrunn til friluftsliv kan ses på som en pedagogisk handling, og rommer således en formalisering av symbolsk makt (Wilken 2008, s. 69).

Et hovedpoeng i Bourdieus kulturanalyser er at en tilegnelse og beherskelse av den legitime kulturen alltid er tillært, men måten denne tilegnelsen foregår på er tilslørt (Danielsen og Hansen, 1999, s. 58). Det er med andre ord ikke nødvendigvis slik at informantene ser den kulturelle påvirkningen som ligger implisitt i det norske friluftslivet (Eriksen, 1997, s. 67). Men gjennom en sosialisering til friluftsliv internaliserer de samtidig bestemte mønstre, forbilder og idealer for hvordan de skal handle, forstå og erfare innenfor friluftslivsfeltet (Tordsson, 2010, s. 65). Den symbolske makten bidrar til at informantenes forståelse av de historiske betingelsene og kulturen blir noe de tar for gitt (Danielsen og Hansen, 1999, s. 60).

Det som tas for gitt i en kultur kan bidra til å normalisere dominerende praksiser, hvor det er samfunnsmedlemmenes konkrete praksiser, som danner utgangspunkt for en videreføring av kulturelle verdier og meninger (Thornquist, 2003, s. 137). Sosialisering kan dermed også ses på som en forutsetning for en videreføring av kulturen (Haugen og Qureshi, 1996, s. 142).

4.2.2 Kulturell læring som en videreføring av den dominerende kulturen

Friluftsliv kan ses på som en konkret praksis som danner utgangspunkt for kulturell læring. Men fordi friluftsliv er et kulturelt forankret fenomen innebærer ikke en sosialisering til friluftsliv nødvendigvis nøytrale verdier. I stedet kan vi se det som at det er majoritetsbefolkningens verdier og interesser som blir legitimert gjennom at deres interesser gjøres allmenngyldige, noe som samtidig innebærer en formell anerkjennelse av deres interesser (Bourdieu, 1999, s. 107).

For at den symbolske makten kan utøves er symbolsk kapital en forutsetning (Danielsen og Hansen, 1999, s. 58), og det er majoritetsbefolkningen som har overtaket når det gjelder symbolsk kapital (Eriksen og Sørheim, 2006, s. 87). Bourdieu henter sitt kapitalbegrep fra økonomisk teori, men han utvider kapitalbegrepet ytterligere. Økonomisk kapital er bare én av de grunnleggende formene, i tillegg til kulturell og sosial kapital. Kapital kan ses på som en form for akkumulert arbeid eller et sett av relasjoner som omfatter ikke bare materielle interesser, men i like stor grad det symbolske, det kognitive og det sosiale (Bourdieu, 2006, s. 5-8; Danielsen og Hansen, 1999, s. 45). Symbolsk kapital referer til evnen til å utnytte de andre kapitalformene og til å omsette kapital til andre former for verdi (Bourdieu, 1999, s. 251). Enhver form for kapital, både økonomisk, kulturell, sosial eller feltspesifikk, kan fungere som symbolsk kapital når den oppnår en eksplisitt eller praktisk anerkjennelse (Bourdieu, 1999, s. 251, Danielsen og Hansen, 1999, s. 59). En anerkjennelse av majoritetsbefolkningens verdier, her friluftsliv, vil i kraft av å romme symbolsk kapital legge føringer for minoritetsungdom som forsøker å tilegne seg (en del av) den legitime norske kulturen (Eriksen og Sørheim, 2006, s. 87).

Graden av tilpasningsdyktighet til de kulturelle rammene blir ofte sett på som en indikasjon på hvor godt integrert en person er i det norske samfunnet. Når "Oliver" forteller om en av vennene hans som han mener har "lykkes" i det norske samfunnet, er det i stor grad friluftslivsaktiviteter han legger til grunn. Her blir friluftsliv et mål på integreringen, og en

beherskelse av friluftslivsaktiviteter blir dermed nettopp en måte å tilegne seg en del av den legitime norske kulturen på.

R: [...] men jeg kjenner bare én [fra opphavlandet] som er profesjonell jeger.

I: og når du sier profesjonell så mener du?

R: Han er skipper i handelsflåten, i den norske handelsflåten, pluss at han har hytte, han jakter, det er ikke måte på, han gjør alt det nordmenn gjør. Han har vært på birkebeinerrennet både på ski og sykkel, så han har jo gjort alt som det går an å gjøre her i Norge da, for å være med i samfunnet, for å være integrert ("Oliver").

Av sitatet fra "Oliver" kan vi lese at for å være med i samfunnet, for å være integrert er det nødvendig å gjøre det som nordmenn gjør, det vil si å være til stede på arenaer som regnes som viktige for nordmenn. Det norske friluftslivet fremstår som et viktig samfunnsområde og legitimeres gjennom en (kulturhistorisk) konstruksjon av naturens betydning for den norske nasjonale identiteten (Witozek, 1998a, s. 170). "Hannah" og "Ahmed" viser gjennom sine sitater hvordan majoritetsbefolkningens vektlegging av friluftslivets plass i den norske kulturen og tradisjonen, også har blitt noe de selv forbinder med nordmenn og norske tradisjoner.

I: Hva er det som kjennetegner det å være norsk og norsk kultur?

R: Det er vel å være ute i naturen, hytta og sånt, om sommeren så er det å dra på båttur og bade og sånt ("Hannah").

I: Det er jo mange som mener at nordmenn har et veldig spesielt forhold til naturen og til friluftsliv. Hva tenker du om det?

R: De har det! Det er jo liksom tradisjon for dere å være ute i villmarken, og det er det som gjør Norge til en nasjon da, å være ute i friluft ("Ahmed").

På mitt spørsmål om det er viktig at innvandrere som kommer til Norge driver med friluftsliv svarer "Oliver":

R: "Ja, absolutt! Du får bedre innsikt åssen nordmenn... og det friluftslivet viser jo åssen folk levde før" ("Oliver").

Barn og unge med minoritetsbakgrunn blir ikke nødvendigvis introdusert for friluftsliv av sine foreldre. I følge ”Azi” er det derfor nødvendig at det finnes tilbud som sørger for at ungdom med minoritetsbakgrunn også blir delaktige i den delen av den norske kulturen som friluftslivet representerer.

I: Men, er det på en måte sånn, tenker du at ungdommer som ikke er ute på tur, går de glipp av noe?

R: Ja! Jeg tenker at, jeg synes alle burde dra på tur jeg. Jeg synes alle innvandrere burde få et fritidstilbud, gjerne være ute i skogen, fordi det er så, det er noe som er veldig bra med den norske kulturen, det ligger veldig i deg at du skal komme deg litt ut på tur og jeg synes det er veldig sunt fordi det er noe annet enn å henge rundt et hjørne og henge på et senter og ja, mer integrerende da på en måte.

I: Men tenker du at det er viktigere da for innvandrerbarn å ha noe sånt enn for norske barn?

R: Ja, fordi at jeg tror at nordmenn har den muligheten ellers uansett, de har familie, de har hytte, nesten alle nordmenn har en hytte, selv om, uansett hvilken klasse, økonomiklasse de kommer fra så har de en eller annen mulighet for å komme seg ut på tur, og innvandrere har ikke det, for de har ikke hatt noen hytter som har gått i arv, og de har ikke foreldre som drar på langrennsski hver helg, og sånne ting da (”Azi”).

I sitatet fra ”Azi” ser vi hvordan hun er preget av en oppfatning om at det å komme seg ut på tur ligger sentralt i den norske kulturen. Hun fremhever at hytteturer og langrennsski har en naturlig plass hos den norske majoritetsbefolkningen. Hennes forståelse av nordmenns forhold til naturen bygger således på en oppfatning om at majoritetsbefolkningens friluftsliv er én homogen størrelse. Denne forståelsen er nært forbundet med det norske friluftslivsidealet. Slik jeg forstår ”Azi” blir friluftsliv et område som minoritetsungdom stort sett ikke har tilgang til med mindre det finnes sosialiseringssagenter utenfor familien. Og fordi det er et så viktig samfunnsområde frykter hun at barn og unge med minoritetsbakgrunn vil føle seg utenfor hvis ikke de blir introdusert til norsk friluftsliv. Friluftsliv som et nasjonalt nøkkelsymbol kan med andre ord fungere både inkluderende og ekskluderende.

4.3 Symbolsk makt i et nasjonalt nøkkelsymbol

Menneskers kultur-, fritids- og forbruksvaner har stor betydning for å opprettholde samfunnets orden. Kulturelle områder, deriblant friluftsliv, er derfor ikke uskyldige overflatefenomener, men påvirker også forholdet mellom de ulike gruppene i samfunnet (Tordsson, 2010, s. 268). En måte å se på forholdet mellom majoritetsbefolkningen og minoritetene er ved å se på hvordan majoriteten legitimerer sin makt gjennom kulturelt viktige områder, som for eksempel friluftsliv (Bourdieu, 1996a, s. 45). Symboler er de fremste redskapene for ”sosial integrasjon” (Bourdieu, 1996a, s. 40), og friluftsliv står som et nasjonalt nøkkelsymbol som for informantene danner utgangspunkt for et meningsfellesskap med majoritetsbefolkningen.

Nøkkelsymboler har som funksjon at de vekker forestillinger og mobiliserer sterke moralske lojalitetsfølelser og antipatier. Samtidig kan de være sterkt dikotomiserende i det de refererer til et ”vi” og dermed skaper en grense til de andre som står utenfor. For informantene blir det derfor viktig å opparbeide seg en deltagelse i friluftslivsfeltet, en form for friluftslivsidetitet, fordi dette vil innebære en større inkludering i det norske samfunnet (Berkaak og Frønes, 2005, s. 48).

For å se nærmere på hvordan de ideologiske sidene ved friluftslivet fremstår som noe både majoritetsbefolkningen og til en viss grad minoritetene tar for gitt, vil jeg bruke vinterfriluftsliv og ski som eksempel. Vinterfriluftsliv og ski blir sett på som en naturlig del av den norske kulturen, noe som medfører at den symbolske makten i friluftslivet fremstår som noe selvfølgelig. På den ene siden viser informantene til at en beherskelse av vinterfriluftsliv og ski medfører en større opplevelse av inkludering i det norske samfunnet. På den andre siden fungerer vinterfriluftsliv som en barriere for inkludering, og muligens kan vi se det som at det bidrar til en opprettholdelse av en skillelinje mellom majoritetsbefolkningen og minoritetene.

4.3.1 Vinterfriluftsliv og ski – inkludering eller barriere?

Langt fra alle av mine informanter liker eller behersker det å gå på ski. Ski innehar på den ene siden den største barrieren for deltagelse av de mer ”tradisjonelle” friluftslivsaktivitetene, og flere forteller at de unnlot å møte til skidager på skolen. På den andre siden har alle informantene et forhold til og en formening om ski. Myten om det norske vinterfriluftslivet og at ”nordmenn er født med ski på beina” oppfattes som riktige og viktige fordi alle og enhver

kjenner dem og forteller dem (Klepp, 1993, s. 159). Dette gjenspeiles også i sitatene fra informantene.

I: Når andre forteller om sine turer, kjenner du deg igjen?

R: Ja, bortsett fra når det gjelder å gå på ski. Jeg kan ikke gå på ski, jeg faller i oppoverbakker, i nedoverbakker, bortover... En av lærerne mine har prøvd å lære meg det, men hun ga opp til slutt. Men jeg vet jo hva de snakker om, jeg har vært på ski, men det er ikke meg... ("Abdi").

I: Hva er det som er typisk norsk friluftsliv?

R: Da tenker jeg skigåing og matpakke og sånn, det er jeg ikke så glad i.

I: Men kjenner du deg igjen i andres turer?

R: Ja, det kan jeg si, men jeg er ikke så god til å gå på ski ("Hannah").

Informantene fremhever at de kan relatere til andres turer og opplevelser i naturen. I forhold til ski understreker informantene at de vet hva andre snakker om, selv om ikke alle har opplevd den helt store mestringen eller gleden ved å gå på ski selv. Uavhengig av om de behersker og interesserer seg for ski eller ikke, så har informantene til felles en anerkjennelse av at vinterfriluftsliv og ski er en viktig del av den norske kulturen. Og nettopp i denne anerkjennelsen av vinterfriluftslivets betydning ligger den symbolske makten (Bourdieu, 1996a, s. 45). For at måten samfunnet er ordnet på skal fremstå som naturlig, er det en forutsetning at det er en overensstemmelse mellom de objektive, sosiale strukturene og de subjektive, mentale strukturene (Bourdieu, 1990a, s. 164). Anerkjennelsen av vinterfriluftslivets betydning får sin legitimitet fordi informantene opplever et samsvar mellom virkelighetens objektive strukturer og deres mentale strukturer.

Vinterfriluftslivet har en naturlig plass i den norske befolkningens bevissthet og legitimeres gjennom friluftslivsfeltets doxa. Et hvert felt har sin spesifikke doxa, det vil si en samling forutsetninger en er enige om at har verdi innenfor et felt, og som bidrar til at en tar premissene for feltets eksistens for gitt. Det ligger implisitt i selve tilhørigheten til friluftslivsfeltet at en godtar den rådende doxa (Bourdieu, 1999, s. 103). Samtidig er det de som dominerer innenfor et felt som har anledning til å fremme sitt synspunkt. Doxa blir dermed majoritetsbefolkningens synspunkt, fremstilt som noe universelt. En anerkjennelse av

vinterfriluftslivets betydning bidrar dermed til å legitimere majoritetsbefolkningens verdier og interesser (Bourdieu, 1996a, s. 72).

”Azi” understreker at alle innvandrere vil møte på friluftsliv i løpet av livet hvis de blir boende i Norge. For henne var det viktig at hun hadde lært å stå på ski for å føle seg inkludert i den delen av samfunnet som hennes skoleklasse representerte. Men ”Azi” påpeker også at friluftsliv kan romme en form for ekskludering dersom du ikke besitter de riktige kunnskapene og ferdighetene.

I: Tror du er forskjell på hvordan ungdom med minoritetsbakgrunn og norsk ungdom ser på seg selv?

R: Mmm, ja, jeg tror kanskje innvandrerungdom ser litt mer på seg selv som annerledes, de føler seg litt utafør, jeg husker jo at det var folk på leirskolen som ikke kunne stå på ski, som ikke hadde, visste hvordan de skulle kle seg når de skulle være ute i mer enn fem timer liksom, og... det er ganske kjipt fordi du blir ekskludert på en måte, og de føler seg kanskje litt utafør, jeg vet ikke... jeg tror hvis du har litt erfaring med friluftsliv som er veldig norsk da, som du kommer til å treffe på i løpet av livet når du bor i Norge så er det litt mer, jeg vet ikke, inkluderende eller... (”Azi”)

I: Har du vært på tur med skolen?

R: Jeg gikk jo på [navn på skole] barneskole de to siste årene, og deretter på [navn på skole], og begge to ligger midt i skogen, så vi var jo på turer. Så har det vært klasseturer, vi sov jo i telt i 7.klasse husker jeg, og så har vi vært på en del hytteturer og sånn.

I: Hvordan har det vært da?

R: Jeg synes det er skikkelig deilig fordi jeg kan faktisk være en del av det, uten å føle... altså jeg kan være med på, når vi var på leirskole, så kunne jeg stå på langrennski, jeg kunne stå i bakken, og jeg tenker sånn, det hadde sikkert vært ganske fælt å vært en innvandrer uten å, og ikke kunne stått på langrennski, første gang du står på langrennski er når du er på leirskole med klassen, det er sikkert, jeg vet ikke, kanskje litt ekskluderende, litt kjipt (”Azi”).

Hvor sterke er de inkluderende og ekskluderende føringene i friluftslivet? Hvis det er slik at den symbolske makten i friluftslivet bidrar til å opprettholde definisjoner og klassifiseringer for hva som er riktige og viktige verdier, bidrar den symbolske makten da også til å opprettholde et skille mellom etniske nordmenn og minoriteter? I følge Eriksen (1993, s. 28) tilsier den ideologiske og politiske situasjonen i dag at alle mennesker bør ha en kultur, røtter og være en del av et folk. Denne tenkemåten medfører at det blir viktig å definere innholdet i en kulturell identitet, for å avgrense "oss" fra resten av verden, og dette er problematisk fordi det gjør det vanskelig for minoriteter å føle en tilhørighet til Norge. Som Eriksen (1993, s. 28) påpeker: "Vi risikerer faktisk en situasjon hvor 'mørkhudede', muslimske, ikke-skigående mennesker som foretrekker å leve i storfamilier, nektes muligheten til å føle seg hjemme i et land de kanskje har bodd i hele sitt liv". Hvis vi fortsetter å se på integrering som et endelig mål, hvor det å gå på ski i marka refereres til som den siste barrieren som må overkommes for å bli integrert (Anderson, 2008, s. 63), da risikerer vi muligens at friluftsliv virker desintegrerende heller enn integrerende? Jeg vil videre benytte meg av et eksempel fra idrett og utvikling for å illustrere hvordan friluftsliv kan fremstå som en form for evangelisering av den norske kulturen og dermed fungere polariserende, eller i beste fall assimilerende.

4.4 Friluftsliv som evangelisering

At friluftsliv står som en viktig del av den norske kulturen og hva det vil si å være norsk, fremheves med trekk av religiøse undertoner. Det å gå på tur har, som påpekt tidligere, blitt karakterisert som den alternative norske høgmessa (Hompland, 1992, s. 8). Spesielt ved påsketider fremstår ski- og vintertilbedelsen som et nasjonalt rite (Tordsson, 2010, 101). Når Rehman (i Brottveit et al., 2012, s. 211) understreker vinterfriluftslivets overordnede rolle i den norske kulturen ved å hevde (med et snev av ironi og et snev av sannhet) at et møte med ski og snø er langt viktigere for integreringen enn en statsborgerskapstest. Og når integrering i norsk kultur blir synonymt med opplæring i skiteknikk for innvandrere (Tordsson, 2010, s. 101), da kan vi se på friluftsliv som en form for evangelisering av den norske kulturen.

Det er først og fremst innenfor idrettssosiologi at jeg har støtt på begrepet evangelisering. Idrett har etter hvert fått stor oppmerksomhet innenfor utviklings- og fredsarbeid (Darnell og Black, 2011, s. 368), og en rekke NGOer fremmer i dag idrettsrelatert arbeid som viktig for utvikling, fred og menneskeverd. Adolf Ogi, spesialrådgiver i forbindelse med Sport for Development and Peace understreker: "Sport teaches life skills. Sport remains the best school of life. With sport young people learn: [...] to know their limits and themselves better. The

positive lessons and values of sport are essential for life” (Giulianotti, 2004, s. 355). Idrett fremheves i denne sammenhengen som et mektig og positivt virkemiddel for sosial integrasjon og som en sosial nødvendighet i det globale bistandsarbeidet (Giulianotti, 2004, s. 356). Giulianotti (2004, s. 356) stiller seg likevel kritisk til det han betegner som ”sports evangelism” (idrettsevangelisering, min oversettelse). Idrettsevangelisering kan her tolkes som en form for neokolonialisering hvor ungdom i tidligere koloniland blir mottakere av den læring og føringer for identitet og livsstil som ligger implisitt i idrett. Innbakt i overføringen mellom donor og mottaker av idrettsprosjekter ligger det sterke symbolske og kulturelle føringer (Giulianotti, 2004, s. 356). Giulianotti (2004, s. 357) stiller derfor spørsmål ved om ungdom i mottakerlandene klarer å gjøre prosjektene til noe eget og skape en maktbalanse hvor de har et eierforhold til det som overføres.

Som argumentert for innledningsvis er friluftsliv behandlet som et eget felt i denne oppgaven. Jeg holder fortsatt fast på at det er visse vesensforskjeller mellom idrett og friluftsliv. Men jeg vil vise til likhetstrekk mellom måten idrett brukes på internasjonalt og friluftsliv nasjonalt, i forhold til at begge felt rommer en videreføring av dominansforhold. De positive verdiene Ogi fremhever i forbindelse med idrett, minner mye om verdiene som også tillegges friluftslivet her hjemme. Friluftsliv gir gode vilkår for personlig og sosial utvikling gjennom mer eller mindre psykisk, fysisk og sosialt krevende situasjoner (Tordsson, 2010, s. 212). Sitatene fra ”Abdi” og ”Azi” gjenspeiler noen av verdiene som fremheves i forbindelse med friluftsliv.

I: Kan du fortelle om en tur du har vært på?

R: Alle turene har vært bra, men hvis jeg skal velge ut en så er det kanskje Finseturen for to år siden. Det var tett tåke, vi så tre meter foran oss, og sånn klumpete snø, og kaldt, og vi visste det ikke var noe fugl. Men vi hadde med to fra NRK, så vi kunne ikke gi opp, så vi gikk og backa hverandre opp hele tiden, og samarbeidet, og det er kanskje derfor den turen skiller seg ut. Vi hadde mest lyst til å legge oss ned på alle fire og gi opp, men vi hjalp hverandre til å holde ut, holde motet oppe (”Abdi”).

I: Tror du ungdommene i Wild X lærer noe gjennom å være på tur?

R: Ja, du blir sterkere mentalt også. Sånn som den Finseturen jeg fortalte om. Da hadde vi lyst til å gi opp alle sammen, men vi gjorde det ikke. Og jeg vet at

jeg har blitt sterkere, så hvis jeg har en dag på jobben med altfor mye å gjøre, og jeg tenker at dette kommer jeg ikke til å klare, så vet jeg at jeg gjør det. For jeg har vært ute og presset meg selv før. Testet grenser ("Abdi").

R: Også får du kanskje oppleve litt hvordan det er å ha det litt gøy under press da, hvor det kanskje er litt kaldt, eller du er sliten, du har tung sekk eller whatever, det er langt igjen til hytta, men allikevel så er det gøy, og det er minner du tar med deg videre ("Azi").

Sitatene fra "Abdi" og "Azi" forteller noe om styrken i overføringen av friluftslivets verdier. Verdier som ligger innbakt i friluftslivet som at en skal ikke glede seg og nyte uten å slite og yte, er også verdier som er godt forankret i det norske samfunnet (Hompland, 1992, s. 8). Kjetil Rolness (2011) fremhever sammenhengen mellom ski og moral når han hevder at Holmenkollen må forstås som en utendørskatedral og Nordmarka som et hellig land. Her skal nye generasjoner opplæres i norske grunnverdier som styrke, selvstendighet, taushet og utholdenhet. I tillegg er det altså et fokus på å innlemme innvandrerbefolkningen i dette vinterevangeliet (Brottveit et al., 2012, s. 227). Men som Brottveit et al. (2012, s. 227) påpeker skal vi vokte oss for å strekke inkluderingsiveren så langt at vi i stedet havner over i assimilering.

Forholdet mellom donor og mottaker i forbindelse med overføring av idrettens verdier kan minne mye om forholdet mellom majoritetsbefolkningen og minoritetene når det kommer til en overføring av friluftslivets verdier som viktige for hva det vil si å være norsk. I så tilfelle kan vi se på friluftsliv som en evangelisering av norsk kultur og tradisjoner og som et uttrykk for symbolsk makt. Jeg vil avslutningsvis i dette kapittelet gi et eksempel på hvordan den symbolske maktens virkninger kommer til uttrykk hos informantene.

4.5 Friluftsliv lar deg leve som en "riktig nordmann"

En av den symbolske maktens virkninger er at den er i stand til å forvandle dominansrelasjoner til følelsesmessige relasjoner som takknemlighet, hengivenhet eller kjærlighet (Bourdieu, 1996a, s. 88). "Azi" forteller at det var først da hun flyttet fra en annen by i Norge til Oslo, hvor hun ble med i Frigo, at hun fant et sted hvor hun følte seg hjemme. Hun fremhever en takknemlighetsfølelse forbundet med det å være ute i friluft, som for henne rommer både den roen hun opplever ute i naturen og det å føle tilhørighet et sosialt miljø.

I: Ditt forhold til naturen, har det endret seg etter at du begynte å være med i Frigo?

R: Ja, altså, og sikkert fordi at det var jo tøft når jeg gikk på barneskolen og var fra en, en "alien" liksom, en helt annen verden, og så kommer du til det første stedet hvor de aksepterer deg, du etter hvert lærer å passe inn, og det er liksom den takknemlighetsfølelsen nesten, den roen, den første følelsen av å faktisk passe inn i Norge, det er veldig sammensatt med friluft ("Azi").

Takknemlighetsfølelsen ved å passe inn og føle seg inkludert gjør at "Azi" holder fast ved de verdier som finnes i friluftslivsfeltet. Men samtidig, og i tråd med den symbolske maktens virkninger, medfører denne takknemlighetsfølelsen en anerkjennelse av friluftslivsfeltet og dermed en opprettholdelse av majoritetsbefolkningens kulturelle dominans. Gjennom sosialisering og livsløp lærer informantene å ønske seg, konstruere og skape bestemte identiteter (Gullestad, 1992, s. 124). Men for at sosiale medspillere skal akseptere og anerkjenne den ønskede identiteten, er det nødvendig at den forankres i konkrete realiteter (Gullestad, 1992, s. 116). For informantene kan friluftsliv være en slik konkret realitet. "Azi" fremhever at det er når hun er på tur eller driver med friluftslivsaktiviteter at hun i størst grad oppnår en selvforståelse som samsvarer med et norskheitsideal.

I: Hvis du skulle overtalt en venninne eller en kompis til å være med på tur, hva ville du ha sagt da?

R: Jeg ville sagt at det har faktisk nesten forandret livet mitt da, og det har gjort meg til den jeg er, du får et annet innblikk, du får liksom lov til å leve som en ordentlig nordmann, når du drar på tur da, hvis det hadde vært en innvandrerpersion så hadde jeg sagt det ("Azi").

"Azi" hevder at hennes deltagelse i friluftsliv har forandret henne. Gjennom en sosialisering til friluftsliv og en kontinuerlig konfrontasjon mellom samfunn og individ har de sosiale klassifikasjonene om friluftslivets betydning skrevet seg inn i kroppen. Dette innebærer at noen av de primære disposisjonene i habitus har blitt overskredet, eller tonet ned, gjennom en tilpasning til det aktuelle samfunnets stumme påbud og eksistensbetingelser (Bourdieu, 1999, s. 147). For "Azi" betyr det at hun har forsøkt å forme et bilde av seg selv innenfor de rammene som overordnede ideer i kulturen gir, og friluftsliv knyttes til oppfatninger om hvordan en "riktig nordmann" bør være (Tordsson 2005, s. 162). Sitatet fra "Azi" viser

hvordan hun har tatt opp i seg denne forståelsen, og hun fremhever at når hun er på tur får hun muligheten til å leve som en ordentlig nordmann. Men hva er det som gjør at "Azi" opplever et samsvar mellom friluftslivsidealet og hennes egen selvforståelse? I neste kapittel vil jeg se nærmere på hvordan informantene gjør friluftsliv til deres eget prosjekt og på den måten forsøker å konstruere en overensstemmelse mellom samfunnets strukturer og deres egen opplevde identitet.

4.6 Oppsummering

Jeg har til nå fokusert på hvordan vi kan forstå friluftsliv som et norskheitsideal og som et uttrykk for majoritetsbefolkningens kulturelle hegemoni. Friluftsliv som konkret praksis danner utgangspunkt for en legitim videreføring av de dominerende verdiene i samfunnet og blir forstått som noe selvfølgelig i kraft av den symbolske maktens virkninger. Sosialisering er til enhver tid påvirket av de gjeldene maktforholdene i samfunnet og bidrar dermed også til at de opprettholdes (Jerlang og Jerlang, 1996, s. 361). I følge Bourdieu (1990b, s. 60) er ikke individet fristilt fra sin samfunnsmessige posisjon, men preges av disposisjonene i habitus i de valg de foretar. Hvis vi forholder oss til friluftslivsfeltet, vil en tilegnelse av spesifikke disposisjoner som finnes i et felt, være et resultat av forholdet mellom individets opprinnelige disposisjoner, nedfelt i habitus, og de krav som friluftslivsfeltets struktur stiller (Bourdieu, 1999, s. 171).

Giulianotti (2004, s. 367) understreker at det ikke er idrett i seg selv han kritiserer, men at det er nødvendig med en tydelighet i forhold til de historiske koblingene av idrett til kolonialisme og neokolonialisme. På samme måte er det ikke friluftslivets immanente verdier jeg ønsker å kritisere. Jeg har i dette kapitlet pekt på de sterke nasjonale undertonene i norsk friluftsliv og hvordan de bidrar til å forme og vedlikeholde oppfatninger av hva som har verdi i det norske samfunnet.

At friluftsliv regnes for å være tett forbundet med norsk kultur og norske tradisjoner, er ikke noe nytt. Men at en sosialisering til friluftsliv kan ses på som et uttrykk for symbolsk makt, er ikke nødvendigvis opplagt for verken majoritetsbefolkningen eller minoritetene. Symbolske systemer henter sin makt ut i fra at det styrkeforholdet som uttrykker seg i dem, bare viser seg i en ikke-gjenkjennbar form, som et meningsforhold (Bourdieu, 1996, s. 45). Jeg vil i neste kapittel komme nærmere inn på hvordan friluftsliv kan være et slikt meningsforhold og hvordan informantene bruker dette i sitt identitetsarbeid. Slik jeg forstår det står ikke

informantene uten handlekraft, fanget i et nett av strukturer. I neste kapittel vil jeg se på hvordan informantene bruker friluftsliv i sitt identitetsarbeid både for å tilpasse seg og for å skape en tilhørighet til det norske samfunnet. Samtidig konstruerer informantene sin friluftslivsforståelse slik at friluftsliv kan legitimere en sammenheng mellom kulturen i opphavslandet og tilhørigheten til det norske samfunnet.

5 Friluftsliv som norskhetskapital

5.1 Tilpasningsdyktig habitus?

En integrering av ungdom med minoritetsbakgrunn vil til en viss grad alltid innebære en identitet- og kulturforskyvning (Øia, 1993, s. 107). I en samhandlingsprosess hvor det forventes at de skal beherske det norske språket og ha kjennskap til det norske samfunnet og den norske kulturen, vil dette også påvirke minoritetsungdoms identitet og selvforståelse (Øia, 1993, s. 110). Men er identitetsforskyvning gjennom friluftsliv en varig tilstand eller er det et utslag av tilpasningsdyktighet fra informantene? (Eriksen, 1997, s. 98). Hvor sterke er strukturene og disposisjonene som har blitt lagt i forbindelse med den primære sosialiseringen, og hvordan har majoritetsbefolkningens sosiale og kulturelle strukturer påvirket ungdom med minoritetsbakgrunn? Og har da friluftsliv hatt noe å si for informantenes identitet og tilhørighet til det norske samfunnet?

Innvandrere som kommer til Norge er ikke blanke ark, de er allerede integrert på andre måter, i noe annet (Engebrigtsen og Fuglerud, 2009, s. 13). Mine informanter bærer med seg allerede godt etablerte erfaringer og skjemaer for oppfatning, tolkning og klassifisering, nedfelt i deres habitus. Grunnlaget for disposisjonene i habitus blir i hovedsak lagt i forbindelse med den primære sosialiseringen (Jerlang og Jerlang, 1996, s. 368). Dermed utgjør habitus handlingsdisposisjoner og tolkningsmønstre som har blitt dannet gjennom tidligere erfaringer, spesielt i forbindelse med oppveksten (Bourdieu, 1995, s. 23).

For noen av mine informanter har primær- og delvis sekundærsoliseringen foregått i opphavslandet. For de resterende av informantene har den grunnleggende sosialiseringen foregått i Norge, men av foreldre eller familie med tilknytning til en annen kultur enn den norske. I denne sammenheng fremhever Qureshi (2003, s.1) at mange barn og unge i innvandrerfamilier gjennomgår en dobbelsolisering hvor verdier, krav og forventninger varierer med hvilke arenaer de opptrer på. I Norge blir barn og unge med minoritetsbakgrunn sosialisert inn i det norske samfunnet og den norske kulturen, ofte som en ny sosialisering eller et tillegg til den allerede etablerte primærsoliseringen. Jerlang og Jerlang (1996, s. 328) betegner denne formen for sosialisering som tertiærsolisering.

5.1.1 Friluftsliv som mellomstopp eller en varig del av identiteten?

Mine informanter har i de fleste tilfeller ikke blitt introdusert til norsk friluftsliv gjennom sin primærsosialisering. Som informantene selv påpeker, har ikke foreldrene tatt dem med på tur her i Norge, eller hatt muligheten til å gi dem en innføring i norsk friluftsliv. Å drive med friluftslivsaktiviteter er dermed ikke noe som nødvendigvis er nedfelt i deres kroppsskjemaer. Det er noe de har blitt sosialisert til sekundært eller eventuelt tertiært gjennom Wild X og Frigo. Dette medfører at i ungdomstiden forsøker informantene å overskride eller tilpasse noen av disposisjonene i habitus som er lagt i forbindelse med den primære sosialiseringen.

I følge Bourdieu og Waquant (1993, s. 119) er disposisjonene i habitus varige. De er ikke uforanderlige, men de endres sakte. Habitus rommer en mulighet for overskridelse og endring gjennom at individer kontinuerlig konfronteres med nye erfaringer, hendelser og tolkninger. Aktører handler fleksibelt og kreativt, men underliggende og førende for deres handlinger er habitus strukturer (Crossley, 2001, ss. 93-94). Dette kommer av at handlingene på en og samme tid bygger på disposisjonene i habitus samtidig som de søker å overskride dem (Danielsen og Hansen, 1999, s. 73). I hvor stor grad vil erfaringene og vanene nedfelt i informantenes primære disposisjoner påvirke dem i tilegnelsen av, og modifiseringen til, nye skjemaer og disposisjoner her i Norge?

Den sekundære sosialiseringen bekrefter, styrker, supplerer og vedlikeholder den primære sosialiseringen (Berger og Luckmann, 1966, ss. 136-137). Berger og Luckmann (1966, s. 146) påpeker at til forskjell fra primærsosialiseringen, som er tett forbundet med følelser, kan individer under sekundærsosialiseringen internalisere ulike virkelighetsforståelser uten at de nødvendigvis identifiserer seg med de følelsesmessige. Aktører kan dermed velge å forholde seg strategisk til normer de finner hensiktsmessige innenfor et samfunn (Frønes, 1900, s. 230). Eriksen (1997, s. 91) stiller i denne sammenheng spørsmål ved om ungdom med minoritetsbakgrunn gjør seg mer norske for en periode, hvis det er formålstjenlig for å "passe inn"?

Som "Azi" påpekte i forrige kapittel er friluftsliv noe de fleste som bosetter seg i Norge treffer på, enten det er i praktisk eller symbolsk form. Det som skiller mine informanter fra en del andre ungdommer med minoritetsbakgrunn er at de har drevet med friluftsliv over en periode. De har ikke bare deltatt på et dagsopplegg i integreringens navn eller vært innom Wild X og Frigo for en tur eller to. Friluftsliv har vært en fritidsaktivitet de har identifisert seg

med over lengre tid. Således har informantenes tregt foranderlige habitus også hatt lengre tid til å tilpasse seg strukturene i friluftslivsfeltet. ”Oliver” og ”Azi” hevder at de kommer til å fortsette med friluftsliv så lenge de lever.

R: Jeg kommer i hvert fall til å drive med friluftsliv så lenge jeg lever.

Dyrehold, bikkjer, fiskeing og... (”Oliver”).

I: Vil du fortsette å drive med friluftsliv? Er det for eksempel noe du kunne se for deg at du skulle ta med dine barn på?

R: Altså, jeg vil gjerne gi det til mine barn, for jeg vet hvor mye jeg ønsket meg det liksom, så jo, nå har jeg ikke tenkt så veldig mye på barn... men garantert, det vil jeg unne dem fordi det har spilt stor rolle i mitt liv (”Azi”).

Gitt at friluftsliv regnes som en viktig del av den norske kulturen, hvor stor betydning har informantenes friluftslivsinteresse hatt for deres tilhørighet til Norge? Er det slik at de gjennom friluftsliv i sterkere grad har blitt knyttet til den norske kulturen og det norske samfunnet, eller er det snakk om en midlertidig form for tilhørighet?

”Azi” hevder i sitatet over at friluftsliv betyr mye for henne, og at hun kommer til å holde fast ved friluftsliv senere i livet også. Likevel føler hun en dragning mot sine opphavsrøtter. Som innvandrer i en fremmed kultur, krever en overskridelse av habitus’ disposisjoner både sosial forankring i og aksept av et nytt sosialt miljø samt aksept fra det nye miljøet (Wilken, 2008, s. 38). Det handler om tilpasning til nye situasjoner og nye materielle forhold, noe som i stor grad har vært reelt for mine informanter. ”Azi” forklarer at for å unngå å føle seg utenfor i det norske samfunnet, har hun tilpasset seg den norske kulturen, men at hun senere vil vende tilbake til sin opprinnelige kultur.

R: Nei, jeg tror at når jeg blir litt eldre så vil jeg kunne gå litt tilbake til mine [opphavslands-] røtter, men at når du først kommer hit, at for å klare deg, og for å ikke føle deg totalt utafør, så må du legge det litt bak deg først og prøve å sette deg inn i den norske kulturen, det er kanskje noen som velger å ikke gjøre det, og så er det noen som gjør det, og jeg tror det hadde vært mye tøffere for meg om jeg hadde levd veldig i [opphavslandet] på en måte, for det er et annet land, og du må bare gjøre det beste ut av det på en måte (”Azi”).

Som vi skal se litt senere i kapitlet hevder "Oliver" at han ikke kunne tenke seg å bo andre steder enn i Norge. Likevel forteller han at han kommer til å flytte tilbake til opphavslandet når han blir pensjonist, leve av pensjonen fra Norge og drifte gården de har der på hobbybasis slik som faren hans gjør i dag. For "Oliver" ville det føles unaturlig å kutte alle bånd til sin opphavskultur.

I: Men er det viktig da? På grunn av at det er der du har forfedrene dine?

R: Ja! Jeg kjenner det landet veldig godt, men jeg kan ikke garantere at mine barn vil ta vare på de samme tingene sånn som jeg gjør, men så lenge jeg lever skal jeg ta vare på tradisjonen, en mann uten en tradisjon eller en kultur, det er en tom eske det, det er viktig å ta vare på sine tradisjoner ("Oliver")

"Oliver" og "Azi" forfekter at de vil fortsette med friluftsliv så lenge de lever, samtidig som dette ikke medfører at de vil gi slipp på tilknytningen til sitt opphavsland. Kanskje er det heller ingen motsetning mellom dette? Jeg skal videre se på hvordan informantene bruker friluftsliv for å konstruere en sammenheng mellom deres identitet tilknyttet kulturen i opphavslandet og deres tilhørighet til det norske samfunnet.

5.2 Friluftsliv som identitetsprosjekt

Bourdieu (1995, s. 23) var opptatt av forholdet og striden mellom aktør- og strukturperspektivet innenfor samfunnsvitenskapen. Med fokus på "praksis i et strukturert felt", hvor den praktiske virksomheten er menneskets kroppslige forhold til omgivelsene, forsøkte han å overkomme denne problematikken. Habitus består av to samtidige og interagerende prosesser. På den ene siden er habitus en form for internalisering av strukturer som omfatter anvendbare prinsipper for tilegnelse av kunnskap tilpasset en gitt kontekst. Habitus er strukturerte strukturer i form av kroppslige disposisjoner og kompetanse, formet av vår forhistorie og livshistorie, som gjør seg gjeldende i strukturerte sosiale kontekster (Crossley, 2001, s. 93). På den andre siden utgjør habitus disposisjoner slik at individer kan konstruere sin egen meningsfulle situasjon ved å omsette den tilegnede kunnskapen til handling (Bourdieu 1999, s. 145). Når habitus påvirker aktører til å fortsette bestemte former for praksis på bestemte måter, generer de dermed praksis. I så henseende blir habitus strukturerte strukturerende strukturer (Crossely, 2001, s. 93).

Habitusbegrepet kan bidra til å forstå hvordan ungdom med minoritetsbakgrunn bærer med seg systemer av mønstre for oppfattelse, vurdering og handling (Bourdieu, 1999, s. 144). Bourdieus habitusbegrep¹⁰ er sterkt sammenfallende med primærsosialiseringsbegrepet (Odden, 2008, s. 232). Som Jerlang og Jerlang (1996, s. 369) påpeker medfører dannelsen av habitus at individet blir samfunnsgjort gjennom en sosialiseringssprosess. Minoritetsungdoms primærsosialisering vil derfor bidra til at de handler, opptrer og fortolker på bestemte måter innenfor de strukturelle begrensningene som de er produkter av (Bourdieu, 1999, s. 144).

Et av Bourdieus hovedpoeng er at væremåter, interesser, smak og preferanser må forstås ut i fra de livsbetingelsene de er etablert under (Bourdieu, 1995, s. 11) Når livsbetingelsene endres, for eksempel ved å emigrere til et annet land med en fremmed kultur, vil dette for mange medføre en konfrontasjon med vante normer, oppfattelser og måter å erfare, fortolke og ordne virkeligheten på. Det kan dermed også medføre en konfrontasjon med den rådende doxa i det samfunnet de ankommer. Møtet med friluftslivets betydning i den norske kulturen som en form for doxa, kan ses på som et møte med andre normer og verdier enn innenfor den kulturen ungdom med minoritetsbakgrunn i utgangspunktet ble sosialisert til. En måte å overkomme denne konfrontasjonen på, kan være å forsøke å gjøre friluftsliv til en del av ens eget identitetsprosjekt.

5.2.1 Hvordan gjøre friluftsliv til noe eget?

Bourdieu (1990b, ss. 60-61) hevder at disposisjonene i habitus velger bort informasjon og erfaringer som er i strid med allerede etablerte erfaringer. Men samtidig er ikke aktører bundet på hender og føtter av samfunnets strukturer. I habitusbegrepet ligger det også et perspektiv på individuelle strategiske handlinger. Aktører følger ikke nødvendigvis regler, men omgjør og omgår de til deres egen fordel (Crossley 2001, s. 93). Vi kan se på habitus som bestående av fleksible strukturer som får oss til å handle rasjonelt gjennom innovasjon og en tilpasning av kompetanse og ferdigheter til vår egen situasjon innenfor et gitt felt (Crossley 2001, s. 110). Habitus er således en formasjon av kompromisser. Aktører drar nytte av de mulighetene

---

¹⁰ Odden (2008, s. 227) understreker at habitusbegrepet ikke er Bourdieus oppfinnelse, og at vi kan finne lignende mekanismer hos blant annet Mauss, Panofsky, Husserl, Merleau-Ponty og Sartre. I denne oppgaven tar jeg utgangspunkt i Bourdieus forståelse av begrepet.

som finnes i et felt, samtidig som feltet utnytter aktørene ved å få de til å underkaste seg feltets strukturer og mål som ligger der immanent (Bourdieu, 1999, s. 172).

Som nevnt tidligere kan friluftsliv oppleves som en barriere minoritetsungdom føler de må overkomme for å oppfatte seg selv, og bli oppfattet, som integrerte i det norske samfunnet. Jeg vil videre argumentere for at informantene forsøker å holde fast på sin tilknytning til opphavslandet og konstruerer dette inn i sin friluftslivsforståelse. På den måten kan de legitimere at de ser på seg selv som friluftslivsungdom, samtidig som de oppfattes som minoritetsungdom. Informantene oppfatter seg selv som annerledes enn etniske nordmenn. Og i stedet for å forsøke å leve opp til et ideal som kanskje uansett virker uopnåelig, opprettholder de en form for distinksjon til majoriteten av friluftslivsutøverne og holder fast på sin opphavskultur. I likhet med ungdomsundersøkelsen i Oslo (Strandbu, 2000, s. 87) fremhever flere av informantene at de ikke blir mer norske av å drive med friluftsliv. I stedet bruker de friluftsliv i en konstruksjon av egen identitet gjennom å fremheve at friluftsliv ikke er så typisk norsk som nordmenn vil ha det til og at naturdyrkelse ligger grunnleggende i menneskets natur.

5.2.2 De driver også med friluftsliv der jeg kommer fra

Tor Bach (2010) hevder at Wild X fungerer integrerende fordi organisasjonen ikke fokuserer eksplisitt på integrering. Han har flere ganger understreket at det å ferdes i naturen ikke er noe typisk norsk, men noe de fleste av Wild X ungdommene har en tilknytning til fra sine opphavsland. Sitatet fra "Abdi" illustrerer at det kan se ut som om Bachs ord har vekket gjenklang hos Wild X ungdommene.

R: Er det noen ganger du føler deg mer norsk enn andre ganger?

I: Jeg tror ikke jeg blir mer norsk av å drive med friluftsliv ("Abdi").

"Abdi" fremhever videre forbindelsen mellom jakt, friluftsliv og tradisjoner i opphavslandet og understreker at det å jakte er noe som ligger i genene hans. Ved å gå på jakt i Norge viderefører han en tradisjon forfedrene hans har holdt i hevd i mange år. Men "Abdi" skildrer også forskjellen mellom jakt i opphavslandet og i Norge. Der foreldrene kommer fra var det flere farlige dyr i skogen, og i begynnelsen var faren hans skeptisk til at han skulle gå på jakt i Norge. Etter hvert har det utviklet seg til at han er stolt over sønnen som går på jakt og viderefører tradisjoner fra opphavslandet, også i Norge.

I: Drev du med friluftsliv i barndommen?

R: Nei, mamma eller pappa har aldri tatt meg med på tur. Pappa likte egentlig ikke at jeg begynte med jakt. Han kan veldig mye om jakt, mye mer enn meg, selv om han aldri har jaktet [...]. I [opphavslandet] har du høy status om du går på jakt, det er så mange farlige dyr i skogen. Du har med deg to geværer, ett til å beskytte deg selv med, og ett til å jakte med. Så han trodde at her i Norge er det det samme, mange farlige dyr i skogen. Og det er jo Ulv, men du er heldig hvis du ser en ulv, og det er bjørn, men den er ikke farlig med mindre du bestemmer deg for å klappe den. Så etter hvert ble han bare stolt. Og da en norsk avis skrev en artikkel om meg på 5-6 sider, du vet om en utlending som jakter, så tok han det med til [opphavslandet] og viste frem. En journalist der redigerte bildet slik at pappa også var med på det, og skrev at de som har flyttet fra [opphavslandet] tar med seg [opphavslandets] verdier og jakter i Norge, lært av far ("Abdi").

I likhet med "Abdi" viser sitatet fra "Ahmed" at det er viktig for informantene å fremheve tradisjonene rundt jakt og friluftsliv fra opphavslandet.

I: Men tror du det er forskjell på hvordan innvandrere som kommer til Norge oppfatter friluftsliv, og hvordan nordmenn ser på friluftsliv?

R: Det er litt vanskelig, men du vet, noen utlendinger, det ligger i genene deres, fordi, der jeg kommer fra, eller [navn på nasjonalitet] eller [navn på nasjonalitet], det er skog der, det er fjell der, og folk er litt sånn gammeldagse, det er ikke sånn som i Norge, folk må passe mer på ting der og må passe på at ulven ikke kommer og tar sauene, så jeg tror det ligger i genene de der friluftsgreiene.

I: Du tenker ikke at du blir noe mer norsk av å drive med friluftsliv?

R: Altså, dette her har forfedrene mine gjort tusenvis av år siden, altså, det er noe som ligger i genene mine, det ligger i blodet, så jeg tror friluftsliv, det ligger i menneskets natur, men så kanskje noen har glemt det, blitt for bortskjemte ("Ahmed").

Én måte å forstå sitatene fra informantene på er at friluftsliv gir de en mulighet for å skape en opplevelse av kontinuitet i deres identitet. Kontinuitet handler både om å leve på en måte som gir sammenheng og om å skape en meningsfull livshistorie (Tordsson, 2005, s. 169). For ungdom med minoritetsbakgrunn kan det være en utfordring å skape en sammenheng i deres identitet fordi det også innebærer å bygge bro mellom to ulike kulturer. Gjennom å argumentere for at friluftsliv er noe de har med seg fra kulturen i opphavslandet, skaper informantene en livshistorie som gir mening fordi den både rommer røtter til deres opphavs kultur og en tilhørighet til det norske samfunnet som de lever i i dag.

”Azi” forklarer at hun nok alltid har hatt med seg en følelse av at det var viktig for henne å være ute i naturen. Friluftsliv var ikke noe hun begynte med da hun kom til Norge

I: Hva var det som var gøy da (med å begynne på Frigo)?

R: Det var vel det å få være ute i friluft. Altså, det var vel mest sånn, pappa klatra i [opphavslandet], så jeg hadde alltid hatt det litt i meg...

I: Var du med han og klatra da?

R: Jeg var med han på fjellet noen ganger, ikke sånn klatre-klatre, men jeg har alltid vært med på turer og sånn da (”Azi”).

Da ”Azi” flyttet til Oslo på starten av barneskolen ble hun positivt overrasket over at hun kunne fortsette med friluftsliv her. Hun forteller at hun ble oppfordret av faren til å fortsette med friluftsliv i Norge.

R: Han synes det var veldig gøy at jeg hadde vært med her også. Men det var vel der jeg ble mest oppfordra...

I: Der? Tenker du hos Frigo da?

R: Der, som i [opphavslandet], med pappa, så når jeg kom hit så var det litt sånn, oi, jeg kan jo fortsette med det her og på en måte... (”Azi”).

Informantene preges av sin primærsosialisering knyttet til kulturelle forhold i opphavslandet. Forstår vi habitus som sosialiserte individers disposisjoner innenfor et gitt felt, vil sosialiseringen legge føringer for individers identitet (Bourdieu og Wacquant, 1993, s. 119). For informantene blir det derfor viktig å skape en samstemthet mellom disposisjonene i

habitus og deres friluftslivsdeltagelse i Norge. Men hvordan passer informantenes syn på friluftsliv som noe universelt, som noe som ligger i menneskets natur og som de har med seg fra opphavslandet, sammen med det norske friluftslivet? Som vi så i forrige kapittel anerkjenner også informantene at friluftsliv er en viktig del av norske tradisjoner og norsk kultur. Og ofte er det jo nettopp i kraft av å være et kulturfenomen at det norske friluftslivet fremheves i integreringssammenheng. Er det da mulig for informantene å overføre friluftslivstradisjoner fra opphavslandet til Norge eller er det norske friluftslivet noe annet? I så fall, hvordan forholder informantene seg til det norske friluftslivsidealet?

5.2.3 Mellom to kulturer

Identitet handler både om å være lik eller det samme som og om å være genuin eller forskjellig (Øia, 2003, s. 74). For informantene blir dette særlig aktuelt fordi de både forsøker å tilpasse seg storsamfunnets normer, samtidig som de forsøker å holde fast på kulturen fra opphavslandet. Flere av informantene har brukt mye energi på å integrere seg i det norske samfunnet og bli komfortable med det landet de nå lever i. Noen føler seg også som norske, andre føler seg både som norske og fra opphavslandet og noen føler størst tilknytning til opphavslandet. Men selv de som føler seg norske, fremhever at når de ser seg selv i speilet går det opp for dem at de ikke er helt norske likevel.

”Azi” kom til Norge da hun var 6-7 år. Hun fremhever at hun har jobbet hardt for å føle seg hjemme i det norske samfunnet. Av sitatet under ser vi at hun fortsatt er noe ambivalent i forhold til hvordan hun skal definere seg selv.

*I: Men sier du nå at du er norsk, eller sier du nå at du er [fra opphavslandet]?
Hvis du skal presentere deg?*

R: Altså, jeg ser vel på meg selv mer som norsk fordi, hvis jeg ville ha dratt til [opphavslandet] så ville det vært et ganske fremmed land for meg, fordi jeg har satt all min energi til å integrere meg her, for jeg visste at jeg kanskje ikke fikk muligheten til å dra tilbake da, så...jeg tror vel jeg er norsk, mer norsk enn fra [opphavslandet], norsk-[opphavslandet], jeg vet ikke... (“Azi”).

I: Hender det at du tilpasser deg da? Eller prøver å gjøre deg litt mer norsk enn du egentlig tenker at du er?

R: Jaaa, jeg vet ikke helt, jeg føler meg ganske norsk, og så er det noen ganger litt sånn realitycheck da hvor jeg faktisk ser meg selv i speilet og jeg har jo annen hårfarge og jeg har jo en [utenlandsk] mor og en [utenlandsk] familie, så, jeg vet ikke om jeg prøver eller om jeg på en måte ikke prøver med vilje, men at jeg bare blir sånn, men det er lettere tror jeg å velge noen ganger, å ha de personlighetene, de to verdene enn å liksom være norsk, jeg vet ikke, det er litt sånn vanskelig å forklare ("Azi").

"Azi" forklarer at hun ser på seg selv som både norsk og fra opphavslandet. Slik jeg tolker henne er det lettere å holde fast på tilknytningen til begge landene fordi hun likevel ikke føler seg helt norsk og ikke helt klarer å bli det. Informantene former sin identitet gjennom representasjoner og forestillinger om tradisjoner, historie, språk og kultur (Hall, 1996, s. 4). Men ved å fokusere på sin egen identitet, sin historie, kultur og røtter, oppnår også informantene en forståelse for hva de ikke identifiserer seg med eller ikke føler er en del av dem. De konstruerer dermed også sin identitet gjennom distinksjoner og motsetninger og gjennom en relasjon til hva de ikke er (Hall, 1996, s. 4). For å ha en plass eller en posisjon som individ i et rom, må en atskille seg fra de andre, være annerledes og opprettholde en form for distinksjon (Bourdieu, 1995, s. 38). "Azi" opprettholder en distinksjon til majoritetsbefolkningen gjennom å mestre de norske friluftslivsaktivitetene, samtidig som hun holder fast på sine kulturelle røtter og sitt etniske opphav.

I: Hva synes vennene dine om at du driver med friluftsliv?

R: De synes det er gøy, nå så ser jeg, det er sånn: "du er en [fra opphavslandet] som står på snowboard, hvordan går det an?" og liksom: "Og du er mer norsk enn meg" og det er sånne ting, jeg synes det er så gøy å høre liksom, fordi da har man lykkes, jeg har liksom fått det i pose og sekk, jeg er både fra [opphavslandet] og norsk på en måte... ("Azi").

Ved å gjøre friluftsliv til et eget prosjekt, konstruerer informantene mening inn i deres minoritetsbakgrunn slik at det passer med hvordan de oppfatter seg selv og hvordan de opplever at andre oppfatter de. Men som påpekt i forrige kapittel, og i tråd med den symbolske makten, anerkjenner informantene at norsk friluftsliv rommer noe mer fordi det er en så sentral del av den norske kulturen. Som Hompland (1992, s. 8) påpeker er det vanskelig å være bindestreksnordmann fordi det å være norsk innebærer at du skal ha et sted å søke tilbake til. Et Valdres, et Telemark eller et Lofoten. Røtter som gir status og kapital innenfor

friluftslivsfeltet. Til tross for at nordmenn hilser innvandrere velkommen til fjells, er kanskje en av de største utfordringene for ungdom med minoritetsbakgrunn å bli akseptert som friluftslivsutøvere på lik linje med majoritetsbefolkningen.

5.2.4 Å motbevise fordommer

Innbakt i friluftslivets betydning ligger en sterk kobling mellom friluftsliv og våre historiske og kulturelle røtter. Og enn så lenge er det majoritetsbefolkningen som sitter med makten til å definere fortolkninger av, og forestillinger om, hva friluftsliv er og skal være.

Solskinshistorier om innvandrere som kommer til Norge og lærer å gå på ski for å bli norske, bidrar til å opprettholde et maktforhold mellom majoritetsbefolkningen og minoritetene ved at det fortsatt er majoritetsbefolkningen som har makten til å definere hvilken type friluftsliv innvandrere skal bedrive og hva som skal være meningsinnholdet. Ved å få innvandrere til å implementere majoritetsbefolkningens verdier og normer, avvæpner dette samtidig minoritetene og viderefører en legitimering av den etablerte orden gjennom en etablering av distinksjoner (Bourdieu, 1996a, s. 42). For informantene medfører dette at de har måttet jobbe hardere for å bli akseptert som legitime utøvere innenfor friluftslivsfeltet, og i noen tilfeller opplever de at det er nødvendig å motbevise fordommer for å holde fast på sin tilhørighet til friluftsliv og videre til det norske samfunnet.

Ahmed forteller at han har vært interessert i friluftsliv siden han var 10 år. Da så han Lars Monsen på TV første gang og ble interessert i jakt. Det skulle likevel gå en del år før han fikk høre om Wild X. Inntil da hadde han hele tiden gått rundt med en følelse av at jakt ikke var noe for han som minoritetsungdom.

I: Hadde du prøvd å jakte før du ble med i Wild X?

R: Nei nei, egentlig aldri. Jakting har jeg ønsket meg siden ung alder, siden jeg var barn da, men de sa: "du kommer aldri til å bli det, for det er ikke din greie".

I: Hvem var det som sa det da?

R: Noen voksne folk. Du vet, jeg har ikke alltid bodd hos foreldrene mine. Mens jeg bodde hos forsterfamilien eller i et ungdomshjem ikke sant, det var et ungdomshjem jeg bodde i, og jeg snakka mye om friluft, og det var en som var jeger der, som drev med det, og jeg sa til han jeg hadde veldig lyst til å bli det,

og han stakk en kniv i hjertet mitt, da han sa jeg kom aldri til å bli det, han sa: "du kan aldri bli det, det er ikke din greie". Kanskje jeg var fra [opphavslandet] eller jeg var en utlendig, han sa: "du forstår ikke skogen, skogen er ikke din ting" ("Ahmed").

Under intervjuet med "Ahmed" kom han med et spørsmål han lenge hadde hatt lyst til å stille. Ettersom jeg hadde vært sammen med dem en helg på jakt, fant han det passende å høre hva jeg mente om saken:

R: Men en tilbakemelding! Du som er norsk, og ser utlendinger med våpen i skogen, ikke at de skal gjøre noe farlig, men hva synes du selv om det? ("Ahmed").

For ikke alle i Norges befolkning er like begeistret for tiltak som oppfordrer ungdom med minoritetsbakgrunn til å bli jegere. Tor Bach (2010) forteller at ved oppstarten av Wild X møtte de en del skepsis til at de lærte minoritetsungdom å bruke skytevåpen, og enkelte ekstremistmiljøer gikk så langt som å påstå at de trente terrorister. Også noen av reaksjonene etter at dokumentaren om Wild X (*Jakten på det nye Norge*) ble vist på NRK høsten 2011 vitner om de samme holdningene. I forbindelse med dokumentaren skriver en anonym person på nettstedet ut.no (2011):

"Jeg vet faktisk ikke om jeg synes dette er helt greit. Holdning til våpenbruk, respekt for våpen og ikke minst for dyrene, er noe som overføres over generasjoner og via kultur. Et kurs vil aldri kunne bli en fullgod erstatning for dette. Når vi ser hvilken barnslig oppførsel og forkastelig holdning veldig mange i fremmede kulturer har til våpen, der de "feirer" og skyter vilt i luften midt i folkemengder, er jeg i sterk tvil på om disse personene har den sindighet og respekt som bør overføres til jaktglad ungdom."

For informantene er det viktig å bli akseptert på lik linje med andre friluftslivsutøvere i Norge. En gang "Ahmed" var ute på jakt oppe rundt hytta til Wild X i Sørkedalen, møtte han på en kvinnelig skiløper med hund som sendte hunden sin etter han. "Ahmed" gikk med geværet brukket slik forskriftene sier og forsøkte å hilse høflig på skiløperen, men fikk i stedet jakka si ødelagt av hunden. For "Ahmed" var dette en engangshendelse, og han forteller at stort sett når han møter folk i skogen, hilser de på hverandre eller slår av en prat om jakt eller sopp. Likevel følte han at han ble stigmatisert på grunn av utseende sitt, og dette har preget han senere. Nettopp på grunn av hendelser som den "Ahmed" refererer til, forsøker Wild X ungdommene å motbevise at friluftsliv bare er noe som nordmenn holder på med.

Derfor blir det også viktig for dem å knytte friluftsliv til deres egen kulturelle bakgrunn. Informantenes habitus medfører at de modifierer sin forståelse av norsk friluftsliv slik at det tilpasses disposisjoner lagt i forbindelse med deres primærsosialisering (Bourdieu, 1990b, s. 60). Men samtidig tilpasser informantene seg norske normer og verdier innbakt i friluftslivet. Dermed kan friluftsliv også fungere som en legitimering av deres tilhørighet til det norske samfunnet.

5.3 Friluftsliv som legitimering

Selv om informantene understreker at de ikke blir mer norske når de driver med friluftsliv, så lever de likevel opp til noen norske verdier og ”kriterier” gjennom sin friluftslivsdeltagelse. I henhold til Bourdieu er relasjoner mellom ulike grupper i samfunnet i stor grad maktrelasjoner, og det er virkelighetsforståelsen og rammevilkårene til de dominerende gruppene som har størst sjanse for å oppnå legitimitet i samfunnet (Crossley, 2001, s. 95). Vi kan se på majoritetsbefolkningen som de ”dominerende” innenfor friluftsliv, i kraft av at de besitter mest symbolsk kapital. I tråd med virkningene av den symbolske makten som jeg fokuserte på i forrige kapittel er det derfor også majoritetsbefolkningen som legger føringer for hva som har verdi og hva som blir sett på som riktige og viktige livsvalg.

Er det da slik at ved å dele noen av majoritetsbefolkningens interesser og verdier, oppnår ungdom med minoritetsbakgrunn en større følelse av tilhørighet til det norske samfunnet? Jeg vil videre bruke betydningen av ”fred og ro” som eksempel for å illustrere hvordan mine informanter fremhever verdier i friluftslivet som er godt forankret i den norske majoritetsbefolkningen. Videre vil jeg se nærmere på hvordan ”fred og ro” bidrar til å legitimere informantenes tilhørighet til det norske samfunnet gjennom deres deltagelse i et meningsfellesskap med majoritetsbefolkningen.

5.3.1 ”Fred og ro” som eksempel

Både Woon (1993) og Archetti (1984) fremhever at friluftsliv handler ikke kun om de praktiske ferdighetene som kreves for å ferdes i naturen, men like mye om de norske turkodene for hvordan en skal fortolke inntrykk og binde dette sammen til en meningsfull naturopplevelse. Gjennom friluftslivet påpeker Woon (1993, ss. 187-188) at hun ble sosialisert inn i en bestemt kulturell forståelse for hva som tillegges verdi i tursammenheng i Norge. Woon (1993, s. 197) beskriver hvordan hun opplevde det da hun endelig skjønnte hva

det å gå på tur handlet om for nordmenn. Hennes beskrivelse av hvordan det føltes å ha ”knekt koden” viser at meningen med norsk friluftsliv kanskje er sterkere befestet i den norske kulturen enn vi tror. Derfor får det også betydning for mine informanter at de kan relatere til det samme meningsuniverset som majoritetsbefolkningen.

Gullestad (1989a) analyserer ”fred og ro” i sin artikkel ”Vitenskapsteoretisk diskusjon av begrepene ’fred’ og ’ro’ som kulturell kategori”. ”Fred og ro” er så opplagte og naturlige begreper at de fleste nordmenn blir forvirret hvis de blir bedt om å forklare de. De brukes til begrunnelse, men begrunnes ikke selv (Gullestad, 1989a, s. 126). I en kritisk gjennomgang av FRIFOs landsomfattende friluftslivsundersøkelse hevder Kleiven (1994, ss. 96-98) at ”fred og ro” er det viktigste turmotiv for den norske befolkningen. Til tross for at han forfekter betydningen av å nyansere motivene for at befolkningen går på tur i skog og mark, finner han også at behovet for ”fred og ro” ligger høyest som motivasjonsfaktor i alle landets 19 fylker. Informantenes vektlegging av behovet for fred og ro sammenfaller godt med majoritetsbefolkningens preferanser.

I: Hva føler du når du er på tur eller driver med friluftsliv?

R: Stillhet, og det å komme vekk fra byen, å bare kunne klare tankene, tenke over hvem jeg er, skru av telefonen og alle digitale greier. Skyld på at jeg er utenfor dekning. I byen er det alltid så mye jeg skal ordne. Egentlig betyr det ikke noe om jeg får skutt noe, jakt er av og til bare en unnskyldning for å komme seg ut. Jeg går ofte med hagla uladd. Om morgenen kan jeg bestemme meg for at i dag vil jeg ikke skyte noe, og jeg lader hagla når det er min tur til å gå først, men det er ikke sikkert jeg skyter (”Abdi”).

I: Men friluftsliv da, det kan jo være mye forskjellig, hva tenker du på når du hører ordet friluftsliv?

R: Jeg tenker på uteaktiviteter, være ute i naturen, bruke naturen, hvor som helst egentlig. Men at du ikke bruker for mye materialistiske ting, at du er ute i skogen, du kan drive med friluftsliv i Oslo også, bare du kommer deg litt ut av byen, opp i marka eller noe (”Hannah”).

For mine informanter er friluftsliv noe som foregår utenfor bynære områder. Friluftsliv fremheves som en kontrast til den materialistiske tilværelsen i byen, og det å klare seg med litt mindre, fremheves som noe positivt. Informantene fremhever at de er mye stressa når de

er i byen, og det er bråk og trafikk overalt. Når de kommer ut i skogen opplever de en stillhet som gir mulighet for å klarne tankene. For informantene handler det også om å ikke være tilgjengelig hele tiden. I en hverdag hvor de er tilgjengelige via mobil og sosiale medier, representerer friluftsliv et avbrekk fra alle forpliktelser de står ovenfor i byen.

I: Men hva er på en måte friluftsliv da, hvis jeg sier friluftsliv, hva tenker du da?

R: Nå i de siste årene har det vært mer snowboard, eh, hytteturer om vinteren, sånne ting, men det er generelt bare å ikke være avhengig av den luksusen med å klare deg en helg uten strøm, jeg synes det er skikkelig koselig å dra på hytteturer hvor det ikke er strøm og innlagt vann for da kan du, vet ikke, du får dratt litt, reist litt tilbake i tid da, og kobla litt ut, jeg synes det slitsomt med så mye, mye...

I: mye press på en gang?

R: Ja, så det er litt sånn avkobling, litt sånn ut i skogen (”Azi”).

I: Tror du at du kommer til å fortsette å være på tur?

R: Ja ja, helt sikkert! Det ligger litt i blodet nå føler jeg fordi liksom, når du vet hvor gøy det er, også får du den følelsen når du først er ute i skogen, så bare ”ah, jeg er ute i skogen”, og så blir man litt sånn avhengig av den følelsen av å ikke være i samfunnet her hele tiden da, men være litt sånn friluftsliv, frisk luft, litt sånn, ikke strøm, ikke dusje på noen dager, sånne ting da... (”Azi”).

I: Men naturen da, hva betyr den for deg?

R: Mye! Jeg er jo litt sånn småhippie på en måte, jeg er veldig glad i naturen, veldig glad i... jeg vet ikke hvorfor det betyr så mye, men det gir meg en litt sånn ro, litt sånn du rømmer fra... litt avkobling (”Azi”).

I: Hva slags turer er dere på da?

R: Nei, da er det mest for å slappe av, gå litt rundt i skogen

I: Bor dere like ved skogen?

R: Ja, det gjør vi. Men egentlig så pleier vi å kjøre et lite stykke og så gå en lang tur der, bare for å slappe av, for å få det litt stille, man klarer ikke å slappe av i byen, der er det så mye bråk og sånn ("Adriana")

Gullestad (1989a, s. 130) påpeker at alle mennesker i alle kulturer til en viss grad ønsker fred og ro. Men er det å bruke naturen i denne sammenhengen et fellesmenneskelig trekk uavhengig av kulturell tilhørighet? I følge Gullestad (1989a, s. 135) er "fred og ro" et typisk norsk kulturelt trekk som vektlegges sterkt i den norske hverdagskulturen. Nordmenn har et behov for å trekke seg tilbake fra samfunnet til naturen for å oppnå "fred og ro". Nordmenns kjærlighet til naturen kommer til uttrykk gjennom at det er i naturen eller på hytta at de finner "roen" eller "fred i sinnet" (Gullestad, 1989a, s. 137).

Når aktørene innenfor et felt aksepterer rådende dominansforhold og normer, kan vi snakke om at bevisstheten til aktørene er preget av doxa (Danielsen og Hansen, 1999, s. 66). Når minoritetsungdom anerkjenner friluftslivets verdier, her eksemplifisert ved "fred og ro", kan vi snakke om at de er indoktrinert med friluftslivsfeltets doxa. Denne anerkjennelsen hevder Bourdieu (1996a, s. 71) ikke er en klar og bevisst fri handling, men er rotfestet i en umiddelbar overensstemmelse mellom de objektive strukturene og de kroppsliggjorte strukturene jeg henviste til tidligere. Informantenes tilpasning til majoritetsbefolkningens normer kommer til uttrykk blant annet gjennom at de trekker på kulturelle begreper når de forteller om friluftsliv. På mange måter kan vi si at de konstruerer sitt forhold til friluftsliv, innenfor visse rammer. Således kan vi også si at de konstruerer en forståelse av seg selv innenfor en kulturell forståelse av friluftsliv. "Participation in a culture includes participation in the narratives of that culture, a general understanding of the stock of meanings and their relationship to each other" (Richardson, 1990, s. 24). Rammene for informantenes forståelse av friluftsliv bygger på et ideal som majoritetsbefolkningen også deler.

5.3.2 Legitimering gjennom å tilhøre et meningsfellesskap

Informantenes understreking av "fred og ro" som et viktig motiv for å drive med friluftsliv medfører at de deltar i et meningsfellesskap med majoritetsbefolkningen. Gjennom å fremheve verdier i friluftslivet som i stor grad sammenfaller med de verdier det tillegges av resten av den norske befolkningen, kan informantene legitimere en tilhørighet til det norske samfunnet. Men dette er ikke nødvendigvis en bevisst strategi fra informantenes side. I stedet kan vi muligens snakke om en form for tillærte holdninger gjennom en sekundær eller tertiær sosialisering til friluftslivet. Flere av informantene refererer til at foreldrene har vært

skeptiske til å sende barna sine ut i skogen eller på fjellet i Norge. Foreldrene manglet kunnskap om den norske naturen, og det er i hovedsak Frigo og Wild X som har stått for ungdommenes sosialisering til norsk friluftsliv.

Sosialisering handler om utvikling av holdninger og internalisering av verdier. Gjennom sosialisering tilegner barn og unge seg verdier, normer, holdninger og atferd i et samfunn som gjør at de opplever seg selv som normale, aksepterte og som adekvate medlemmer av samfunnet (Haugen og Quereshi, 1996, s. 141). Innbakt i sosialiseringen til friluftsliv gjennom Frigo og Wild X ligger det derfor også en fortolkning av hvilke verdier vi tillegger friluftslivet i Norge. For informantene innebærer en tilegnelse av verdiene i det norske friluftslivet en mestring av majoritetsbefolkningens kulturelle koder og dermed en tilegnelse av en legitimitet i samfunnet (Øia, 1993, s. 109). Legitimeringen av deres tilhørighet til Norge blir viktig for informantene, fordi det er i Norge de føler seg hjemme, og det er her de vil fortsette å bo.

I: Er det viktig for deg å ha en plass i samfunnet i Norge? Har du lyst til å bli i Norge eller har du lyst til å flytte et annet sted når du skal begynne å jobbe?

R: Jeg vil egentlig bo i Norge, det er her jeg føler meg hjemme ("Adriana").

I: Men du da, kunne du tenke deg å reise tilbake?

R: Ikke for å bo der, det kunne jeg ikke. Men kanskje være der en sommer eller ta utveksling eller noe hvis det går an ("Hannah").

I: Hvor kunne du tenke deg å bo i fremtiden?

R: Jeg vil bo i Norge, jeg kjenner ikke [opphavslandet]. Jeg har bare vært der på ferie, men jeg kan ikke de kulturelle kodene. Jeg føler meg som en turist. Det er helt annerledes der, jeg kan ikke gå og handle mat eller noe, for du må prute og sånn ("Abdi").

I: Men du da, har du lyst til å bli her?

R: Ja, hva skal jeg gjøre a? Jeg er født og oppvokst her... Jeg kommer aldri til å flytte fra Norge ("Oliver").

Selv om informantene er tvetydige når de skal definere seg selv, og til tross for at de møter motstridene holdninger fra majoritetsbefolkningen, så føler de likevel en tilhørighet til Norge. Friluftsliv, som et viktig kulturelt område, representerer en adekvat måte å legitimere tilhørigheten til det norske samfunnet på. Friluftsliv medfører at de kan legitimere deres plass her, også selv om de ikke ser på seg selv helt som etniske nordmenn, for de har verdier og valg av livsstil som sammenfaller med idealene til den norske majoritetsbefolkningen.

5.4 Friluftsliv som norskhetenskapital

For å forstå menneskers handlinger er det nødvendig å belyse både de disposisjoner og kompetanse de bærer med seg i sin habitus og de ressursene de besitter i form av kapital, samt plassere dette innenfor et spesifikt felt bestående av bestemte logikker. I følge Bourdieu utvider kapitalbegrepet forståelsen av habitus i det det setter fokus på den omsettelige verdien bestemte disposisjoner har innenfor spesifikke sosiale felt og således er med på å forme en aktørs handlingsmuligheter i en gitt situasjon (Crossley 2001, s. 96). Hvis deltagelse i det norske friluftslivet skal bidra til å legitimere deres tilhørighet til samfunnet, er det nødvendig at informantene opparbeider seg kapital innenfor friluftslivsfeltet. Jeg vil begynne med å se på hvordan tilgang til sosial kapital gjennom friluftslivet, gir informantene en følelse av tilhørighet og dermed får betydning for deres identitet. Jeg vil videre utvide forståelsen av kapital ved å argumentere for at vi kan se på informantenes deltagelse i friluftsliv som en form for akkumulering av norskhetenskapital.

5.4.1 Betydningen av sosial kapital for tilhørighet

Å være en del av et sosialt felleskap er avgjørende for menneskets utvikling og trivsel (Bø, 2000, s. 25). Sosial kapital handler om tilfredsstillelse av våre grunnleggende sosiale behov, hvor relasjoner til andre mennesker er viktig for å håndtere mange av livets utfordringer (Bø og Schiefloe, 2007, s. 158). Men sosial kapital omfatter mer enn våre sosiale behov, det gir også tilgang til ressurser. Gjennom medlemskap i en gruppe får informantene tilgang til potensielle ressurser i form av bekjenskaper og anerkjennelse innenfor mer eller mindre varige nettverk (Bourdieu, 2006, s. 16). Tilhørigheten til et friluftslivnettverk medfører dermed at informantene får mulighet til å opparbeide seg sosial kapital i samfunnet.

Flere av informantene beskriver oppveksten i Norge som tidvis vanskelig fordi det ikke var så enkelt å bli kjent med andre barn. Både "Ahmed" og "Azi" fremhever at det først var

gjennom henholdsvis Wild X og Frigo at de fikk tilgang til et sosialt nettverk og møtte andre med samme interesser.

”Ahmed” forteller om hvordan han opplevde sitt første møte med Wild X på hytta deres i Sørkedalen:

R: Så jeg ble med opp dit, og der var mange av de tidligere Wild X gutta, som ikke kjente meg, jeg kjente dem ikke, men etter en halv dag så fant jeg tonen med alle, og skjønnte hva de drev med. De går og fisker, de tenner seg bål, de koser seg, det er liksom, det er en mening med livet tenkte jeg inni meg, dette her er kult altså, dette her er kult, dette her må jeg bare fortsette med, og siden da så har jeg bare vært med (”Ahmed”).

”Azi” fremhever at de første ordentlige vennene hun fikk var gjennom Frigo.

I: Tror du at ungdommene som er med på Frigotur, lærer de noe på turene?

R: De første ordentlige vennene jeg fikk var gjennom Frigo. Du lærer veldig mye om å være sosial, du lærer å omgås folk av motsatt kjønn, på overnattinger og sånn. Det er for eksempel noe som innvandrere ikke har så mye av, sånn at du sover på samme rom som motsatt kjønn, du lærer mye hvordan du skal, takle det da, får litt sosiale antenner på en måte og sånn da (”Azi”).

I følge informantene er det i stor grad det sosiale aspektet ved friluftslivet som har hatt størst betydning for dem. Den sosiale kapitalen informantene opparbeider seg gjennom Wild X eller Frigo, medfører at de føler tilhørighet til et sosialt fellesskap. I denne sammenhengen fremhever ”Azi” at hennes deltagelse i friluftsliv har medført at hun føler seg mer komfortabel med å leve i Norge.

I: Har du fortsatt med snowboard etter at du sluttet i Frigo?

R: Ja, det er en veldig stor del av livet mitt liksom, så jeg er i jo i bakken hvert år og, hadde det ikke vært for Frigo så hadde jeg jo faktisk, jeg vet ikke hvordan jeg ville ha vært jeg, sikkert mye annerledes...

I: Ja, tror du det har forandra deg på en måte at du har drevet med friluftsliv?

R: Ja, det har det faktisk, også er jeg ganske sikker på, også noe jeg står veldig

for er at det er veldig viktig for innvandrerbarn å drive med en hobby faktisk, fordi du blir mer integrert og du blir mer, vet ikke, komfortabel med landet du lever i, selv om det ikke er liksom ditt eget land da på en måte ("Azi").

Friluftsliv innbyr til samværsformer som er annerledes enn for en del andre fritidsaktiviteter. Både "Azi" og "Hannah" fremhever at friluftsliv skiller seg fra andre fritidsaktiviteter fordi det å være på tur medfører at en blir bedre kjent med hverandre, en må samarbeide, og de opplever i større grad at gruppen blir bundet sammen i et fellesskap.

I: Men tror du at man lærer noe fordi det er en friluftslivsaktivitet og ikke en annen aktivitet?

R: Ja, fordi jeg tror det er viktig med sånne overnattingsturer fordi, det er ikke sånn at du trener to timer med håndball og så går du hjem. Du er med noen 24/7 i en helg eller en uke, og jeg tror man lærer mer, du blir mye mer kjent med en person når du har tilbrakt flere timer enn én til to timer i uka ("Azi").

I: Men i forhold til andre ting man kan drive med, andre fritidsaktiviteter, hva er det som er så spesielt ved friluftsliv?

R: Jeg føler det er mer sosialt, du får opplevd mye ved en person, hvordan de reagerer på forskjellige ting, så sånn sett synes jeg det er det som skiller det.

I: Men hvis det sosiale er viktigst, hva er viktig når en gruppe er på tur sammen?

R: Det er jo det at man kommer overens, man gjør ting sammen, så kommer man nærmere hverandre og blir bedre kjent. Man blir mer bundet sammen ("Hannah").

Mye av det som foregår mellom mennesker i sosialt samvær innebærer en forhandling om sentrale identiteter. Den identiteten vi tilskriver en person er et produkt av de relasjonene vi oppfatter at personen inngår i, og identitet er således et relasjonelt fenomen (Berkaak og Frønes, 2005, s. 65). For å få bekreftet sin egen selvoppfatning eller menneskeverd er det nødvendig å ha relevante støttespillere som toner ned forskjeller og gir en bekreftelse av ønskeverdige identiteter som oppleves som likeverdige (Gullestad, 1992, s. 121). Ut fra dette

synet kan vi forstå informantenes deltagelse i Frigo eller Wild X som en tilgang til et nettverk av ressurser som kan bekrefte deres selvbylde.

5.4.2 Sosial kapital gjennom å være forbilder

Wild X har satset sterkt på at ungdommene skal være ressurspersonene i organisasjonen (Bach, 2010). I Wild X blir ungdommer som har vært med en stund oppfordret til å være ledere. De går på lederkurs, får mer og mer ansvar for gruppen som er på tur og ser etter hvert på seg selv som rollemodeller. I følge ”Abdi” forandret han seg gjennom den tillitten han ble vist som ungdomsleder i Wild X:

I: Har det forandret seg hvordan du ser på deg selv etter at du begynte med friluftsliv?

R: Ja, før var jeg bare en drittunge. Jeg kunne ikke knyte skolissene mine en gang, og hvis jeg skulle ha kakao var det i hvert fall noen som skulle lage den til meg. Så fikk jeg mer og mer ansvar i Wild X og ble voksen veldig fort. Jeg ble et forbilde for de andre og da vil jeg jo være et godt forbilde (”Abdi”).

”Abdi” fremhever at han ønsker å være et godt forbilde for de andre ungdommene i Wild X. Hans posisjon som ungdomsleder medfører at han både er synlig som representant for Wild X utad, og har en form for status innad i organisasjonen. Den sosiale kapitalen bidrar til å fremheve ”Abdi” som en sentral skikkelse innenfor det friluftslivsnettverket som Wild X representerer. Han blir en person det er verdifullt å ha en relasjon til (Danielsen og Hansen, 1999, s. 59). Men sosial kapital innebærer også tilknytning til et nettverk som en aktør kan gjøre bruk av for å oppnå et spesifikt mål (Bourdieu, 2006, s. 19). I det siste har enkelte magasiner og aviser fattet interesse for innvandrere som driver med friluftsliv¹¹, og ”Ahmed” forteller at han har et ønske om å bruke friluftsliv til å gjøre seg selv kjent.

I: Men tror du at du kommer til å drive med friluftsliv videre?

R: Jeg kommer til å drive med det så lenge jeg vil, fordi dette det er min ting. Men jeg har lyst til å gjøre noe annet, noe som er litt spennende

---

¹¹ Se for eksempel Soldal, G. A. (2011). Mohammad – en friluftsmann. *Ute*, 6/11 (58) og Vike, T. R. (2011). Fjellasyll. *Fjell og Vidde*. (6).

I: Som hva da?

R: Noe litt større. Jeg ble veldig inspirert av å se disse gutta på tv (refererer her til tidligere snakk om Lars Monsen og Bear Gryll), hvorfor får de gjøre det, jeg må også få lov til dette her, så jeg må bare finne en løsning på hvordan man blir kjent og kommer på tv, det er målet mitt, jeg prøver å gjøre meg kjent.

I: Men er det derfor du driver med friluftsliv?

R: Nei, det er ikke derfor jeg driver med friluftsliv, men jeg har veldig lyst til å få til et eller annet, å kunne være den første utlendingen... hvis det skulle være et sånt TV program en eller annen gang på NRK om en utlending som er i marka så vil jeg være den første utlendingen ("Ahmed").

Gjennom å være ledere og forbilder i Wild X, gjennom intervjuer i aviser og magasiner og gjennom et ønske om å skape sin egen tv-serie, søker informantene å "iscenesette" seg selv som friluftslivsungdom med minoritetsbakgrunn. De opparbeider seg et nettverk av kontakter, opptrer som forbilder for integrering og inkludering og akkumulerer på den måten sosial kapital. Samtidig, i kraft av at friluftsliv også kan ses på som et norskhetsideal, vil jeg videre argumentere for at informantene opparbeider seg en form for norskhetenskapital gjennom sin friluftslivsdeltagelse. Informantenes vektlegging av hytteturer og det å kjenne noen som gir tilgang til en hytte, kan tjene som eksempel på hvordan ungdommene fremhever noe som regnes som typisk norsk, for å legitimere sin plass i det norske samfunnet.

5.4.3 Hytteturer som akkumulering av norskhetenskapitel

"Azi" trekker frem hytteturer flere ganger i løpet av vår samtale. For henne betyr det mye at hun kan kjenne seg igjen når andre forteller om sine turer og aktiviteter. Gjennom å kunne referere til hytteturer hun selv har vært på, får hun muligheten til å delta i et meningsfellesskap med den norske befolkningen.

I: Når andre nordmenn forteller om sine turer, kjenner du deg igjen?

R: Ja, det er litt gøy da, at man kan liksom assosiere seg med ting andre nordmenn gjør, jeg skulle jo ønske, selvfølgelig, at vi også hadde en hytte og jeg vet jo at det er urealistisk fordi vi har ikke hatt så god tid på oss da, til å etablere oss her og eie mer enn en bolig på en måte...

I: Forteller du om turene dine da? Til venner og sånn?

R: Ja, altså, når du har sovet ute i 14 minusgrader i lavo, og du måtte ha skiskoene dine i soveposen så ikke skoene skulle fryse, det er noe du forteller videre liksom...

I: Synes de det er kult da?

R: Ja, da kan jeg også ha en historie om å ha vært på hyttetur da, da kan jeg også være en del av det, selv om det ikke er familiens hytte, så får jeg liksom vært en del av det.

I: Når du forteller om dine turer da, får du noen reaksjoner på det?

R: Jammen, det er litt gøy å kunne snakke om det, men igjen så er det jo det, du er jo fra [opphavslandet], og det er ikke så mange innvandrere som er på tur ("Azi").

Sitatet fra "Azi" sier noe om styrken i de strukturer som definerer vellykkethet og integrering i det norske samfunnet. Ved å fremheve betydningen av tilgangen til en hytte lever hun opp til noen idealer for hva som har verdi hos majoritetsbefolkningen. I følge den tyske forfatteren Enzenberger (1987, s. 199) står den norske hytta som en representasjon for hva lykke er for nordmenn. Halvparten av den norske befolkningen har tilgang til en hytte, og nordmenn bruker mer tid på hytta enn noen gang tidligere. I et intervju betegner førsteamanuensis ved Agderforskning, Winfried Ellingsen, befolkningens forhold til hytta som særnorsk og hevder at nordmenn reiser mer på hytta enn noe annet land utenfor Norden (Haraldsen, 2012). For "Azi" innebærer det at hun kan være en del av den norske hyttekulturen at hun har muligheten til å opparbeide seg en form for norskhetkapital.

I: Kjenner du deg mer norsk noen ganger enn andre ganger?

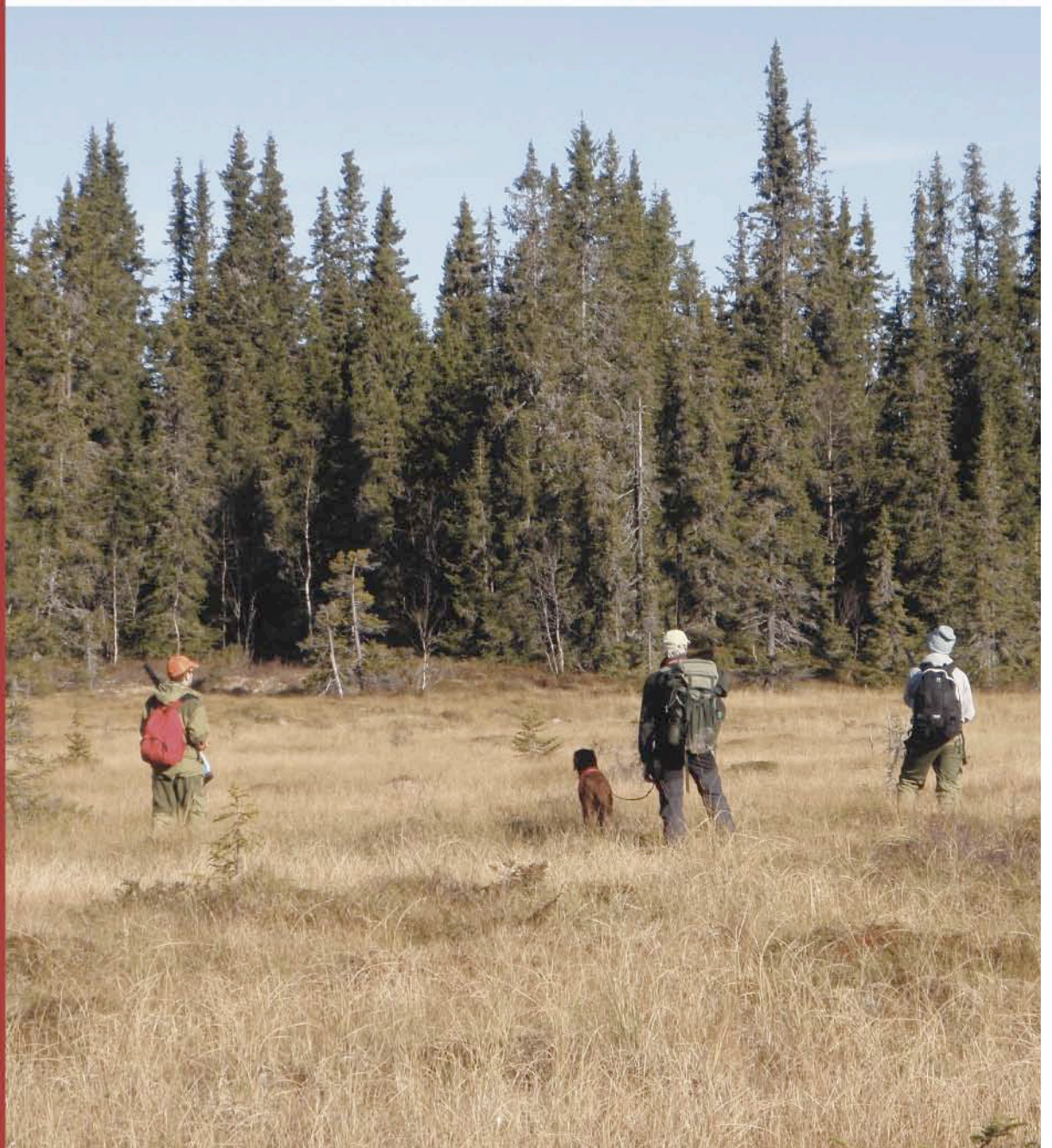
R: Altså, ja, når jeg for eksempel er på tur med nordmenn, og de kommer frem med det der røde passet sitt som jeg ikke har, så er ikke det alltid like stas da, da kjenner jeg jo at jeg er faktisk innvandrere. Men når jeg er på hytteturer med folk, og det er sånn "oi, du kan kle deg" eller du er i bakken, så er det jeg som ikke fryser og de norske vennene mine er litt kalde på tærne da så har jeg greid å kle meg godt nok, da føler jeg meg litt mer norsk ("Azi").

”Azi” påpeker at hun føler seg litt mer norsk når hun er på hyttetur, når hun mestrer de norske vinteraktivitetene eller klarer å kle seg godt nok til å være ute om vinteren. Med andre ord, når hun mestrer aktiviteter og arenaer som regnes som erkenorske (Tor Bach, 2010), da føler hun seg litt mer norsk. Å kunne noe om friluftsliv, om turbekledning og å vite hvordan hun skal ferdes ute i naturen gir en mulighet for å føle tilhørighet, for å føle seg inkludert og være en del av noe. I tillegg fremstår friluftsliv, i kraft av å være et nasjonalt nøkkelsymbol, som en legitim måte å opparbeide seg norskhetkapital på.

5.5 Oppsummering

Informantene bærer med seg sin individuelle habitus som i de fleste tilfeller er en kombinasjon av en sosialisering hjemmefra som gjør at de identifiserer seg med en ”opphavsnasjonalitet”, og en sekundær eller tertiær sosialisering til det norske samfunnet og herunder det norske friluftslivet. På den ene siden akkumulerer informantene norskhetkapital gjennom å referere til verdier som ”fred og ro” og hytteturer, og gjennom å mestre friluftslivsaktiviteter, herunder norsk vinterfriluftsliv og ski. Ved å delta i et meningsfellesskap med den norske majoritetsbefolkningen, som friluftsliv representerer, legitimerer informantene sin plass i det norske samfunnet. Men dette innebærer også en oppslutning om de verdiene majoritetsbefolkningen tillegger en ønskelig identitet, i dette tilfellet forbundet med friluftsliv. På den andre siden sier flere av informantene at de vil vende tilbake til sine opphavsrøtter når de blir eldre. En overskridelse av de primære disposisjonene i habitus kan dermed ses på som en midlertidig tilpasning for å føle seg inkludert. Informantene skaper en form for kontinuitet i deres livshistorie ved å la friluftsliv bli en del av deres identitet som også rommer en videreføring av kulturen fra opphavslandet. Samtidig innebærer tilknytningen til et friluftslivnettverk at informantene i større grad føler at de har en plass i det norske samfunnet, og det gir en bekreftelse på deres egne selvoppfatninger.

Oppsummering

6 I kulturens favntak?

6.1 Friluftsliv som dobbel tilpasning

Norge har alltid hatt innvandring. Men den innvandringen vi har sett de siste 35-40 årene har hatt ett større omfang og vært av en annen sammensetning enn tidligere. Den har dermed også ført med seg vesentlige endringer i befolkning og samfunnsliv (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 17). Den økende internasjonale mobiliteten påvirker i stor grad forbindelsene mellom bosted og etnisk eller nasjonal identitet. Mottakersamfunn er selv i rask endring, noe som også får konsekvenser for hva det vil si å være norsk og hva som er norsk friluftsliv. Likevel er det fortsatt majoritetsbefolkningen som sitter med makten til å definere det symbolske universet som nykommere må tilpasse seg. Denne definisjonsmakten blir nærmest sett på som noe selvfølgelig, og muligens er det derfor også så få konkrete maktstudier av innvandring og minoriteter. Maktrelasjoner har vært en *implisitt* dimensjon innenfor migrasjons- og etnisitetsstudier i innland og utland (Brochmann et al., 2002, s. 8). Heller ikke mitt studie er et rent maktstudie. Men gjennom å fokusere på hvordan ungdom med minoritetsbakgrunn opplever sammenhengen mellom friluftsliv og norsk kultur har jeg samtidig vist hvordan vi kan se på deres friluftslivsdeltagelse som et uttrykk for symbolsk makt.

Tordsson (2003b, s. 19) knytter friluftsliv til de store samtidsprosjektene på 1900-tallet, så som nasjonens identitet, det sosiale spørsmålet, moderniseringsprosjektet og det økologiske prosjektet. Han hevder videre at det er nettopp *fordi* friluftsliv har blitt knyttet til disse viktige prosjektene at det har fått betydning for den enkelte. Friluftsliv har fungert som et sosialt rom hvor vi overfører samtidens utfordringer til et handlings- og opplevelsesplan. Én av de store utfordringene i dag er hvordan vi skal skape et flerkulturelt samfunn hvor både majoritetsbefolkningen og minoritetene kan føle tilhørighet. I denne sammenhengen vil jeg gå tilbake til spørsmålet jeg stilte i innledningen. Hvorfor fremheves akkurat friluftsliv i forbindelse med integrering?

Jeg utelukker ikke at friluftsliv, i kraft av sine iboende verdier, kan fungere integrerende. I denne oppgaven er det likevel ikke de iboende verdiene i seg selv som har vært tema. I stedet har jeg fokusert på hvordan friluftsliv kan fungere både inkluderende og ekskluderende fordi friluftsliv, ideologisk sett, er så tett forbundet med norsk kultur. Friluftsliv som konkret praksis rommer utgangspunkt for kulturell læring. Og friluftsliv, i kraft av å være et nasjonalt nøkkelsymbol, bidrar til å legitimere at vi overfører våre normer og verdier til minoritetene.

Den symbolske makten i norsk friluftsliv kommer til uttrykk ved at ungdom med minoritetsbakgrunn føler de er en større del av det norske samfunnet når de deltar i aktiviteter som de oppfatter som viktige for store deler av den norske befolkningen.

Med utgangspunkt i tre konkrete eksempler fra datamaterialet har jeg vist hvordan de ideologiske sidene ved friluftslivet har blitt tatt opp av informantene og brukes aktivt i deres identitetsarbeid. Samtidig viser eksemplene til friluftslivets nærmest selvsagte posisjon i det norske samfunnet og kan således gi en økt forståelse for hvorfor friluftsliv fremheves i integreringssammenheng. For det første blir ski og vinterfriluftsliv fremstilt som det ultimate kriteriet på integrering eller eventuelt norskhet. Men dermed kan det også bidra til å opprettholde en skillelinje mellom majoritet og minoritet. Den symbolske makten kommer til uttrykk ved at vinterfriluftsliv er definert som et viktig område av majoritetsbefolkningen, og det blir anerkjent som et slags norskhetsideal av informantene. Det andre eksemplet jeg har vist til er hvordan informantene kan legitimere deres tilhørighet til et meningsfellesskap med majoritetsbefolkningen ved å tillegge friluftsliv verdiene ”fred og ro”. For det tredje fremstår hytteturer som en måte informantene kan akkumulere norskhetskapital på, og som kan bidra til å øke deres legitimitet i det norske samfunnet.

Samtidig handler ikke friluftsliv kun om norsk kultur og norske tradisjoner for informantene. Det ligger der, førende. I tråd med eksemplene over bruker de det for å legitimere sin tilhørighet til det norske samfunnet. I hvert fall for en periode. De blir muligens sett på som bedre integrert av majoritetsbefolkningen når de driver med friluftsliv. Men informantene viser også hvordan de selv velger ut og setter sammen biter til en friluftslivsforståelse slik at det kan brukes i deres identitetsarbeid. Mange innvandrere som kommer til Norge, eller som er født i Norge av foreldre som har innvandret, tilhører og påvirkes av to forskjellige kulturer. Når minoritetskulturer møter majoritetssamfunnets sosiale struktur, verdier og livsholdninger kan det medføre at det utvikles nye former for selvoppfatninger, multietniske identiteter og nye kulturmønstre (Øia, 2003, s. 134). Og selv om informantene bruker friluftsliv til å opparbeide seg en form for norskhetskapital, så forfekter de at det å ferdes i naturen ikke nødvendigvis er noe typisk norsk. Informantene knytter friluftsliv til sitt opphavsland og bruker det norske friluftslivet til å konstruere en identitet i dagens samfunn som både lar de beholde sine røtter til et annet land og en annen kultur, samtidig som det legitimerer deres plass i det norske samfunnet. Vi kan altså se på forholdet mellom informantene og friluftsliv som en dobbel tilpasning. Informantene tilpasser seg samfunnets verdier og normer som ligger implisitt i friluftslivet. Samtidig tilpasser informantene friluftslivet slik at det passer inn

i deres selvforståelse gjennom å gjøre det til noe eget, gjennom en opprettholdelse av en distinksjon til andre aktører i friluftslivsfeltet, gjennom å motbevise fordommer og gjennom å forfekte at friluftsliv ikke nødvendigvis er noe norsk. Kanskje er det derfor like mye majoritetsbefolkningen som er preget av friluftslivets posisjon som et felles kulturelt ideal i det norske samfunnet?

6.2 Et felles friluftslivsideal?

Informantene ser ingen motsetning mellom det å holde fast på sin tilknytning til opphavslandet gjennom sin friluftslivsdeltagelse og å bruke friluftsliv som redskap for å legitimere sin tilhørighet til det norske samfunnet. Utfordringen ligger kanskje heller i vår forestilling om friluftslivets potensial i integreringssammenheng? Som jeg viste til i forbindelse med tidligere forskning kobler ofte de ulike prosjektene som fremmer friluftsliv for innvandrere friluftsliv til en introduksjon til norsk kultur. Det har blitt stilt få spørsmål ved om det er slik at friluftsliv fungerer fornorskende i større grad enn integrerende. Jeg vil fremheve to poeng i denne sammenheng.

For det første påpeker informantene at friluftslivsdeltagelse medfører at de føler seg litt mer ”lik” majoritetsbefolkningen. Og i den norske kulturen står ”likhetsidealet” så sterkt at Gullestad (1992, s. 122) hevder vi unngår de vi ikke passer sammen med nærmest automatisk. Til tross for at Norge er et av de store motsetningers land, forteller nordmenn ustanselig seg selv og hverandre at de er like (Eriksen, 1993, ss. 10, 19-20). Dermed må ungdom med minoritetsbakgrunn søke arenaer hvor de kan oppleve en likhet med majoritetsbefolkningen, i det minste ideologisk sett. Det problematiske i denne sammenhengen er at friluftsliv fremstår som et homogent ideal for informantene. Hvis friluftsliv ikke er representativt for den norske befolkningen målt i deltagelse eller at vi i det minste kan snakke om en mengde ulike friluftslivspraksiser og meninger, medfører informantenes tilpasning til det norske friluftslivet like mye at de tilpasser seg et kulturelt ideal. Samtidig er det jo nettopp i kraft av å være et kulturelt viktig område at informantene kan bruke friluftsliv til å opparbeide seg legitimitet og tilhørighet. For informantene er det like viktig at friluftsliv gir tilgang til et sosialt nettverk og mulighet for å delta i et fellesskap. Kanskje er det da heller majoritetsbefolkningen som er farget av idealet om friluftsliv som noe typisk norsk, i større grad enn hva ungdom med minoritetsbakgrunn er og blir? Dette bringer meg over på mitt andre poeng.

Fordi friluftsliv regnes for å være ett av de overordnede kulturelle trekkene i det norske samfunnet er det ikke sikkert at majoritetsbefolkningen stiller spørsmål ved friluftslivets posisjon i det forestilte idealet om et homogent norsk samfunn (Gullestad, 1992, s. 122). De som forsvarer en ortodoksi¹² gjør dette ut fra deres opplevelse av det ortodokse som noe naturlig. Som jeg har vært inne på tidligere bygger dette på et samsvar mellom de mentale strukturene, innskrevet i subjektet gjennom sosial læring, og de objektive strukturene (Bourdieu, 1996a, s. 50). Hvis dine mentale strukturer er i overensstemmelse med strukturene i verden, vil alt synes helt selvfølgelig (Bourdieu, 1996a, s. 133). Når nordmenn forsvarer og fremhever friluftslivets verdier, er det fordi deres mentale strukturer om at friluftsliv er viktig for den norske kulturen stemmer overens med virkeligheten hvor friluftsliv blir sett på som noe typisk norsk. Majoritetsbefolkningens opplevelse av virkeligheten samsvarer med friluftslivsfeltets doxa.

Gjennom en praktisk anerkjennelse av friluftslivets verdier vil majoritetsbefolkningen ofte, uten at den selv er klar over det, bidra til at minoriteter godtar de føringer som blir lagt for dem. Virkningen av den symbolske makten i forhold til kultur, etnisitet etc. utøves i habitus' disposisjonenes innskrevne skjemaer for oppfattelse, vurdering og handling. Disposisjonene danner grunnlag for et forhold av praktisk kunnskap og anerkjennelse som er grunnleggende skjult for seg selv (Bourdieu, 1999, ss. 177-178). Med andre ord er friluftslivets betydning skrevet inn i majoritetsbefolkningens habitus, som et produkt av deres sosialisering til det norske samfunnet, og uten at vi selv reflekterer over det forsøker vi å overføre idealer, normer og verdier til minoritetene.

Det får implikasjoner for minoritetsungdom hvis det er slik at friluftslivsidealet påvirker oss i den grad at vi opprettholder et syn på innvandrere som annerledes enn nordmenn (Figari i Grønli, 2009). Den største utfordringen for majoritetsbefolkningen er kanskje å ta innover seg at det finnes flere måter å konstruere mening inn i sitt friluftsliv på, uten at det nødvendigvis knyttes til den norske nasjonalidentiteten? For at ungdom med minoritetsbakgrunn skal kunne legitimere at de viderefører tradisjoner fra landsbygda i opphavslandet når de driver med friluftsliv i Norge, vil det høyst sannsynlig være nødvendig med en endring i den norske majoritetsbefolkningens oppfattelse av friluftsliv som noe erkenasjonalt.

---

¹² Alle aktører i et felt, enten de forsvarer ortodoksien (det etablerte) eller heterodoksien (utfordring av det etablerte), har det til felles at de stilleliende slutter seg til feltets doxa (Bourdieu, 1999, s. 105).

”Azi” har tidligere referert til hvordan hun opplever seg selv som mer norsk når hun driver med friluftsliv og at friluftsliv lar henne leve som en ”riktig nordmann”. Jeg innledet denne oppgaven med et sitat fra ”Azi” som illustrerer hvordan hun har brukt friluftsliv for å finne seg til rette i dette vinterlandet langt mot nord. For ”Azi” representerer vinterfriluftsliv en form for terapi i mørketiden, en arena som gir tilhørighet samtidig som det gir mening for hennes selvforståelse og livshistorie. Men når hun har forsonet seg både med det norske klimaet og den norske kulturen, da kan hun åpne opp for at kulturen fra opphavslandet kan ha en plass i det norske samfunnet, også innenfor friluftsliv. Kanskje er det først når hun gir slipp på forestillingen som om friluftsliv som et norskhetsideal at vi kan snakke om integrering fremfor fornorsking?

6.3 En teoretisk perspektivering

Bourdieu (1995, s. 23) forsøker å overskride aktør-strukturproblematikken med sitt habitusbegrep. Han har likevel blitt kritisert for å havne mest på struktursiden eller for å representere en form for ”temperert strukturalisme” eller ”halvhjertet strukturfunksjonalisme” (Strandbu, 2006, s. 45; Danielsen og Hansen, 1999, s. 73). I *Symbolisk makt* hevder Bourdieu (1996a, s. 68) at fenomenologer og etnometodologer har unnlatt å stille spørsmål ved den sosiale konstruksjonen av de prinsippene som ligger til grunn for hvordan vi oppfatter virkeligheten. Samtidig bygger Bourdieu (1995, ss. 25-26) på en fenomenologisk kroppsfilosofi ved at han ser på hvordan vårt forhold til verden viser seg gjennom vår kroppslige formidlete og forankrede forståelse og atferd. Han forener den fenomenologiske tanken om å se verden slik den fremstår for individet med et strukturalistisk perspektiv på relasjoner mellom aktører i samfunnet.

På en måte handler hele denne oppgaven om møtet mellom individ og samfunn. Bourdieus begreper har vært nyttige redskap i den sammenheng nettopp fordi de rommer et perspektiv på strukturer og hvordan strukturer viser seg i aktørers handlinger og forståelse. Samtidig rommer også habitus et perspektiv på overskridelse og endring i møtet mellom individer og nye situasjoner. Jeg har forsøkt å vise til dialektikken mellom disposisjonene i habitus som er nedfelt i forbindelse med informantenes primærsosialisering og en endring eller tilpasning av disse i forbindelse med en sosialisering til friluftsliv og til det norske samfunnet. I tillegg har Bourdieus begrepsapparat den fordel at de omfatter en forståelse av makt. I mitt studie omfatter perspektivet på møtet mellom individ og samfunn også et fokus på maktforhold

mellom majoritet og minoritet, eksemplifisert gjennom en forståelse av friluftsliv som et norskhetsideal.

6.4 Veien videre

Min oppgave kunne antageligvis sett helt annerledes ut om jeg hadde valgt en annen metode, andre teoretiske perspektiver eller andre vinklinger av tema. Hadde jeg valgt å bruke spørreskjema eller intervju flere hadde det kanskje gitt grunnlag for å si noe mer generelt om friluftsliv for ungdom med minoritetsungdom. Samtidig hadde jeg ikke hatt mulighet for å gå like mye i dybden i hvert intervju, og jeg tror derfor jeg ville ha gått glipp av en del perspektiver som har vært viktige for å nyansere denne oppgaven. Oppgaven er et resultat av en prosess, hvor utgangspunktet har vært intervjuene med minoritetsungdom. Det er ikke slik at jeg har forsøkt å forme datamaterialet slik at det passer innenfor en bestemt teori. I stedet har jeg brukt Bourdieus begreper som redskap for å kunne belyse studieområdet fra nye perspektiver som igjen forhåpentligvis vil åpne opp for andre forståelser enn de som har dominert innenfor feltet til nå.

Når det er sagt rommer datamaterialet noen perspektiver jeg har valgt å utelate av hensyn til oppgavens omfang. Skulle jeg få muligheten til å fordype meg videre i dette feltet ved en annen anledning, er det derfor en rekke tema som er potensielle. For det første kunne jeg ha valgt å fokusere på forskjeller i forhold til kjønn. Informantene driver med mange av de samme aktivitetene. Dog er det slående at Wild X er en organisasjon med overvekt av gutter, og hvor hovedfokuset er jakt. Her er det mulighet for å differensiere både mellom de ulike friluftslivsaktivitetene og å se nærmere på hvordan kjønn påvirker minoritetsungdommenes tilnærming til friluftsliv.

Et annet tema som er nært beslektet med min oppgave er informantenes bakgrunn. Kanskje kunne jeg i større grad ha fokusert på tilhørighet til ulike samfunnslag, hvor informantene er oppvokst, familiebakgrunn, opphavsland, foreldrenes økonomi og foreldrenes deltagelse i det norske samfunnet. Hvor lenge ungdommene har vært i Norge og hvor lenge de har drevet med friluftsliv, kunne muligens også vært interessant i forhold til å se på om de opplever seg selv som mer norske etter hvert. En større differensiering mellom ulike samfunnslag kunne dessuten gitt grunnlag for å sammenligne sosioøkonomiske forutsetninger og preferanser mellom majoritet og minoritet i tråd med marginalitets- eller etnisitetshypotesen.

En annen type oppgave ville det også ha blitt dersom jeg hadde foretatt en sammenligning av synet på friluftsliv og norsk kultur mellom mine informanter og minoritetsungdom som ikke driver med friluftsliv. Kanskje har det hatt betydning at informantene har blitt sosialisert inn i et friluftslivsideal via sekundære sosialiseringssagenter? Kanskje kan vi snakke om et skille mellom generasjoner hvor mine informanter som enten er født i Norge eller kom hit i tidlig alder har tilegnet seg en annen naturoppfatning enn sine foreldre? Eller muligens er mine informanternes preferanser for natur bare representativt for et mindretall av ungdom med minoritetsbakgrunn?

I denne oppgaven har jeg heller ikke differensiert mellom ulike samfunnslag, geografiske områder, alder eller kjønn innad i majoritetsbefolkningen. Sånn sett kan en også kritisere mitt studie for å føye seg inn i rekken av studier som ikke diskuterer majoritetsbefolkningens ulike preferanser og praksiser. En utvidelse av mitt studie kunne dermed omfatte en tydeliggjøring av hvilke deler av majoritetsbefolkningens friluftsliv som friluftslivsidealet bygger på. Er det en sammensmelting av mange ulike praksiser eller gjelder det samme som for de nyere formene for friluftsliv hvor det er forholdsvis unge, godt utdannede menn fra byene som setter standarden? (Odden, 2008, s. 285). Selv om jeg i denne oppgaven har konsentrert meg om forholdet mellom minoritet og majoritet uten å spesifisere hvem i majoritetsbefolkningen som besitter mest symbolsk kapital i forhold til friluftslivet, tror jeg likevel studiet kan bidra til å kaste lys over friluftsliv i forhold til makt, idealer og realiteter.

6.5 Avslutning

Denne oppgaven har i stor grad omhandlet kulturelle konstruksjoner av friluftsliv, naturens betydning og hva som har verdi i det norske samfunnet. Implisitt har den også omhandlet forholdet mellom natur og kultur. For i selve friluftslivsbegrepet ligger en forståelse av at naturen er det ekte og autentiske og kulturen er dens motsetning. "Vi vil jo gjerne tro, at når vi lever friluftsliv, da *snur vi ryggen* til samfunnet, kulturen og alle etablerte måter å forstå verden på, og går i stedet for å møte virkeligheten slik den *er i seg selv*" (Tordsson, 2003b, s. 8). Også informantene kontrasterer naturen og sivilisasjonen i sin forståelse av friluftsliv. Men kommer vi utenom de kulturelle føringene som ligger implisitt i friluftslivet? For det er klart at selv om denne oppgaven har handlet om de ideologiske sidene ved friluftslivet, så har myten om den norske turkulturen også røtter i virkeligheten. Nordmenns forhold til naturen springer ut av konkret praksis og er således ikke bare et ideal (Nedrelid, 1992, s. 61). Men som jeg har påpekt i denne oppgaven er det nettopp vår rike kulturhistorie som har gitt

innhold og betydninger som er med på å forme vår naturopplevelse (Tordsson, 2003b, s. 9). Kanskje er det som Tordsson (2005, s. 180) påpeker mer fruktbart å snakke om "kulturvern" fremfor "nasjonal identitet", hvor friluftsliv kan være et bidrag til et kulturelt mangfold i det norske samfunnet? Men hvis friluftsliv skal fungere som en arena for integrering uten at det gå over i fornorsking, er det nødvendig at vi er bevisst hvordan vi bruker myter og kulturhistorie som legitimering. Vi må tilrettelegge for at friluftsliv kan romme minoritetsungdommenes egne prosjekter, også selv om det omfatter andre forståelser og erfaringer enn hva det norske friluftslivsidealet omfatter i dag.

Mitt poeng er ikke at vi skal slutte å drive med friluftsliv for ungdom med minoritetsbakgrunn. Informantene fremhever selv hvilken betydning Frigo og Wild X har hatt for dem, og de mener det burde finnes lignende tiltak i alle bydelene i Oslo og rundt om i landet. Klarer vi å åpne opp for nye måter å drive friluftsliv på, nye meningsfortolkninger og gjøre som i Wild X hvor de heller spør ungdommene hvor de er på vei enn hvor de kommer fra (Bach, 2010), da unngår vi kanskje at friluftsliv forblir en form for evangelisering av den norske kulturen. Den frie naturen er fri for iboende konstruksjoner, den er slik den er og behandler alle likt. Likevel trekker vi på kulturelle forståelser når vi skal beskrive våre opplevelser eller formidle våre erfaringer. Muligens ligger da begrensningene aller mest i majoritetsbefolkningens forestillingsevne, sanselighet og åpenhet overfor alternative tolkninger, heller enn i naturen selv (Tordsson, 2010, ss. 304-309).

I denne oppgaven har jeg problematisert friluftslivets selvfølkelig posisjon i den norske kulturen. Gjennom å fokusere på friluftslivets betydning for et utvalg av ungdom med minoritetsbakgrunn har jeg sett på hvordan deres friluftslivsdeltagelse kan forstås som et uttrykk for symbolsk makt. Samtidig har jeg vist hvordan informantene gir friluftsliv et eget meningsinnhold som både stemmer overens med deres selvforståelse og som fungerer for å legitimere deres tilhørighet i det norske samfunnet. Jeg har forsøkt å perspektivere studieområdet ut i fra et faglig ståsted som kan være utgangspunkt for videre diskusjoner. Jeg håper oppgaven vil være et nyttig bidrag til forskning i forhold til friluftsliv og ungdom med minoritetsbakgrunn.

Litteraturliste

- Anderson, M. (2008). *Flerfarget idrett, nasjonalitet, migrasjon og minoritet*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjerke.
- Archetti, E. (1984). Om maktens ideologi – en krysskulturell analyse. I A. M. Klausen (Red.), *Den norske væremåten*. Oslo: J. W. Cappelens Forlag.
- Bach, T. (2010). I svarte granskauen. Flerkultur i norsk natur. *Wild X rapport*. Hentet fra <http://www.wildx.no/lastned/wildx5print.pdf>
- Baumann, Z. (2000). *Liquid modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, U. (1992). *Risk society*. London: Sage.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *Den samfunnsskapt virkelighet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Berkaak, O. A., & Frønes, I. (2005). *Tegn, tekst og samfunn*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Blåst film. (01.11.2011). *Jakten på det nye Norge*. [NRK dokumentar]. Hentet fra <http://www.nrk.no/nett-tv/prosjekt/2537/>
- Bourdieu, P. (1990a). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1990b). *The Logic of Practice*. Oxford: Polity Press & Basil Blackwell Ltd
- Bourdieu, P. (1993). *Sociology in question*. London: Sage.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax Forlag.
- Bourdieu, P. (1996a). *Symbolsk makt*. Oslo: Pax Forlag.
- Bourdieu, P. (1996b). Understanding. *Theory, Culture & Society*, Vol 13. (2.), 17-38.
- Bourdieu, P. (1999). *Meditasjoner. Méditations pascaliennes*. Oslo: Pax Forlag.
- Bourdieu, P. (2006). Kapitalens former. *Agora Journal for Metafysisk spekulasjon*, 24 (1-2.), 5-26.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D. (1993). *Den kritiske ettertanke*. Oslo: Det norske samlaget.
- Brandal, B. L. (2010). *Hva skal vi gjøre hjemme hvis vi ikke går ut? Ein studie om innvandrerkvinner i Groruddalen sin bruk av og syn på natur*. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Breivik, G. (1979). To tradisjoner i norsk friluftsliv. I *Kompendium: Friluftsliv og Samfunn 1, 2007-2008*. Bø: Høgskolen i Telemark.

- Brochmann, G., Rogstad, J., & Borchgrevink, T. (2002). Makt og flerkulturelle nasjonalstater. I G. Brochmann, T. Borchgrevink & J. Rogstad (Red.), *Sand i maskineriet: makt og demokrati i det flerkulturelle Norge*. Makt- og demokratiutredningen 1998-2003. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brottveit, Å., Hompland, A., & Agedal, O. (2012). Skisport, nasjonalidrett og etnisk mangfold. Om flerkulturell deltagelse i Ski-VM 2011. I D. V. Hanstad (Red.), *Ski-VM 2011. Planlegging og gjennomføring*. Oslo: Akilles Forlag.
- Bø, I. (2000). *Barnet og de andre*. (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bø, I., & Schiefloe, P. M. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital. Innføring i nettverkstenkning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christensen, O. (1993). Vinter, en norsk nasjonal årstid. Det norske vinterfriluftslivets ideologiske forutsetninger. I I. G., Klepp & R. Svarverud (Red.), *Idrett og fritid i kulturbildet*. Oslo: Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitativ Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches*. California: Sage.
- Crossley, N. (2001). *The social body. Habit, identity and desire*. London: Sage.
- Danielsen, A., & Hansen, M. N. (1999). Makt i Pierre Bourdieus sosiologi. I F. Engelstad (Red.), *Om makt. Teori og kritikk*. Makt og demokratiutredningen 1998-2003. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Darnell, S. C., & Black, D. R. (2011). Mainstreaming sport into international Development studies, *Third World Quarterly*, 32 (3.), 367-378.
- Direktoratet for naturforvaltning. (21.05.2008). Friluftsliv for etniske minoriteter. *DN Notat*. Hentet fra http://www.dirnat.no/multimedia/838/Friluftsliv-for-etniske-minoriteter_MD-notat-oppdaterert-2105081.pdf&contentdisposition=attachment
- Dølvik, J. E., Danielsen, Ø., & Hernes, G. (1987). *Kluss i vekslina. Fritid, idrett og organisering*. 1. Delrapport for prosjektet Idrett, fritid og levekår. Oslo: FAFO.
- Døving, C. A. (2009). *Integrering. Teori og empiri*. Oslo: Pax Forlag.
- Engebriksen, A. I., & Fuglerud, Ø. (2009). *Kultur og generasjon. Tilpasningsprosesser blant somaliere og tamiler i Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Enzenberger, H. M. (1987). *Akk Europa!* Oslo: Universitetsforlaget
- Eriksen, J. W. (1997). *Friluftsliv som arena for integrering av ungdom med innvandrerbakgrunn, en kvalitativ undersøkelse om ungdom med innvandrerbakgrunn sitt forhold til friluftsliv, sett i et integreringsperspektiv*. Institutt for samfunnsfag, Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Eriksen, T. H. (1993). *Typisk Norsk. Essays om kulturen i Norge*. Oslo: C. Huidtfeldts Forlag.
- Eriksen, T. H. (2010). *Små steder – Store spørsmål. Innføring i sosialantropologi*. (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

- Eriksen, T. H., & Sørheim, T. A. (2006). *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. (4. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Erikson, E. H. (1968). *Barndommen og Samfunnet*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Faye, A., & Herigstad, H. (1984). *Friluftsliv i Norge 1970-1982*. Rapport 12/84. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Figari, H., Haaland, H., & Krange, O. (2009a). Friluftsliv som hverdagsliv. Innvandrerkvinnens bruk av utendørsområder i Groruddalen. Rapport 479. *Norsk Institutt for naturforskning*. Hentet fra <http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2009/479.pdf>
- Figari, H., Krange, O., & Haaland, H. (01.07.2009b). Friluftsliv er mer enn fjellturer. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article3149886.ece>
- Floyd, M. F., & Gramann, J. H. (1993) Effects of Acculturation and Structural Assimilation in Resource –Based Recreation: The case of Mexican Americans. *Journal of Leisure Research*, Vol. 25 (1.), 6-21.
- Frønes, I. (1990). Kulturforståelse og kulturanalyse. I T. Deichman-Sørensen & I. Frønes (Red.), *Kulturanalyse*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Frønes, I. (1994). *De likeverdige: om sosialisering og de jevnaldrenes betydning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Faarlund, N. (1994). Friluftsliv – a way home. I B. Dahle (Red.), *Nature: the true home of culture*. Oslo: Norges idrettshøgskole.
- Gaunt, D., & Löfgren, O. (1984). *Myter om svensken*. Stockholm: Liber.
- Geertz, C. (1973). *The Interpretation of Cultures*. London: Basic Books.
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self –identity*. Cambridge: Polity Press.
- Giulianotti, R. (2004). Human Rights, Globalization and Sentimental Education: The case of Sport. *Sport in Society*, 7(3.), 355-369.
- Goksøyr, M. (1994). Nasjonal idrettsbygging gjennom idrett og friluftsliv. *Nytt norsk tidsskrift*, 11 (2.), 182-193.
- Grønli, K. S. (17.06.2009). Spasertur til IKEA. *Forskning.no* Hentet fra <http://www.forskning.no/artikler/2009/juni/223216>
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Gullestad, M. (1989a). *Kultur og hverdagsliv*. Oslo: Universitetsforlaget

- Gullestad, M. (1989b). The meaning of nature in Contemporary Norwegian Everyday Life. Preliminary Considerations. *Folk. Journal of the Danish Ethnographic Society*, Vol 31. 171-181.
- Gullestad, M. (1992). Hvorfor er det så viktig å ”passe sammen”? I L. Fyrand (Red.), *Perspektiver på sosialt nettverk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gullestad, M. (2002). *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gåsdal, O. (1999). *Hvorfor er vi så interessert i friluftsliv? Om forholdet mellom friluftsliv og sosialt liv*. Paper presentert på Forskning i Friluft, Stjørdal. Oslo: FRIFO.
- Hall, S. (1996). What is identity. I S. Hall & P. d. Gay (Red.), *Questions of Cultural Identity*. London: Sage.
- Haraldsen, I. (03.04.2012). Bruker mer tid på hytta. *Forskning.no* Hentet fra <http://www.forskning.no/artikler/2012/mars/318060>
- Haugen, G., & Qureshi, N. A. (1996) *Etnisitet i sosialt arbeid. Arbeid med etniske minoriteter i barnevern og sosial sektor*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Hompland, A. (1992). Friluftsliv – kva skal vi med det? I T. Hauge (Red.), *Fra idé til aktivitet*. Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning. DN-notat 1992 (6).
- Horne, K. M., & Blåsmo, T. (19.11.2009). På vei inn i det norske av alt. *Den norske turistforeningen*. Hentet fra http://www.turistforeningen.no/ringerike/article.php?ar_id=21063&fo_id=15
- IMDI. (27.06.2011). *Integreringsbarometeret 2010 – holdninger til innvandrere, innvandring og integrering*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Hentet fra <http://www.imdi.no/no/Kunnskapsbasen/Innholdstyper/Rapporter/2011/Integreringsbarometeret-2010/>
- Jerlang, E., & Jerlang, J. (1996). *Socialisering og habitus: individ, familie, samfund*. København: Munksgaard-Rosinante.
- Kleiven, J. (1994). *Hvorfor går nordmenn tur i skog og mark?* Paper presentert på Friluftsliv: effekter og goder. Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning. DN-notat. 1994 (7).
- Klepp, A. (1993). Myter i norsk skikultur. Alle nordmenn er ikke født med ski på beina, og Sondre Nordheim ”oppfant” ikke Hælbandet av vidje! I I. G., Klepp & R. Svarverud (Red.), *Idrett og fritid i kulturbildet*. Oslo: Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Krange, O., & Strandbu, Å. (2004). *Ungdom, idrett og friluftsliv. Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992-2002*. Oslo: Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Kvarv, S. (2010). *Vitenskapsteori – tradisjoner, posisjoner og diskusjoner*. Oslo: Novus Forlag.

- Lofland, J., Snow, D., Anderson, L., & Lofland, L. H. (2006). *Analyzing Social Settings. A guide to qualitative observation and Analysis*. (Fourth edition). California: Thompson Wadsworth.
- Löfgren, O. (1992). Varför är det så lätt att älska naturen? Om glappet mellan ideal och vardag. I L. J. Lundgren (Red.), *Livsstil och miljö. På väg mot ett miljövänligt beteende?* Sverige: Statens Naturvårdsverk.
- Miller, J., & Glassner, B. (2004). The "inside" and the "outside": finding realities in interviews. I D. Silverman (Red.), *Qualitative Research. Theory, Method and Practice*. (Second edition). London: Sage.
- Moshtat, Y. (2008). Med andra ögon. Naturmöten med invandrare. Rapport 5808/2008. Naturvårdsverket. Hentet fra <http://www.dirnat.no/multimedia/839/Med-andra-ogon-Naturvardsverket.pdf&contentdisposition=attachment>
- Nedrelid, T. (1992) Friluftslivet og vår nasjonale selvforståelse. *Nytt norsk tidsskrift*. 1992 (3.), 54-61.
- Nedrelid, T. (1993). *Ut på tur: på nordmanns vis*. Oslo: Cappelen.
- NINA. (14.01.2011). *Friluftsliv i endring*. Norsk institutt for naturforskning. Hentet fra http://www.migrasjonsforskning.no/site-no/02-Forskning/Friluftsliv_i_endring.htm
- Nordby, C. M. (22.02.2010). Født med klasseskille på beina. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/sport/Fdt-med-klasseskille-p-bena-5319223.html>
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004*. (Doktoravhandling). Trondheim: NTNU.
- Ortner, S. (1973). On Key Symbols. *American Anthropologist. Journal of the American Anthropological Association*, 75 (11.), 1338-1346.
- Pedersen, K. (1995). På sporet av et mangfold av friluftslivsstiler. I S. Damkjær & L.Ottesen (Red.), *Ud i det fri – sport, turisme og friluftsliv*. Idrætshistorisk årbog 1995. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Pedersen, K. (2001). Friluftsliv som turisme. I A. Viken (Red.), *Turisme: Tradisjoner og trender*. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag.
- Qureshi, N. A. (13.10.2003). Unge etniske minoriteter – mestring og stolthet. *Utrop*. Hentet fra <http://www.utrop.no/5310>
- Richardson, L. (1990). *Writing Strategies. Researching Diverse Audiences*. California: Sage.
- Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rolness, K. (22.02.2011). Til randen av vår norskhet. *Dagbladet*. Hentet fra http://www.dagbladet.no/2011/02/22/kultur/ideer/kommentar/debatt/ski-vm_2011/15526637/

- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Silverman, D. (2010). *Doing Qualitative Research*. (Third edition). London: Sage.
- Simonsen, H. (2008). Frivillige organisasjoner. *IMDI rapport 2008*. Hentet fra <http://www.imdi.no/no/Arsrapporter/Aarsrapport2008/Bosetting-2/Frivillige-organisasjoner-2/>
- Soldal, G. A. (2011). Mohammad – en friluftsmann. *Ute*, 6/11 (58.), 38-43.
- SSB. (01.01.2012). *Innvandring og innvandrere*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra <http://www.ssb.no/innvandring/>
- St. meld nr. 40 1986-1987 (1987). *Om Friluftsliv*. Oslo: Miljøverndepartementet.
- St. meld nr. 39 2000-2001 (2001). *Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet*. Oslo: Miljøverndepartementet.
- St. meld nr. 49 2003-2004 (2004). *Mangfold gjennom inkludering og deltagelse – Ansvar og frihet*. Oslo: Det kongelige kommunal- og regionaldepartement.
- Strandbu, Å. (2000). *Storbyungdom og natur. En undersøkelse av Osloungdoms forhold til friluftsliv og miljøproblemer*. Oslo: Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Strandbu, Å. (2006). *Idrett, kjønn, kropp og kultur. Minoritetsjenters møte med norsk idrett*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Tálos, P. (19.09.2004). Vil ha flere innvandrere ut i marka. *NTB*. Hentet fra <https://web.retriever-info.com/services/archive.html> (Atekst, søk på Tálos + artikkeltittel).
- Tangen, J. O. (1997). *Samfunnets idrett. En sosiologisk analyse av idrett som sosialt system, dets evolusjon og funksjon fra arkaisk til moderne tid*. (Doktoravhandling) Oslo: Universitetet i Oslo.
- Teigland, J. (2000). *Nordmenns friluftsliv og naturopplevelser*. VF-rapport 7. Sogndal: Vestlandsforskning.
- Thagaard, T. (1998). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Thornquist, E. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Til Topps. (25.10.2011). *Til topps er årets sprekeste integreringsprosjekt*. Hentet fra http://www.tiltopps.no/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=45
- Tordsson, B. (1995). *Friluftslivets mytologiske røtter*. Paper presentert ved Kjesäter folkhögskola, 14-15. Oktober 1995.

- Tordsson, B. (2003a). *Å svare på naturens åpne tiltale*. (Doktorgradsavhandling). NIH/HIT. ss. 50-66.
- Tordsson, B. (2003b). Noen kultursosiologiske perspektiver på friluftsliv. I S. Andkjær (Red.), *Friluftsliv i det 21. Århundre*. Kultursosiologiske, friluftspolitiske og pædagogiske perspektiver for friluftsliv i Danmark og i Norden. Odense: Syddansk Universitet.
- Tordsson, B. (2005). Fritid, friluftsliv og identitet. I R. Säfvenbom (Red.), *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst: grunnbok i aktivitetsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Tordsson, B. (2010). *Friluftsliv, kultur og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Ut.no (30.09.2011). De nye norske urbane jegerne. *Ut.no*. Hentet fra <http://ut.no/artikkel/1.7802669>
- Vike, T. R. (2011). Fjellasyll. *Fjell og Vidde*, 2011 (6.), 52-56.
- Washburne, R. F. (1978). Black Under-Participation in Wildlife Recreation: Alternative Explanations. *Leisure Sciences*, Vol 1. (2.), 175-189.
- Wilken, L. (2008). *Pierre Bourdieu*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Witozek, N. (1991). Der Kultur møter Natur: tilfellet Norge. *Samtiden*, 1991 (4.), 11-20.
- Witozek, N. (1998a). *Norske naturmytologier*. Oslo: Pax Forlag.
- Witozek, N. (1998b). Er naturen nok? Utenlandske perspektiver på det norske idealet av "det gode livet". I E. Strumse (Red.), *Faglig mangfold – nyttig kunnskap*. Oslo: Norges Forskningsråd.
- Woon, L. W. (1993) Hvordan jeg lærte å gå på tur. Norsk friluftsliv sett utenfra. I I. G., Klepp & R. Svarverud (Red.), *Idrett og fritid i kulturbildet*. Oslo: Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Øia, T. (1993). *Mellom moské og McDonalds: ung og innvandrere i Oslo*. Oslo: UNGforsk.
- Øia, T. (1998). *Generasjonskløften som ble borte. Ungdom, innvandrere og kultur*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Øia, T. (2003). *Innvandrerungdom: kultur, identitet og marginalisering*. (Doktorgradsavhandling). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).

Vedlegg 1: Sentrale begreper

Assimilering

Innebærer at minoriteter frivillig eller ufrivillig tilpasser seg majoritetsbefolkningen både sosialt og kulturelt. Assimilering betyr å gjøre lik, og medfører en oppgivelse av sin egen kultur, tradisjoner eller levesett (Haugen og Qureshi, 1996, s. 15).

Asylsøker

Person som uanmeldt, på eget initiativ ber myndighetene om beskyttelse og anerkjennelse som flyktning. Inntil søknaden er avgjort blir personen definert som asylsøker (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 14).

Etnisitet

Ordet "etnisk" har gresk opprinnelse og blir brukt til å betegne et folkeslag, en rase, en gruppe fra bestemte nasjoner eller med samme religion eller språk (Haugen og Qureshi, 1996, 19). Etnisitet er et av diskrimineringsgrunnlagene og er nært beslektet med nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge og språk (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 14). Eriksen og Sørheim (2006, s. 52) forklarer etnisitet på følgende måte:

"Etnisitet er opplevde kulturforskjeller som gjøres relevante (trekkes inn) i samhandling. En etnisk gruppe vedlikeholdes ved at disse kulturforskjellene (i forhold til en annen gruppe) kontinuerlig gjøres relevante. Mellom de to (eller flere) grupper flyter det både informasjon, varer og av og til mennesker, men det finnes en usynlig grense mellom dem: en grense som ikke kan krysses. Denne grensen er 'ryggraden' i den etniske relasjonen; det er den som holder gruppene atskilte".

Flerkulturelt samfunn

Regjeringen mener det må skilles mellom to forståelser av begrepet. Den ene innebærer å se på samfunnet som flerkulturelt når befolkningen er flerkulturell. Sånn sett har Norge alltid vært et flerkulturelt samfunn, men vi ser nå i økende grad et større mangfold gjennom nyere innvandring. Den andre forståelsen brukes når vi vil beskrive et samfunn som fører en politikk med flerkultur som mål. Dette betegnes gjerne multikulturalisme, og innebærer ofte språklige og kulturelle rettigheter for urfolk og nasjonale minoriteter, respekt og aktiv støtte

til mindretallsgrupperes kultur og religion, og en grunnleggende positiv og oppmuntrende holdning til kulturell forskjellighet. Politikk for flerkultur kan kritiseres for å se kultur som stivnet eller uforanderlig. Regjeringen forfekter derfor en dynamisk kulturforståelse, uten verken sosial og kulturell segregering eller assimilering (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 30-31).

Flyktning

Innvandrerbetegnelsen brukes som en fellesbetegnelse og sier ingenting om årsaken til innvandringen. En flyktning er dermed også en innvandrer, men en innvandrer er ikke nødvendigvis en flyktning. Den juridiske flyktningebetegnelsen omfatter overføringsflyktninger og tidligere asylsøkere som har fått innvilget asyl. I tillegg omfatter vanligvis betegnelsen personer som har fått asyl eller opphold på humanitært grunnlag, uavhengig om personen har kommet som asylsøker, overføringsflyktning eller via familiejenforening (St. meld. Nr. 49, 2003-2004, s. 14)

Innvandrer

Innvandrerbefolkningen omfatter personer som enten har innvandret til Norge og som er født i utlandet av to utenlandskfødte foreldre (det vil si første generasjonsinnvandrere), eller personer som er født i Norge av to utenlandskfødte foreldre (St. meld nr. 49, 2003-2004, s. 13). Barn av førstegenerasjonsinnvandrere blir ofte omtalt som barn/unge med innvandrerbakgrunn, etterkommere av innvandrere eller minoritetsungdom.

Min oppgave konsentrerer seg i hovedsak om innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. I henhold til St. meld nr. 49 (2003-2004, s. 13) omfatter dette personer med bakgrunn fra Øst-Europa, Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Tyrkia.

Majoritet og minoritet

Brukes i hovedsak for å beskrive at befolkningen kan deles inn i flertall og mindretall i forskjellige sammenhenger, ut i fra for eksempel språk, utseende, religiøs tilhørighet eller verdiorientering (St. meld nr. 49, 2003-2004, s.14). I følge Gullestad (2002, s. 16) brukes majoritetsbenevnelsen i tillegg når majoriteten forstås som en form for essens, eller som en tolkningsramme som anses som selvfølgelig og naturlig. I min oppgave er det hovedsakelig den siste forståelsen jeg har vektlagt.

En etnisk minoritet viser til en etnisk kategori som er tallmessig underlegen. I fagterminologien viser det også til en politisk underordning (Eriksen, 2010, s. 272). Begrepene minoritet og majoritet er relative begreper og eksisterer bare i forhold til hverandre. I våre dager er det som regel statsgrenser som definerer hva som er en minoritet og hva som er majoritet. I Norge kan vi skille mellom to ulike etniske minoriteter. Vi har urbefolkningen i nord og vi har urbane minoriteter i form av innvandrere, flyktninger og deres etterkommere (Eriksen og Sørheim, 2006, s. 77). I denne oppgaven er det urbane minoriteter som står i fokus.

Ungdom med minoritetsbakgrunn

I mitt studie omfatter ungdom med minoritetsbakgrunn ungdom som faller inn under definisjonen som første- eller andre generasjonsinnvandrere. Enkelte steder vil litteraturen jeg henviser til benytte seg av begrepene innvandrerungdom eller ungdom med innvandrerbakgrunn. Jeg understreker derfor at i denne oppgaven omfatter begge disse betegnelse den samme gruppen ungdommer som ungdom med minoritetsbakgrunn eller minoritetsungdom. I mitt studie er forholdet mellom minoriteter og majoritetsbefolkningen et viktig område, og jeg har derfor holdt fast på minoritetsbenevnelsen.

Det at informantene defineres som ungdom med minoritetsbakgrunn medfører ikke nødvendigvis at de selv identifiserer seg med en bestemt minoritetsgruppe. Informantene har ofte vanskelig for å plassere seg selv både i forhold til den opprinnelige kulturen og den norske. Ved å benytte meg av denne avgrensningen i forhold til hva jeg mener med ”ungdom med minoritetsbakgrunn” har jeg tatt utgangspunkt i en gruppe ungdommer i det norske samfunnet som har det til felles at de har to utenlandskfødte foreldre. Dette er en grov forenkling, og forhold som oppholdstid, opphavsland, bakgrunn for innvandringen og kontakt med det norske samfunnet kunne ha bidratt til å nyansere fremstillingen (Strandbu, 2000, s. 40). Jeg har likevel valgt å beholde denne operasjonaliseringen fordi mitt perspektiv i denne oppgaven ikke omfatter en større differensiering av minoritetsgrupper.

Utlending

Omfatter alle de som ikke er norske statsborgere og som kommer til Norge for et kortere eller midlertidig opphold (Haugen og Qureshi, 1996, s. 14).

Vedlegg 2: Intervjuguide

Innledning

Informasjon til informantene om meg og om prosjektet.

Informasjon om retten til å avbryte eller ikke svare, anonymitet, konfidensialitet, godkjenne lydbånd etc.

Presisere at det handler om deres egne erfaringer og opplevelser, ikke at de er representanter for organisasjonen.

Bakgrunnsopplysninger

- Alder:
- Bosted, født, oppvokst:
- Antall år i Norge?
- Hvor lenge har foreldrene dine bodd i Norge?
- Har foreldrene dine planer om å bli boende i Norge, eller har de planer om å flytte tilbake til det landet de kommer fra?
- Skole:
- Arbeid:
- Fremtidig yrke:
- Fremtidig bosted (flytte tilbake?):
- Foreldrenes utdanning/yrke:
  - o Mor:
  - o Far:
- Søsken:
- Tilhører organisasjoner:
- Fritidsaktiviteter:

- Verv:
- Hvem omgås du på fritiden (mest norske, mest innvandrere?):

Wild X

- Hvordan synes du turen til Gausdal var?
- Er det sånn det pleier å være på jakt?
- Hva synes du om dokumentaren? Representerte den virkeligheten?

Forskningsspørsmål: hvilke friluftslivsaktiviteter driver minoritetsungdom med?

Inngang: Kan du fortelle om en tur du har vært på?

Velge ut en tur og beskriv fra begynnelse til slutt. Hva gjorde dere, hvem var med, hva lærte du, hva var bra, hva var ikke så bra, hvorfor ble det sånn?

- Hvilke friluftslivsaktiviteter driver du med? Hva slags turer er du på?
- Hvor er dere på tur?
- Hvor vil du helst på tur?
- Hvor ofte driver du med friluftsliv?
- Hva gjør dere?
- Hvem er du sammen med?
- Har du vært på tur/drevet med en aktivitet som du ikke likte?
- Hvorfor ble det sånn?
- Hvordan og hvorfor begynte du med friluftslivsaktivitetene? Hva eller hvem fikk deg til å begynne?
- Drev du med friluftsliv i barndommen?
- Eventuelt: hvorfor har du fortsatt med friluftslivsaktiviteter?

- Eventuelt: hvorfor har du sluttet med friluftsliv? Hva eller hvem fikk deg til å slutte?
- Eventuelt: hva skal til for at du skulle fortsatt?
- Driver dine foreldre, søsken, slektninger, venner med friluftsliv?
- Hva synes familien din om at du driver med friluftsliv?

Forskningsspørsmål: Hva er det med akkurat friluftsliv som er så spesielt at ungdom med minoritetsbakgrunn velger å drive med det?

Inngang: Når du hører ordet ”friluftsliv”, hva tenker du på da? Utdyp!

- Hva er natur for deg? (Utdyp!)
- Hva betyr friluftsliv for deg?
- Er det viktig? Hvis ja, hvorfor?
- Hva føler du når du er på tur/driver med aktiviteter?
  - o Spenning
  - o Mestring
  - o Fysisk aktivitet
  - o Å bli kjent med naturen
  - o Stillhet og ro
  - o Sosialt
  - o Kontrast til hverdagen
  - o Høsting: jakt, fiske, bærplukking
- Wild X: Hva tror du ungdommene i Wild X føler når får skutt en fugl eller et dyr?

- Er det noe som er vanskelig i forhold til å dra på tur/drive med friluftsliv?
  - o Utstyr
  - o Penger
  - o Få lov
  - o Språk
  - o Kolliderer med andre ting
  - o Mat
  - o Foreldres syn på aktivitetene
  - o Venners synspunkter

- Har du deltatt på friluftslivsaktiviteter i regi av skolen? Hvordan opplevde du dette?
- Har du vært med på andre organiserte turer (enn Wild X/Frigo)?
- Hender det at du drar på tur med venner og familie eller på egenhånd?
- Hva slags tur er du/dere på da, hva gjør dere?
- Driver du med andre fritidsaktiviteter enn friluftsliv? Hvordan opplever du at disse er i forhold til hverandre? Hva er viktigst for deg, hvorfor?
- Tror du at friluftslivsaktivitetene er noe du vil holde fast på senere i livet også? Hvorfor/hvorfor ikke?

Forskningsspørsmål: Hva betyr natur og friluftsliv for ungdom med innvandrerbakgrunn?

Inngang: Vil du si at ungdom som ikke er ute i naturen går glipp av noe? Hvorfor, hvorfor ikke?

- Er det viktig at ungdom er ute i naturen? Hvorfor?
- Er det viktig at minoritetsungdom er ute i naturen? Hvorfor?
- Er det forskjell på hvorfor innvandrere og nordmenn ferdes ute i naturen?
- Er det forskjell på hvordan dere (i Wild X/Frigo) driver friluftsliv og hvordan du oppfatter at nordmenn driver friluftsliv?
- Hvorfor tror du at Wild X/Frigo ungdommene blir med på tur?
- Er det mange som blir med flere ganger?
- Hva tror du at disse turene betyr for minoritetsungdom?
- Eksempel: Hvis du skulle overtale en venn til å bli med deg på tur, hva ville du sagt/lagt vekt på?
- Forteller du om turene til andre? Hva sier du da?

Forskningsspørsmål: Hva betyr friluftsliv for hvordan innvandrerungdom ser på seg selv?

Inngang: Tror du det er forskjell på hvordan minoritetsungdom og norsk ungdom ser på seg selv?

- Tror du friluftsliv forandrer noe for minoritetsungdom?
- Hvis du skal beskrive deg selv med noen få ord, hva vil du fremheve da?
- Har dette endret seg etter at du begynte med friluftsliv?
- Er det forskjell på innvandrerungdom og norsk ungdom? Hva er de viktigste forskjellene?
- Ser du på deg selv som norsk eller ”opphavsland”?
- Har du norsk pass?
- Hvilke språk snakker du (når)?
- Prøver du noen gang å være mer ”norsk” for å tilpasse deg miljøet rundt deg?

- Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hva har friluftsliv å si i denne sammenhengen? Jevner ut forskjeller, forsterker forskjeller, det er ingen forskjell?
- Har du mange venner som driver med friluftsliv?
- Kjenner du mange fra ”opphavslandet” som driver med friluftsliv?
- Har du fått mange nye venner gjennom Wild X/Frigo?
- Har du blitt bedre kjent med nordmenn gjennom friluftsliv?
- Hvem er du sammen med til vanlig på fritiden?
- Hva gjør friluftsliv med ditt forhold til andre ungdommer? Passer det inn ellers i samfunnet? I byen?
- Oppfører du deg annerledes overfor andre når du er på tur enn ellers?

Forskningsspørsmål: Hva betyr friluftsliv for innvandrerdoms forhold til det norske samfunnet?

Inngang: Mange mener nordmenn har et spesielt forhold til naturen, hva tenker du om dette?

- Hva er tenker du på hvis jeg sier ”norsk kultur”?
- Hvordan ser du for deg at nordmenn driver med friluftsliv?
- Hvorfor tror du at så mange i Norge drar ut i naturen?
- Er det viktig at innvandrere som kommer til Norge driver med friluftsliv? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er friluftsliv annerledes i andre land (der du/dine foreldre kommer fra) enn i Norge? Hvis ja, hvordan?

- Når andre (nordmenn) forteller om sine turer, kjenner du deg igjen?
- Synes du de med norsk bakgrunn er flinkere enn deg når dere er på tur?
- Har friluftsliv påvirket hvordan du ser på deg selv i forhold til din rolle i det norske samfunnet?
- Er det noen ganger hvor du føler deg mer norsk enn i andre sammenhenger?
- Er det noe av det dere gjør på tur som får deg til å føle deg mer norsk enn ellers?
- Hender det at det er noe av det du har på deg på tur som gjør at du føler deg mer norsk enn i andre sammenhenger?

Forskningsspørsmål: Innebærer friluftslivsaktivitetene at minoritetsungdom tilegner seg kunnskaper og ferdigheter som bidrar til bedre integrering?

Inngang: hva er viktig når man er på tur sammen som en gruppe?

- Tror du Wild X/Frigo ungdommene lærer noe gjennom å være på tur med Wild X/Frigo? Utdyp!
- Tror du ungdommene i Wild X/Frigo lærer noe om samarbeid gjennom aktivitetene?
- Tror du at minoritetsungdom får et annet syn på naturen når de har vært med Wild X/Frigo på tur? Utdyp!
- Tror du det er lettere å bli kjent med andre/få nye venner når en er på tur?
- Tror du minoritetsungdom lærer noe om norsk kultur og norske tradisjoner ved å være på tur/drive med friluftsliv? Utdyp!
- Tror du at du lærer noe gjennom friluftsliv som du ikke kan lære andre steder? Utdyp!
- Når tror du at du kan få bruk for det du har lært på tur?

Forskningsspørsmål: Er det forskjell på hvordan jenter og gutter med minoritetsbakgrunn driver med friluftsliv?

Wild X: det er ikke så mange jenter med i Wild X, hvorfor tror du at det er sånn?

Frigo: er dere like mange gutter og jenter med på aktivitetene og turene til Frigo?

- Er det forskjell på hvordan gutter og jenter driver friluftsliv?
- Er det forskjell på hvordan de forholder seg til naturen?
- Hvorfor tror du at det er sånn?
- Tror du det er vanskeligere for minoritetsjenter å drive med friluftsliv enn for jenter som kommer fra norske familier?
- Tror du det er viktig at minoritetsjenter også kommer seg ut i naturen?
- Hva skal til for at minoritetsjenter skal drive mer med friluftsliv (bli med i Wild X eller Frigo)?

Debriefing

- Oppsummere de viktigste punktene fra intervjuet
- Spørre om informanten har flere spørsmål eller kommentarer.
- Be de ta kontakt dersom de kommer på noe mer eller lurer på noe senere.